

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

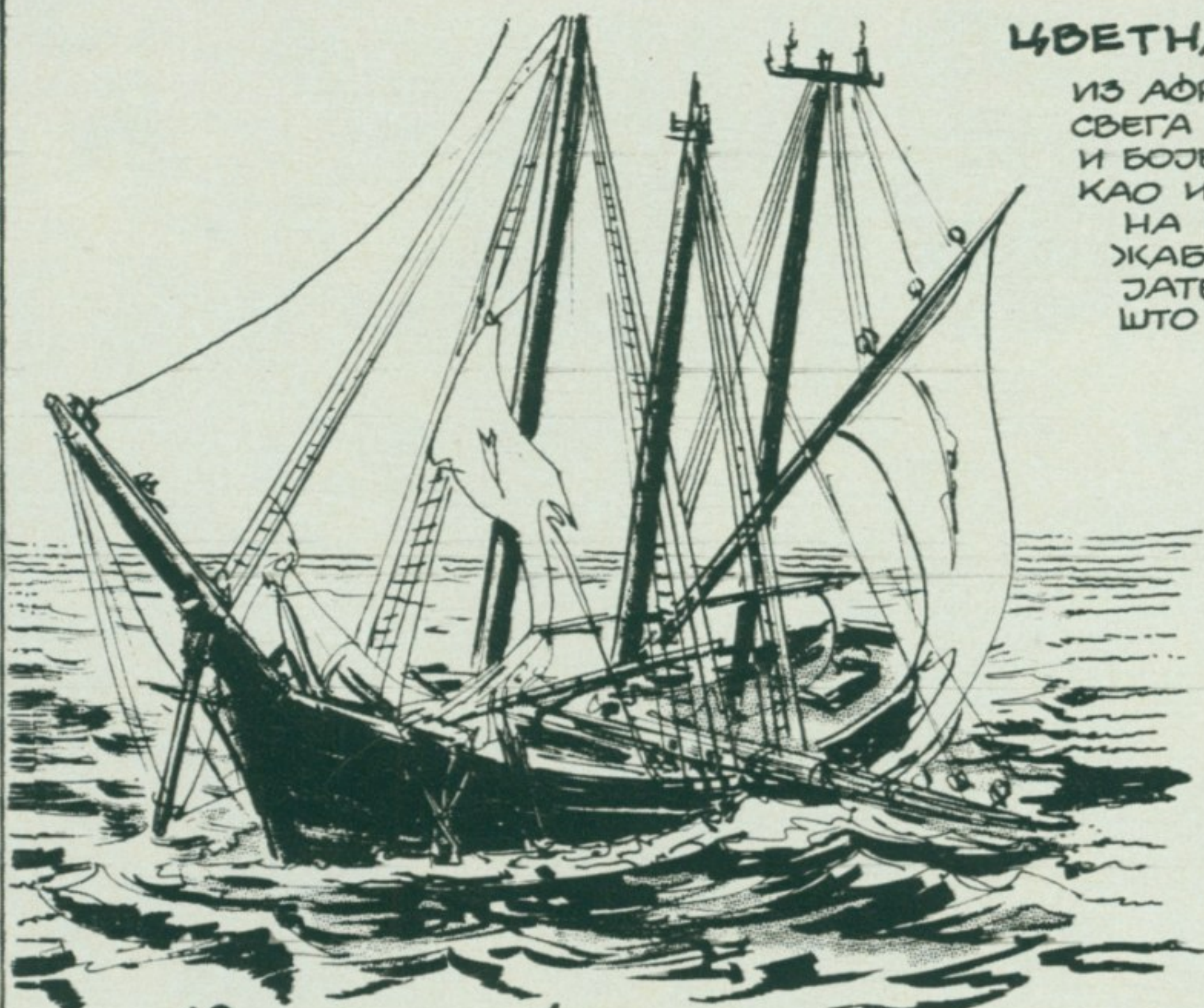
6. 6. 1986. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLVIII • 150 ДИН. • БР. 1797

ВЕЛИКА БОЈИШТА ■ БИТКА ЗА ТАРАВУ

Фирма

Веровати или не!

Олујне бродова

У XIX ВЕКУ СЛУЖИЛЕ СУ КАО ПОКАЗИВАЧИ КРЕТАЊА МОРСКЕ СТРУЈЕ. ИМАЛЕ СУ УЛОГУ ДАНАШЊИХ МОДЕРНИХ БОВА КОЈЕ СЕ ПРАТЕ ИЗ САТЕЛИТА.

©1986 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ЦВЕТНА ЖАБА

ИЗ АФРИКЕ ДУГАЧКА ЈЕ СВЕГА 2.5 ЦЕНТИМЕТРА И БОЈЕ ЈЕ СЛОНОВАЧЕ, КАО И ЦВЕТ МИЉАНА НА КОМЕ ЖИВИ. ЖАБИЦА СЕ ОД НЕПРИЈАТЕЉА КРИЈЕ ТАКО ШТО СЕ УВУЧЕ У ЦВЕТ.

ПОШТА

У ОКОПИЈУ НА ОКО 130 КИЛОМЕТРА ОД МАЈАМИ-ЈА (ФЛОРИДА), ВЕЛИЧИНЕ 2,5 X 2 МЕТРА, ОПСЛУЖУЈЕ 200 СТАНОВНИКА ОВОГ МЕСТА И НАЈМАЊА ЈЕ ПОШТА У САД.

АЛЕКСАНДАР ГРАХАМ БЕЛ (1847-1922)

ИЗУМИТЕЉ ТЕЛЕФОНА, НИЈЕ ХТЕО ДА ДРЖИ ТЕЛЕФОН У СВОЈОЈ ЛАБОРАТОРИЈИ ЈЕР ГА ЈЕ ЗВОЊАВА ОВЕ НАПРАВЕ ДЕКОНЦЕНТРИСАЛА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

Дошао је крај конзервама и једноличној исхрани морнара за време дугих пловидби. Говедина на бургундски начин, телећи соте, риба са поврхем, све то дехидрирано, утоварено је на један француски брод који је у јануару кренуо на пут око света. Потребно је, речимо, само мало воде (може морска дехидрирана) да би се од 160 грама дехидриране бораније добило 1,6 килограма укусног ва-

рива. Колико се штеди на терету претпостављате и сами, а све захваљујући Данијелу Хиршу, инжењеру агрономије.

Још пре две и по године „Фолксваген“ из Бразила најавио је испитивање на камионима носивости тринаест тона

који уместо дизел-горива троше хемијски прерађено сојино уље. До данас су четири оваква возила доказала да сојино уље одлично сагорева, енергетска вредност му је готово иста као код дизела, а ствара нешкодљив дим који има мирис загрејаног уља. Да би возила прешла на ново гориво, потребно је само мање подешавање мотора, док за мешавину од 70 одсто дизела и 30 одсто сојиног уља није потребна никаква преправка.

Обичај ношења вереничког прстена на домалом прету леве руке потиче још од старих Египћана. Они су веровали да вена љубави право из срца иде до врха овог прста.

Мали Јапанци често се изгубе у гужви градских улица или великих робних кућа. Са онима који знају име и адресу полицији немају муке, али главобољу им задају најмањи клинци. Зато су полицијске станице однедавно снабдеване и повезане мрежом видео-телефона. Поступак је сада врло јед-

ноставан: родитељи изгубљеног детета греба да оду у полицију и дају опис свог малишана. Сви клинци који одговарају опису затим стају пред телевизијске камере и маме и тате их тако зачас пронађу.

Полаци које је послао „Војаџер“ навели су истраживаче на претпоставку да се испост-

леденог покривача Јупитеровог сателита Европе налази вода у којој могу да живе једноћелијски биљни организми.

Проналазач Вилјам Џонсон из САД изумео је нарочите кутије за кување јаја. Заједно с тим кутијама од полипропилена (пластична материја отпорна на кључање) јаја се ставе у суд с водом. После два минута кутија пожути, после три позелени, а после четири постаје плава. На основу боје, без мерења времена, лако може да се припреми ровито или тврдо кувано јаје.

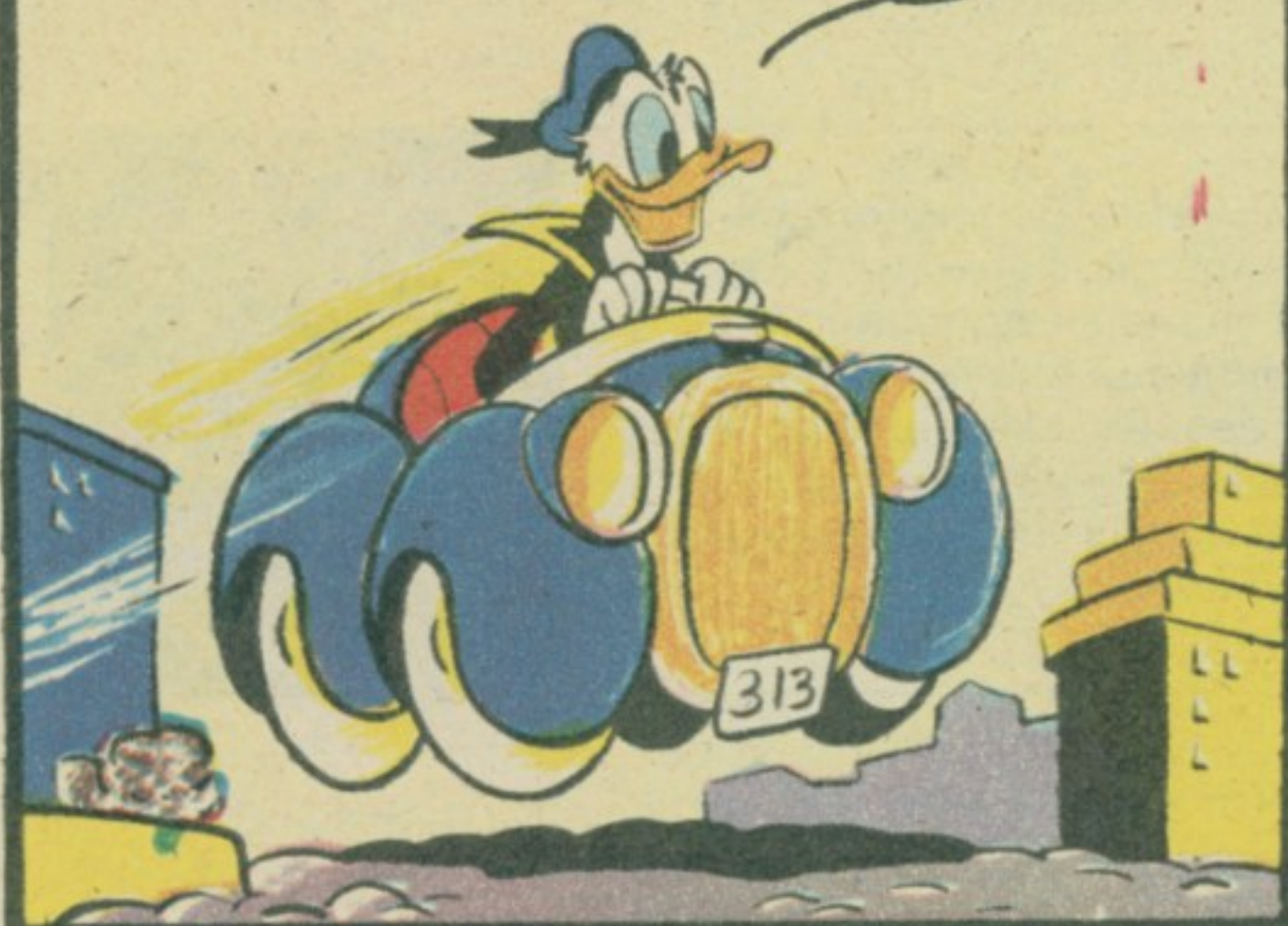

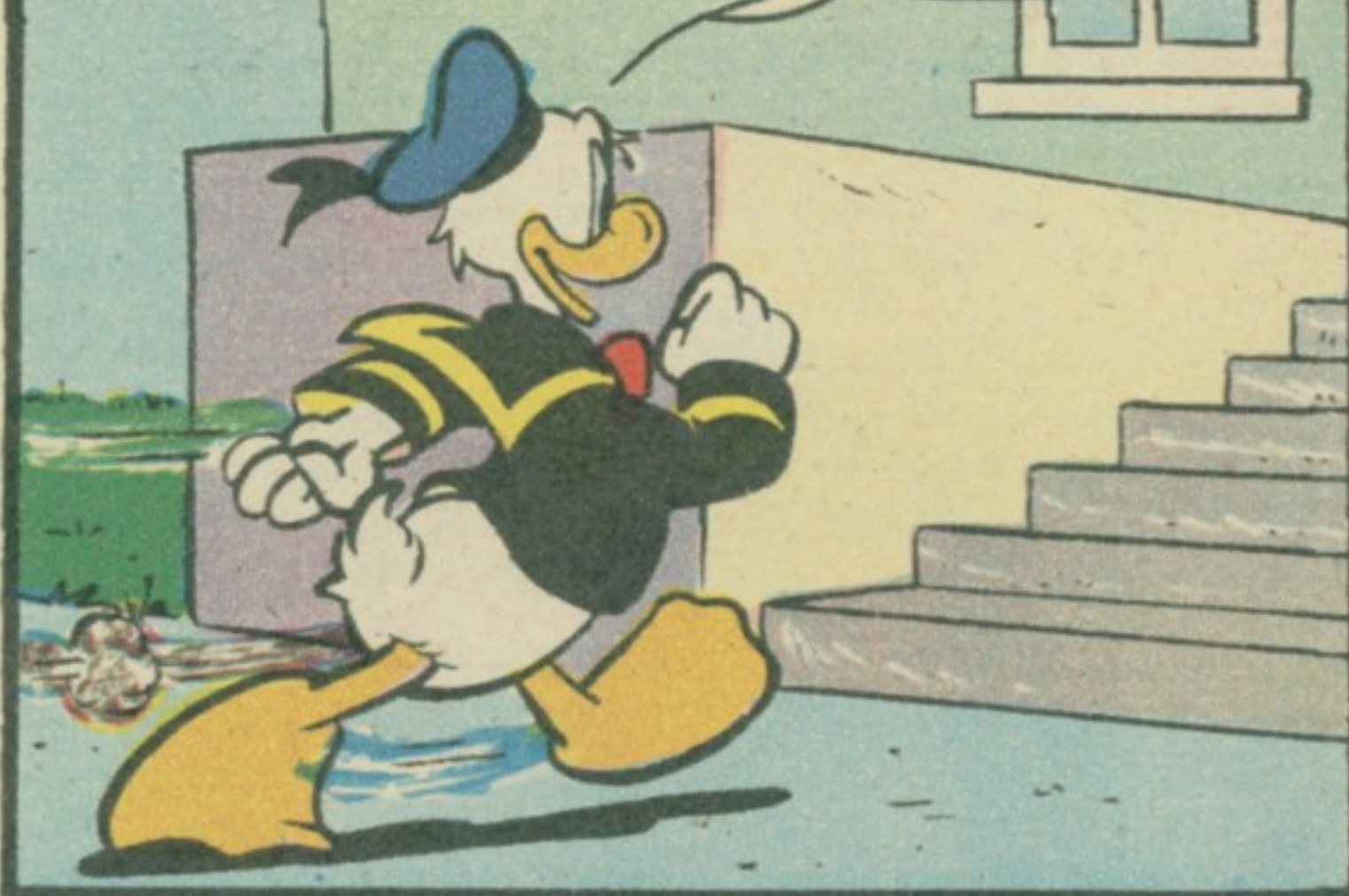
WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ОСЕЋАМ СЕ ФЕНОМЕНАЛНО!

ПРОСТО САМ
ПРЕПОРОБЕН!

НЕМА ЛЕПШЕ СТВАРИ
НЕГО УСТАТИ У ПЕТ
САТИ...

...ТРЧАТИ ЈЕДАН САТ...

...ИСТУШИРАТИ СЕ...

...ПОПИТИ КАМИЛИЦУ
И КРЕНУТИ НА ПОСАО!

© 1986 Walt Disney Productions
All Rights Reserved

КАКО СЕ ОСЕЋАШ
ПОСЛЕ
ТОГА?

Distributed by King Features Syndicate

3333333

1-5

После кратког одмора батаљон „Дивизионарио“ пребачен је на положаје близу ушћа реке Ебро у Средоземно море. И овај сектор фронта био је релативно миран. С једне стране реке били су наши положаји, с друге непријатељски. Није се ништа догађало што би ми се јаче усекло у памћење сем једног подвига мојих блиских другова: Жикице Јовановића, Ернеста Гргића, Звонка Церића, студента из Тузле који је нешто касније херојски погинуо. Хивза Малохоџића.

Било је то летње облачне ноћи 1938. Из рова се искрадоше четири борца и тихо, без шума, упутише се према реци до које је било свега неколико десетина метара. Били су у купаћим гаћицама. Преко рамена сваки је пребацио унутрашњу аутомобилску гуму. Изгледало је као да су четири непливача пошла да се расхладе у Ебру, осигуравши се гумама од давлена. Од непријатељског погледа, с оне стране реке, а донекле и од његове ватре, били су заштићени мраком. Једино што није било у складу с њиховом опремом за купање били су ловачки ножеви које су носили за појасом.

Загазили су у воду и вешто запливали у правцу непријатеља. Вода је била пријатна. Да на другој страни није чекао непријатељ, било би то за ове добре пливаче сасвим пријатно купање. Овако, то је био опасан задатак. Важан. Требало је да ударна група изненадном акцијом изазове панику у непријатељским редовима а затим се, искористивши забуну, брзо повуче.

Имаш ли ватре?

Четворица пливача брзо су се приближавала непријатељској обали. Сад су пливали све опрезније. Река је ту била тиха и спора. То им је олакшало препливање, али им је тишина реке у исти мах отежавала положај јер је и најмањи шум могао опоменути непријатеља.

Кад су под ногама осетили дно, нису одмах изишли из воде. Остали су загњурени до врата добро осматрајући околицу, онолико колико им је то дозвољавала помрачина. Све је изгледало пусто. Нигде покрета, ниоткуда гласа. И док су остали и даље чували у води, Церић се привлачио обали стално држећи само главу изнад воде. Увукао се у један шевар и другови га више нису видели. После неколико тренутака извирео је из шевара и дао знак осталима да и они крену.

Кроз шевар су се провукли на обалу. Ту су извукли ножеве, разрезали аутомобилске гуме и из њих извадили драгоцену садржину: панталоне и

од њих стигао само на два-три метра од непријатељског рова, застали су. Сва четворица су лежала приљубљана за земљу. Ослушкивали су.

Педесет је година од почетка шпанског грађанског рата, прве побуне против фашизма у Европи. Југословени су дали значајан допринос тој борби. Од око 1660 добровољаца више од половине се није вратило. „Забавник“, као што је и обећао, наставља серију написа о нашим „Шпанцима“ користећи већ публикована сећања, али и разговарајући с добровољцима.

опасаче, велике аутоматске пиштоље с резервним шаржерима и муницијом, један сигнални пиштољ и ручне бомбе. Обукли су се, опасали оружје и опрезно кренули. Кад је први

Из даљине, одозго с реке, допирали су одломци разговора веће групе. Био је то поуздан знак да фашисти нису ништа сумњиво приметили. Поноћни купачи су и поред тога били

опрезни. Добро су осматрали ивицу рова пред собом, нарочито она места на којима су се дизали гру-

цик-цак. У овом делу рова, колико је могао да види са свог места, никога није било. Затим се спустио у ров

НОЋНО

добрани. Док се остали забављају, можда се негде у рову крије будно око стражара.

Опрезно као мачка, први је допузао до саме ивице рова ископаног у

и руком позвао остале да га следе. За тили час сви су били крај њега. У колони по један упутили су се дуж рова у правцу гласова. Чим су се приближили првом углу, успорили су и

– ДРУЖЕ, ШТА ТО РАДИШ?
– ЧЕКАМ ДА СЕ ОХЛАДИ
ПУШКА ПА КОРИСТИМ
ВРЕМЕ ☆

ПУШКА И ГРАМАТИКА

Ганчо Хаџипанзов није стигао да изучи граматiku шпанског језика, метак је био бржи.

одвратим – истраћемо фашисте, па онда.

– Ако, ако – није се дао он – шпански народ ће брзо победити, почеће да гради социјализам, а ми морамо помоћи, зар не? А како му могу помоћи кад не знам језик?

– Но, сад је доста граматике, пушка се већ охладиле – прекиде Иван самог себе и настави да пуца.

Први је пао Хаџипанзов. Из ровова ме је позвао Иван. Мрко гледајући у земљу рече:

– Друже, Ганчо је пао.

Ганчо је лежао на леђима, погођен у уста. Пушку је држао у левој руци, као да се спремао да јуриша. Нисам имао времена да плачем за Ганчом, пријатељем из Француске, где смо провели многе године радећи – требало је пуцати на фашисте, на Ганчове убице.

С времена на време мој сусед с леве стране, Иван, остављао је пушку да се охлади и лађао се граматике шпанског језика.

Последњи пут латио се сутрадан. Поред њега је лежала још врела пушка, а он, друг Иван из Хрватске, био је погођен у главу фашистичким метком. И тако, без јаука, без речи, остао – над отвореном граматиком шпанског језика.

☆☆☆

Ове редове исписао је Боро Атков, један од наша 132 жива борца интернационалних бригада.

– Друже, шта то радиш?
– упитао сам га прилично зачуђен.

– Чекам да се охлади пушка, па користим време – вели он и настави да чита.

Зачудио сам се још више. Ганчо, с моје леве стране, такође.

– А шта то читаш?
– Шпанску граматiku.
– Има времена за учење језика – покушао сам да га

фашизам неће проћи

опрезно провирили у други део рова. Ни ту није било никог. Кренули су даље, у сусрет све разговетнијим гласовима.

знак да ваља брзо дејствовати.

Двојица чији је задатак био да дејствују аутоматским пиштољима после

КУПАЊЕ

ПРЕКО РАМЕНА СВАКИ ЈЕ ПРЕБАЦИО УНУТРАШЊУ АУТОМОБИЛСКУ ГУМУ. ИЗГЛЕДАЛО ЈЕ КАО ДА СУ ЧЕТИРИ НЕПЛИВАЧА ПОШЛА ДА СЕ РАСХЛАДЕ У ЕБРУ, ОСИГУРАВШИ СЕ ГУМАМА ОД ДАВЉЕЊА. ЈЕДИНО ШТО

Код другог угла су се зауставили. И иза угла у следећој линији није било никог. Али тамо на крају, на самом колену избоченом према реци, као да је стајао неко наслонен на грудобран. У помрчини није се могло разазнати да ли је то човек. Друг, који је раније на луткама тренирао како треба вешто баратати ножем, пошао је према месту где је изгледало да неко стоји, као да је и он један од фашистичких војника који се слободно крећу ровом.

Наједном се прилика чије су се контуре оцртавале помаче.

— Cla hombre! — безбрижно, цивилним поздравом дочекао је фашистички стражар човека који му се приближавао.

— Tienes fuego? (Имаш ли ватре?) — упитао га је овај да би му се приближио и зачас, без буке, свршио с њим.

Пролаз је био слободан.

Рафал па бомба

Нешто даље одвајао се један крак рова тачно у правцу гласова који су се већ чули сасвим близу. Пре но што су кренули даље добро су разгледали сву околину. На једној узвишици била су два митраљеска гнезда. Више покретима руку него речима, четири диверзанта брзо су направила распоред. Двојица ће поћи да ручним бомбама разоре митраљеска гнезда, док ће друга двојица аутоматским пиштољима осути паљбу по окупљеним фашистима. Први испаљени хитац биће

СЕ НИЈЕ СЛАГАЛО С ЊИХОВОМ ОПРЕМОМ ЗА КУПАЊЕ БИЛИ СУ ЛОВАЧКИ НОЖЕВИ ЗА ПОЈАСОМ ☆

Батаљон „Дивизионарио“ 45. дивизије.
Слева надесно:
командир вода
Миха Почервина,
командир 1. чете
Коста Нађ
и заменик командира
Пеко Дапчевић.

десетак метара наишли су на леп приказ. Огранак рова којим су ишли завршавао се у једној удолици. На њеном дну око мале ватре безбрижно је седело и

разговарало двадесетак фашиста. Ров је косо избијао у удолицу и два диверзанта на крају рова били су у сенци. Били су заштићени од погледа непријатеља

осветљених ватром око које су седели. Видећи овако повољну прилику, брзо су допунили план. Док је један и даље држао у руци спреман велики аутоматски пиштољ, други је брзо припремио две ручне бомбе.

— Mueran los fasistas! — Смрт фашистима! — крикнуо је један од другова и рафалом осуо по групи око ватре. Док је мењао шаржер, његов друг је свој празни брзом паљбом на запрепашћење фашиста. Пре него што се и један снашао, бацили су обе бомбе и полетели према реци.

Убрзо су се сва четворица нашла на договореном месту кад је почела паљба. Непријатељски војници из оближњих ровова и митраљеских гнезда отворили су ватру насумце, више да себе охрабре него науде нападачу. С друге стране реке војници републиканске војске нестрпљиво су очекивали уговорени сигнал. Лежали су спремни иза својих тешких митраљеза које су још за дана причврстили тачно нанишањене на висину ивице непријатељских ровова и на отворе митраљеских гнезда.

Церић је извадио сигнални пиштољ, испалио метак и с осталима се бацио у реку. Пливали су полако пуштајући да их вода носи даље од места на којем су изазвали гужву. Километар даље, низводно, где је већ владала прилична тишина, изишли су из реке на своју обалу...

★ ★ ★

Аутор ових редака **Марко Перић**, данас председник Удружења шпанских бораца, своја сећања из шпанског грађанског рата штампао је у књизи: „Доживљаји једног Шпанца“.

Илустровао Брана Јовановић

РУШИ СЕ ЈЕДАН МИТ

БАЈ

**ЈЕДИНИ НАЧИН ДА СЕ
НАЈЧУВЕНИЈА ПОЗОРИШНА
ЧЕТВРТ НА СВЕТУ ОЧИСТИ
ОД ПАЦОВА И КРИМИНАЛА
ЈЕ ДА СЕ СРУШИ ДО
ТЕМЕЉА. А ОНДА
ПОНОВО ИЗГРАДИ!
ТАКО СУ ОДЛУЧИЛИ
БИЗНИСМЕНИ И
БУЛДОЖЕРИ ЋЕ
УСКРО ВЕЋ
СТУПИТИ НА
СЦЕНУ...**

*Овако је Бродвеј
изгледао 1885. у
време када су ту
поређане бандере и
испреплетене жице
биле знак
америчког богатства и
напредне технологије.
То је и време када
почиње позоришни
мит везан за име ове
улице.*

но доба за све који су умели да живе од „шоу-бизниса“. Сва су бродвејска позоришта смештена у правоугаонику око чувеног Тајмс-сквера и може се рећи да је баш по тој четврти Бродвеј и постао у целом свету синоним за „лаку сцену“ или мјузикл.

Улога булдожера у развоју позоришта

Човек који је измислио бродвејски мјузикл звао се Џорџ Абот. Из његове школе изашла су имена као Џером Робинс, редитељ „Смешне девојке“, „Приче са западне стране“ и „Виолинисте на крову“, или доцније Боб Фос чији је „Кабаре“ обишао свет. Бродвеј је пак прославио Кола Портера са „Пољуби ме Кејт“, Гершвина са „Поргијем и Бесом“, Фредерика Лева са „Мај фер Леди“ – да поменемо само неке композиторе. Захваљујући њему светску славу су доживели писци као Јуџин О'Нил, Артур Милер или Тенеси Вилијамс. А тек глумци и певачи! Ни до данас није потамнела слава Џина Келија из „Плеса на киши“ или Џинџер Роџерс и Фреда Астера.

Када је филм запретио да угрози позориште и када су се биоскопи угурали тик поред позоришта, догодило се нешто треће: легенда Бродвеја је само порасла. Помогле су јој звезде од Богарта до Мерилин... Тако је било све до прошле године. Звучи необично? Ипак, 1985. је донела Бродвеју најмрашвију сезону у његовој новијој историји. На сцену су постављена само 33 нова спектакла а од осам мјузикла „презимила“ је једва половина. Промет је драстично опао. Први пут од 1947. када је установљена награда Тони Овардс – бродвејски Оскар – није додељена за све области. Све је ово било пресудно за смртну пресуду Бродвеју: било је знак да је криминална сцена, „обогаћена“ пацовима, потпуно помрачила позоришну славу и успех.

Решење, амерички ефикасно, гласи: рушити све, до темеља. А онда подићи ново, чисто, сјајно и достојно 21. века.

Бродвеј је најдужа улица на свету и једина улица у Њујорку која спонтано кривуда кроз геометријски правилне блокове. Била је ту и пре него што је постојао сам Њујорк, утабили су је Ирокези – индијанско племе које је живело на полуострву Ман-Хатану. Промућурни Холанђанин Петер Минуи купио

је у 17. веку ово полуострво од Ирокеза за прегршт стаклених перли различитих боја којима су Индијанци били опчињени.

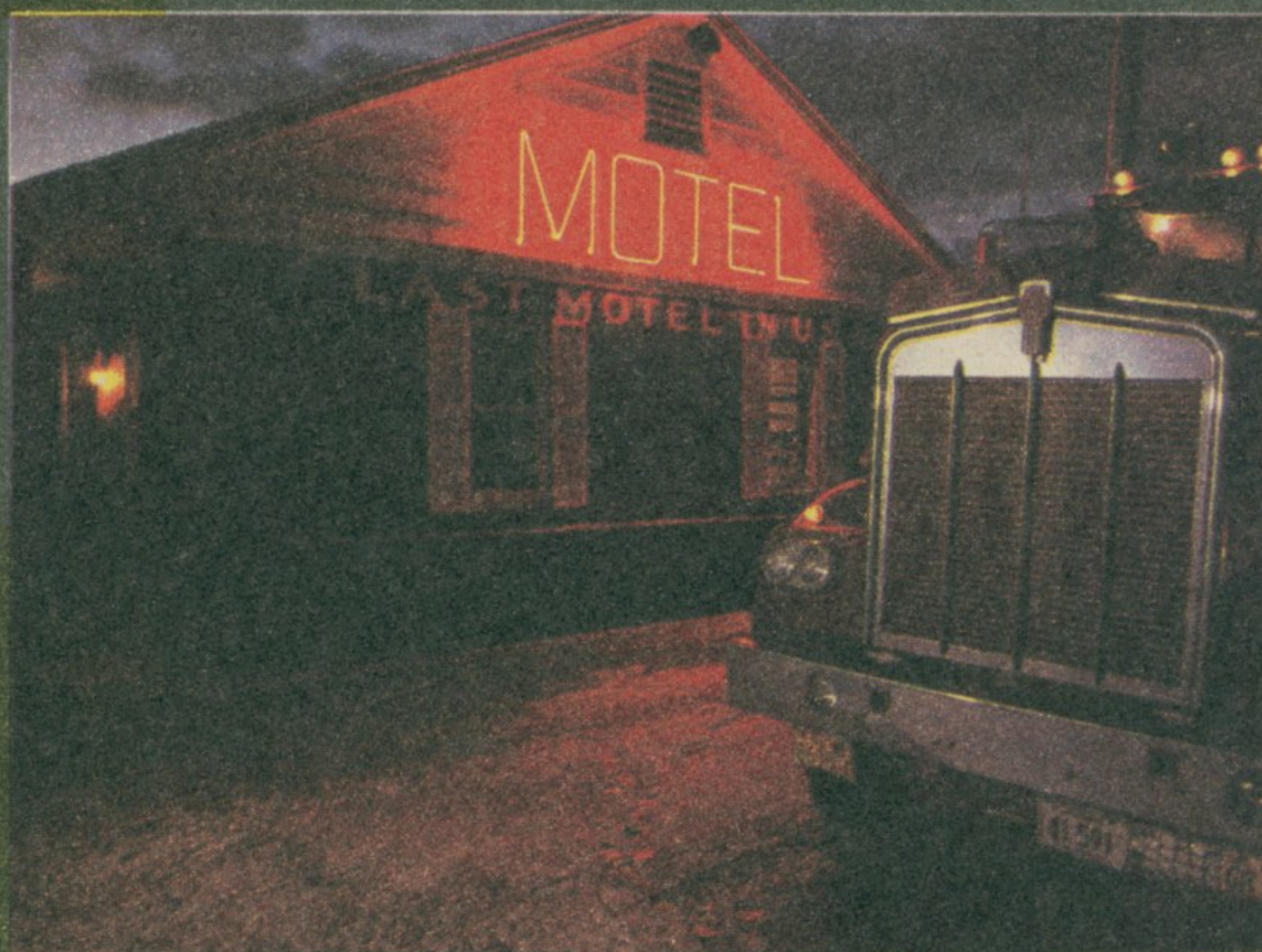
Дуж индијанске стазе никле су прве куће будућег велеграда. На крају стазе – зид, који је становнике холандске колоније, тада назване Нови Амстердам, требало да за-

штити од Ирокеза, ако би се случајно досетили да су преварени по питању трампе полуострва за перле... У следећем веку, новопридошли Британци наметнули су своју власт, име Њујорк граду а Бродвеј („широки пут“) улици. Зид је срушен и она је наставила да кривуда.

Легенда о Бродвеју за-

чела се двеста година после доласка првих белаца на Менхетн: прво позориште изградио је Оскар Хамерстејн 1892. на углу 42. улице (данас је баш она само „срце“ криминала) и 7. авеније. У наредних пола века једна сцена за другом дизала је завесу. Публици никада доста позоришта, било је то злат-

БАЈ, БРОДВЕЈ!

Све је на истом месту, највећи криминал и највећи луксуз, сјај и беда. За Бродвеј су везана и чуда архитектуре као што је зграда звана Гвоздена пегла, а и успутни рекламни спектакли као гумени Супермен који лети између солитера пошто је испуњен хелијумом.

После 224 километра најдужа улица на свету завршава се на канадској граници овим објектом који се зове „Последњи мотел у САД”. Наравно, кад напусти Њујорк, Бродвеј се зове „Пут број 9”.

Уосталом, добро је познато да баш Њујорчани нису нимало сентиментални када треба срушити старо и подићи нешто ново, обавезно још много блештавије. Сам Бродвеј већ је доживео, и то не једном, да чувене куће оду под булдожере. Таква судбина задесила је Француско позориште, архитектонски бисер из 1866, па пет година старије Валакс, затим Стар из 1883, најзад и чу-

вени Мет, оперу Метрополитен. Листа је дугачка, овде смо поменули само најпознатије.

Улица сто хиљада грехова

Кад је реч о рушењу позоришта, још једна легенда Бродвеја везана за сцену био је хотел „Асторија”, свакако међу најчувенијим у свету. Ту су се скупљали позоришни људи, заљуб-

љеници „дасака”, критичари, крем-друштво из ложа и сви остали што су пре и после представе уз чашицу настојали да продуже доживљај. И тај хотел је срушен, да би своје скупочено место уступио – већој згради.

Најновији радови око чишћења и поновног грађења Бродвеја биће, како се сазнаје, „фараонски подухват”. Ипак, Тајмс-сквер – раскрсница света,

како га зову – биће поштеђен. Сувише је чувен, чак и за бездушне предузетнике који не хају за митове и легенде осим ако им не доносе профит.

Највише ће се рушити у 42. улици, познатој и под именом „Улица сто хиљада грехова”. Ту ће око десет хиљада радника подићи четири нова и свакако „фараонска” небодера, хотелски комплекс, низ нових позоришта. Макете су већ

изложене и, слагали се с тим или не, Њујорчани могу до миле воље да их разгледају на неколико места.

И цена ових радова биће „величанствена”: милијарду и шесто милиона долара. А тек профит!

Све ће бити готово за само пет година. Већ 1991. на Бродвеју ће почети наредни век.

М. Крстуловић

АЈКУЛЕ

ПОМУЋЕНИ СВЕТ ТИШИНЕ

СА

АТОМСКИМ ЗУБИМА

ПРЕМА
ЗАМИШЉЕНОМ
ПЛОВИЛУ ЖИЛА
ВЕРНА ПРВА
АТОМСКА
ПОДМОРНИЦА
ДОБИЛА ЈЕ ИМЕ
„НАУТИЛУС“. ОВДЕ
ВАМ ПРИЧАМО КАКО
ЈЕ МАШТОВИТА
ПИШЧЕВА ИДЕЈА ЗА
БОРБУ ПРОТИВ
ЦИНОВСКОГ
ОКТОПОДА ПРЕРАСЛА
У САСВИМ ДРУГАЧИЈЕ
ЗАДАТКЕ

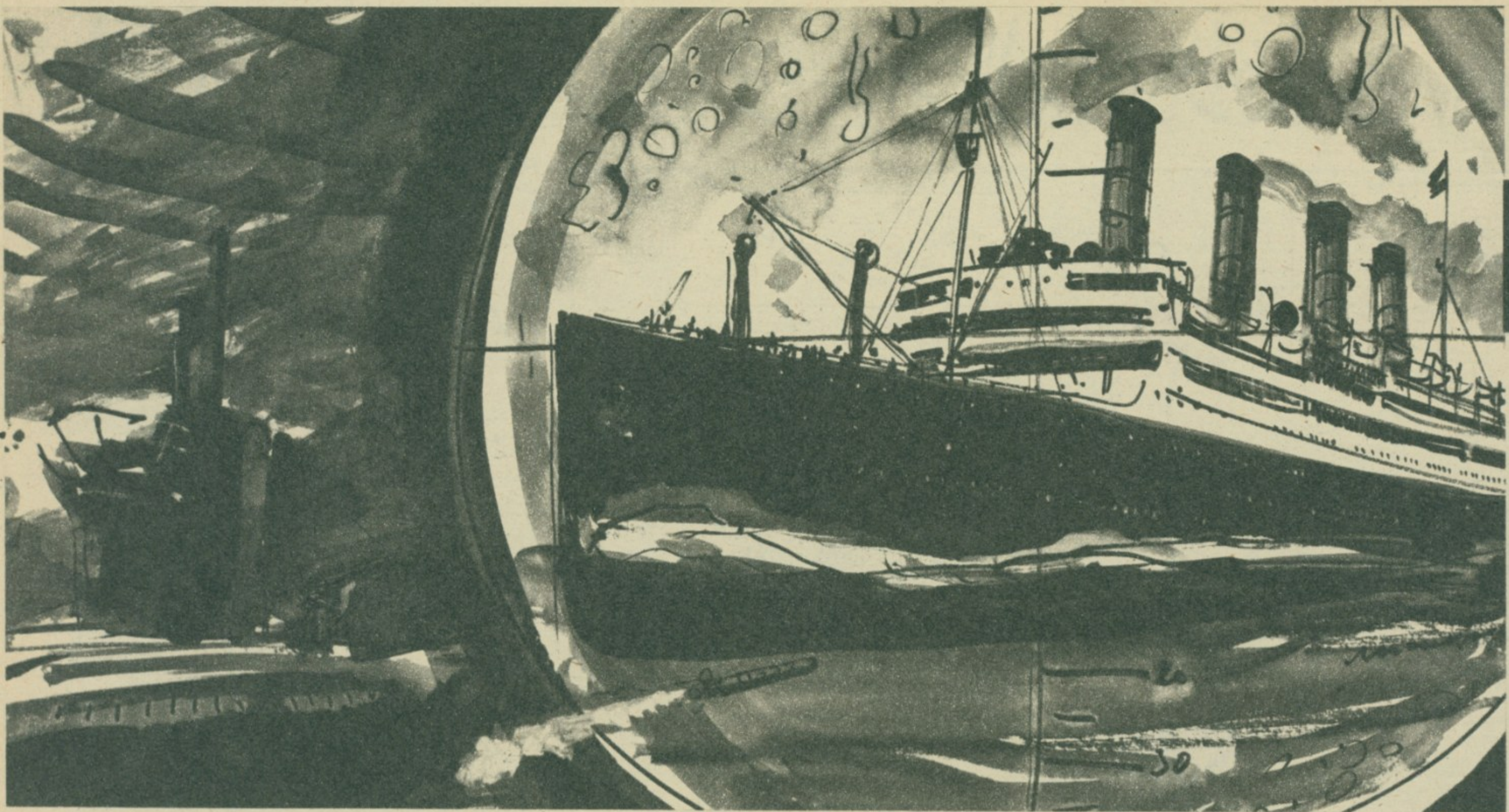
Човек се попео на највише планине, пробио кроз најгушће џунгле и прешао дивље пустиње. Није му било тешко да освоји и ваздух летећи у балону, једрилици и авиону, али подводни свет био је и остао најнеприступачнија природна средина.

Према неким археолошким налазима може се закључити да су стари Феничани управо некаквим пра-подморницама успели да дођу на Крит!

Много касније, 1472. године, венецијански историчар Валуријус описао је подводну барку употребљену у војне сврхе, а отприлике у том времену, на Црном мору, Руси су вршили пробе с подморницама у којима је било и до 40 људи.

Подморница је завеслала

Званична историја за првог и правог конструктора подморница признаје енглеског математичара Бурна. Он је 1578. године начинио пројекат подводног брода, постављајући основне принципе у градњи подморнице који су се задржали до данашњих дана. Прва подморница запловила је једног пролећног јутра, 1632. године, у Лондону. Тог дана обале Темзе биле су пуне света. Кад је енглески краљ Чарлс руком дао знак, веслачи подморнице започели су свој посао и подморница је почела да тоне. Док су неупућени и преплашени људи звали у помоћ, необично пловило пошло је на свој историјски пут дуг неколико километара.

Илустровао Драган Јовић

За извршење једног ратног задатка подморница је први пут употребљена августа 1776. године у Америци. Циљ џепне подморнице америчких колониста била је енглеска фрегата „Игл“, наоружана са 64 топа и посадом од 600 људи. Овим успешним нападом започела је дуга и крвава историја развоја подморнице.

Другог августа 1914. године једна немачка подморница потопила је три енглеске крстарице и тај датум је остао забележен као дан када су први пут употребљена торпеда.

Ново опасно оружје, које су Немци масовно употребили приморало је савезнике да се бране мењајући тактику ратовања. Главнину флоте су склонили у шкотске луке, а у изненадне нападе на подморнице слали су мање пловне објекте. Притиснута блокадом и слабом ефикасношћу својих подморница, Немачка је објавила рат трговачкој морнарици! Убрзо је као жртва пао амерички прекоокеански брод „Луизитанија“ са 1200 путника. У овом поморском рату, без правила и милости, до краја 1915. године Немци су потопили 1.300.000 тона савезничких бродова, а изгубили само деветнаест подморница.

Тактика адмирала Деница

Пре почетка другог светског рата, 1935. године, нови командант немачких подморница постао је

Карл Дениц. Његова идеја је била да подморнице делују у групама нападајући бродове истовремено с леђа и бочно, формирајући на тај начин џиновска клешта. Истовремено, сматрао је да су четири мање подморнице много ефикасније од једне веће. Мogle су да контролишу већи простор и лакше пронађу своје пловеће циљеве. Нове подморнице биле су тешке само 517 тона, имале су четири цеви за лансирање торпеда на прамцу и једну на крми, мogle су да понесу од 12 до 14 торпеда, по површини су пловиле брзином од 16 чворова.

У првим годинама рата подморнице су углавном биле површински пловни објекти. Зароњавале би једино да изврше напад торпедима или да умакну непријатељским потерама. Имале су два система погона. На површини их је покретао дизел-мотор, а под водом електрични мотор који су напајале две батерије тешке по неколико тона. При мањим брзинама подморнице су испод површине воде мogle да остану и 24 часа. После пражњења батерија подморница је морала да исплови на површину како би се ставио у погон дизел-мотор који је својим радом поново пунио батерије. Биле су подељене на неколико херметички одвојених одељења, а ради сигурности посаде унутрашњи притисак био је готово на нивоу атмосферског притиска. Зато је, чим

би подморница заронила превише дубоко, постојала опасност да челична конструкција попусти под притиском воде.

Са спољашње стране подморнице били су смештени танкови за довод ваздуха и воде. Кад би у њих улазила вода, ваздух би био избачен, а подморница би почела да се спушта у воду. Кад је у танкове пуштен компримирани ваздух, вода је излазила, а подморница, тада много лакша, испловила би на површину.

Изузетно ефикасна одбрана савезничких бродова натерала је Немце да конструишу подморнице које би биле углавном подводни пловни објекти. Немачки професор Валтер Рајрадио је пројекат подморнице која је израђивала једино због потребе посаде. Она је имала моторе, који су кисеоник узимали из воде. Испод површине воде ова подморница достизала је брзину од 24 чвора!

„Наутилус“ на Северном мору

Први пловни објекат покретан атомском енергијом, подморница „Наутилус“, запловио је 17. јануара 1955. године, после више пробних пловидби, 23. јула пошла је на свој највећи подухват – да прође испод ледене површине и стигне на Северни пол. Желећи да сачува апсолутну тајност ове мисије, америчка морнарица проширила је глас да „Наути-

лус“ иде у Панамски канал на уобичајену обуку. Али чим је мало одмакла од базе, подморница је заронила и узела курс према северу. Изронила је испод Бароуа, најсеверније тачке америчког континента, како би проверила свој положај и поново заронила испод ледених санти. На Северни пол је стигла трећег августа.

„Наутилус“ је био дуг 98,6, а широк 8,4 метра. Приликом рођења његова тонажа износила је око 4.000 тона, а мogle је постићи брзину од 20 чворова, како на површини, тако и испод воде. Енергија којом је ова подморница располагала, била је довољна све до фебруара 1957. године, а када је било потребно извршити замену уранијума, стављен је обогаћени уранијум чиме је радијус кретања готово утростручен!

Велика Британија је добила свој „адмирала атомске флоте“ 1957. године, а две године касније, уз знатну америчку помоћ, почела је да гради своју прву нуклеарну подморницу, названу „Дреднот“. Совјетска штампа је 1960. године изјавила да СССР поседује нуклеарне подморнице, што наводи на закључак да су оне почеле да се граде у току 1958. године.

Како је напредовао погон подморница, тако је била усавршавана и читава њихова конструкција. Оне данас личе на огромне рибе, а услови за живот њихове посаде ни приближно

не наликују оном из времена другог светског рата. Просторије су простране, трпезарије су велике и лако се претварају у биоскопске сале, ту је и библиотека сала, па чак и гимнастичка сала. На подморници се налазе лекар и два болничара који воде рачуна о здравственом стању посаде и условима за живот у подморници. Изузетно прецизни уређаји непрестано контролишу рад свих система подморнице и одмах алармирају посаду у случају и најмање неисправности.

Овакве савршене машине почеле су да постављају фантастичне рекорде: 1958. године подморница „Сивулф“ је поставила рекорд у дужини рођења (остала је два месеца испод воде), а 1960. године „Тритон“ је извршила пловидбу око света идући путем који је некад прешао Магелан, изронивши само два пута!

Крајем 1960. године оне су постале и праве подводне лансирне рампе ракета са нуклеарним бојевим главама. Управо тада је пошла на први задатак америчка нуклеарна подморница специјално конструисана за ношење 16 ракета „поларис“. Подморнице, створене из жеље човека да боље упозна свет у коме живи, постале су, на крају, опасна претња том свету. Челичне ајкуле, својим атомским зубима могу да загризу део копна, на било којој тачки Земљине лопте.

Зоран Карапанчев

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ГУЖВА НА ЈУЖНОМ ПОЛУ

ИСПОД ЛЕДА ЗЛАТО?

СВЕ ВИШЕ ЗЕМАЉА ШАЉЕ
ИСТРАЖИВАЧКЕ ЕКИПЕ НА
ЗЕМЉИНУ НАЈХЛАДНИЈУ
ТАЧКУ, А КО МОЖЕ ОТВАРА

ТАМО И БАЗЕ. ВЕЋ СЕ
ПОСТАВЉА И ПИТАЊЕ
КОМЕ ПРИПАДА ЈУЖНИ
ПОЛ. ЧИНИ СЕ ДА ЈЕ НА
ПОМОЛУ – НОВА ЗЛАТНА
ГРОЗНИЦА!

Антарктик је континент готово округлог облика, са два велика „уједа“ залеђеног океана између којих је Антарктичко полуострво – сурла дугачка колико две Италије, испружена према Огњеној Земљи. Лети се жива у термо-

што ће рећи у базама које се ни зими не затварају. Тринаест земаља има 34 базе опремљене за непрекидан научноистраживачки рад. Антарктик је необично привлачан због своје ненарушене природе, а и као Земљин магнетни пол. Тако, на пример, у близини самог Јужног пола астрономи кроз веома осетљиве телескопе посматрају и мере Сунчеве осцилације настојећи да продру у тајну његових турбулентних зона. Баш на овој тачки имају идеалне услове, пошто се никада не смрква – на Полу нема ноћи – а нема ни влаге нити ваздушних струјања која би омела рад!

Комадић Месеца и строго чувано ђубре

На самом Полу постоји и радио-лабораторија, такође веома занимљиво место где научници осушћују такозване звиждуке. Тичудни звуци потичу са супротног краја света: то је грмљавина пра-

убичајена појава. Кроз рупе које начине у леду роне до океанског дна и сакупљају узорке тла и примерке живих бића, а и давно угинулих! Јер, овде нема распадања. Температуре су толико ниске да се све одржава. Недавно је откривен морж за кога се мислило да је изронио и угинуо, али су анализе показале да се то одиграло пре – 780 година! Ово чак и није куриозитет, пошто су нађене животиње угинуле још у освит нове ере.

Лед, та својеврсна лабораторија, очувао је у нетакнутом стању неке метеорите старе стотинама хиљада година. Међу њима је комадић Месеца пронађен 1982. као и два „парчета“ Марса.

Баш због оваквих услова сви што бораве на Антарктику строго пазе да баш ништа не баце ту, окол. Тако се чак и ђубре, па и вода од прања судова, „чувају“ и односе, да се не би загадила чиста природна средина. Јер, отпаци од јела сачували би се миленијумима, а боца од уља или кутија од бибера – за сва времена.

Лед као мед

Над ову јединствену оазу и рај за научнике однедавно су се надвили тешки облаци неизвесности: хоће ли или неће почети друга врста истраживања, погубна по равнотежу природних услова на Јужном полу. А затим, ко ће имати право на то?

Реч је о претпоставкама да баш овде, под леденим покривачем, Земљина утроба крије невероватна богатства. Залихе нафте пореде се са иранским, а наслаге злата и других драгоцених метала наводно су равне онима у Јужној Африци. Мада ове претпоставке нису потврђене, изазов је огroman. Ко да одоли, а да не покуша да буши и тражи? А пре свега: шта коме припада од територије Антарктика?

До сада, најјужнији и најхладнији континент на нашој планети био је заштићен „Антарктичким уговором“ из 1957. године који је потписало 12 земаља, а доцније им се придружило још 20. По том уговору цео континент посвећен је миру и науци и међународној сарад-

њи. Али, уговор истиче за пет година. То не значи да се он неће обновити. Међутим, већ сада осећа се страхан притисак да почну истраживања која ће проценити коликим је резервама богатства реч. То значи да почне бушење и копање – а нарочито да се разграничи шта је чије (или читај: ко ће се обогатити).

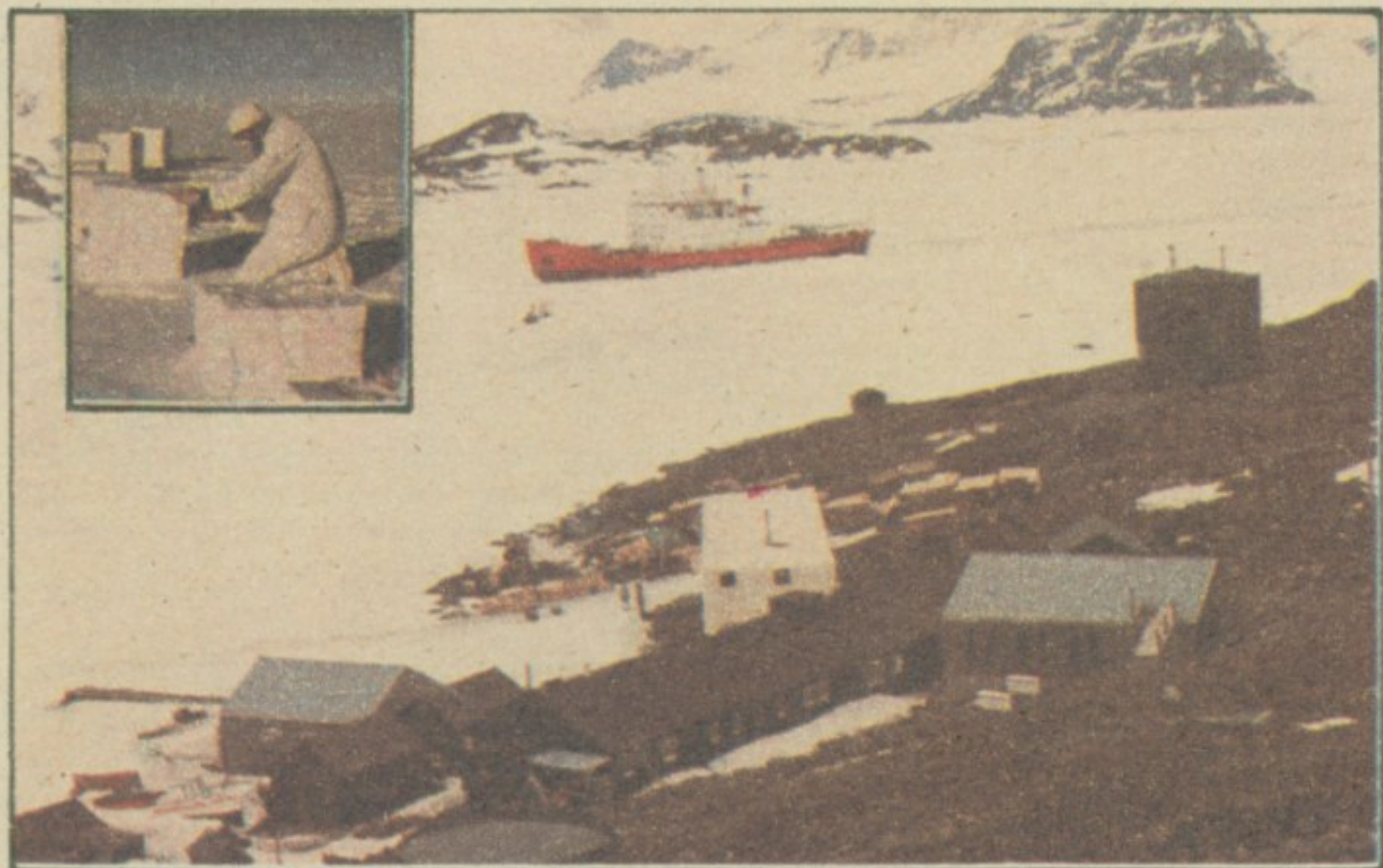
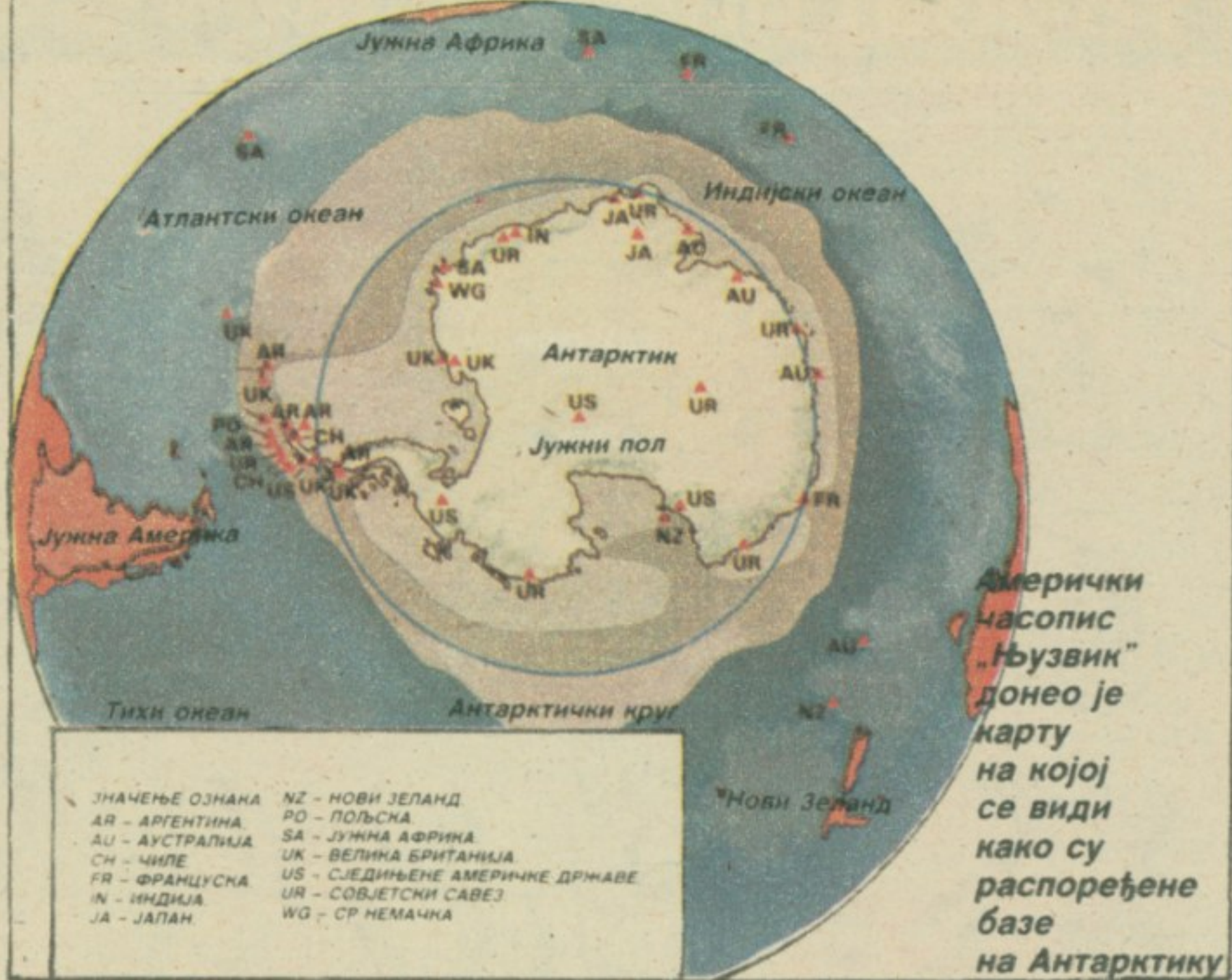
Тешко је рећи коју је од ових дилема теже решити! Још пре два века капетан Џејмс Кук опловио је ледени круг и правилно претпоставио да је реч о копну, не само о залеђеном мору. Бар век и по пре него што су (педесетих година) отворене прве базе, већ су се руски, амерички и британски бродови надметали око права на земљу коју су опловљавали. Американци истичу да су њихови китоловци први крочили ногом на антарктичко тло. Французи да су први истакли своју заставу. Норвежанин Амундсен несумњиво је први стигао на сам Пол, а Британци су га веле, први прошли. Још пре краја другог светског рата седам земаља је полагало право на делове леденог континента, од којих је Аустралија дохватила највећи комад, Француска најмањи.

На „свој комад леда“ полажу право и Нови Зеланд, па Чиле и Аргентина, а међу земљама које су отвориле сталне или повремене базе налазе се још Јапан, обе Немачке, Пољска, Индија... Италија и Холандија су међу онима које ће то тек да учине и, да не набрајамо даље, гужва је почела!

Мада претпоставке о „закопаном благу“ нису потврђене, разумљиво је што се многи труде да, за сваки случај, буду ту, „свој на своме“. И чини се да никога не узбуђује ни то што је копање кроз лед у ствари немогуће, барем данашњом техником. Ако на Јужном полу и леже залихе злата, њих штите милијарде тона леда који је у доњим слојевима, притиснут сопственом тежином, жидак рецимо као мед. Како изградити рудник?

Можда ће човек и то успети. А можда ће превладати глас разума који се залаже за очување ове драгоцене незагађене оазе...

М. Крстуловић

Ово је једна од пет сталних британских база у којој научници изучавају леднике и метаболизам туљана.

метру попне и до минус тридесетак степени Целзијуса, а зими буде минус 73, и мање. Под вечитим ледом лежи венац антарктичких планина. У атласима још пише да је ово копно ненасељено.

Ово последње, међутим, уопште није тачно! Око девет стотина научника и одговарајући број раз-ног особља борави овде стално,

ћена муњама које севају над северном Канадом. Та грмљавина путује свемиром пре него што се врати на супротну страну Земље – у облику звиждука! Анализа ових звукова могла би да пружи податке о дometима „с друге стране“ атмосфере.

И за биологе овде има посла. Одевени у гумена одела они су

Илустровао Војислав Васиљевић

О АЛГАМА С ПОШТОВАЊЕМ

**СА МОРСКИМ АЛГАМА
МОЖЕТЕ И ЗАЛЕПИТИ
ТАПЕТЕ, НАШМИНКАТИ СЕ,
ОПРАТИ ЗУБЕ И УТОЛИТИ
ГЛАД. НАУКА И
ИНДУСТРИЈА ТЕК ТРЕБА ДА
ИСКОРИСТЕ СВЕ ШТО ИМ
НУДИ ЈЕДАН ОД
НАЈСТАРИЈИХ СТАНОВНИКА
ЗЕМЉЕ – АЛГА.**

Шта је заједничко новозеландским овцама и пасти за зубе?

Алге!

Новозеландске овце, као усталом и њихове „рођаке“ са пацифичке обале Северне Америке, пасу алге, а у пасту за зубе ставља се прах добијен – такође од алги. Ово су само два примера употребе алги, за многе напућене сигурно неочекивана.

Шта све пружају алге?

На то питање наука ни до данас није до краја одговорила, иако су међу првим становницима – живим организмима на Земљи

(друштво су им правиле бактерије, у такозваном периоду архаика). Наука се, додуше, дуго није ни трудила да открије све благодети које се могу извући од ових становника морског дна. Тек се у новије време на томе прилично ради. Напредни стари Кинези, истина, открили су још пре готово пет миленијума да алге могу бити и лековите и укусне: и данас је „пена од алги“ посланица кинеске кухиње. У списима из 2700. године пре нове ере постоје подаци о лековитим особинама алги. Неки лекови и данас садрже састојке алги.

Чудесна сировина

Ко би помислио да су морске алге имале, или још и сад имају, удела у справљању тако различитих производа као што су паста за зубе, чоколадно млеко, сапун, стакло, пена за купање, пиво, зидни тапети, вештачко ђубриво, сточна храна, јод, шминка за трепавице, лепак, разни лекови. Алге се и једу као салата, скуване као поврће, у виду желатина, сладолед, прелив за колаче.

У прошлости, алге су се највише употребљавале као ђубриво за земљу, свуда где их је море у изобиљу избацивало на обалу. И данас се њима ђубре усеви у Кини и Јапану, Канади, САД, Мексику, на Новом Зеланду, у Шкотској, Ирској и Енглеској, Француској, Нор-

вешкој. Оно што су људи некада чинили зато што су приметили да је корисно за раст биљака, наука је доцније потврдила: алге су веома богате азотом, фосфором, калијумом и гвожђем.

Овце и краве које се хране алгама – здравије су и плодније од осталих! Али зато су на ваги лакше. Алге не гоје. Како садрже углавном беланчевине, минералне соли и витамине, а мало масноћа и угљених хидрата, одличне су за дијету. Али, пажња! Не сме се претерати, јер се јестиве алге баш због оваквог састава, тешко варе.

Људи су од најдавнијих времена правили разна јела од алги. То чине и данас свуда дуж азијских обала, на пацифичким острвима, у Британији. Јапан је у томе отишао најдаље: још од почетка 18. века вешти Јапанци, познати по „златним рукама“, овладали су тајном сетве и гајења алги. Нема залива са погодним условима за то, а да га вредни Јапанци нису искористили за гајење алги у чијој производњи данас у свету убедљиво воде.

Незаменљиви фикоколоиди

Јапан је главни произвођач и индустријских полисахарида који се добијају из алги, а називају се фикоколоиди: како је у новије време откривено да су они невероватно корисни, просто незаменљиви – многе друге земље стале су уз бок Јапану: САД, Канада,

Шпанија, Велика Британија, Данска.

Фикоколоиди служе за згушњавање. Добијају се углавном из црвених алги и тај прах (има га неколико врста: агар, карагинан и гелан) показао се незаменљив у справљању пудинга као и помада или лепка за тапете! Рецимо, кашичица агара растопљена у чаши вруће воде згушњава течност као да је мед, а тако добијени лепак еластичан је и нетопив све до температуре од 85 Целзијусових степени.

Користимо ли ми, у Југославији, алге? Земља смо која целом дужином излази на море, и има алге.

О томе говори др Анте Шпан из Института за океанографију и рибарство у Сплиту, један од ретких научника који код нас изучавају алге.

Сазнајемо први изненађујући податак: инострани и наши научници већ око два столећа истражују алге које расту дуж наших обала.

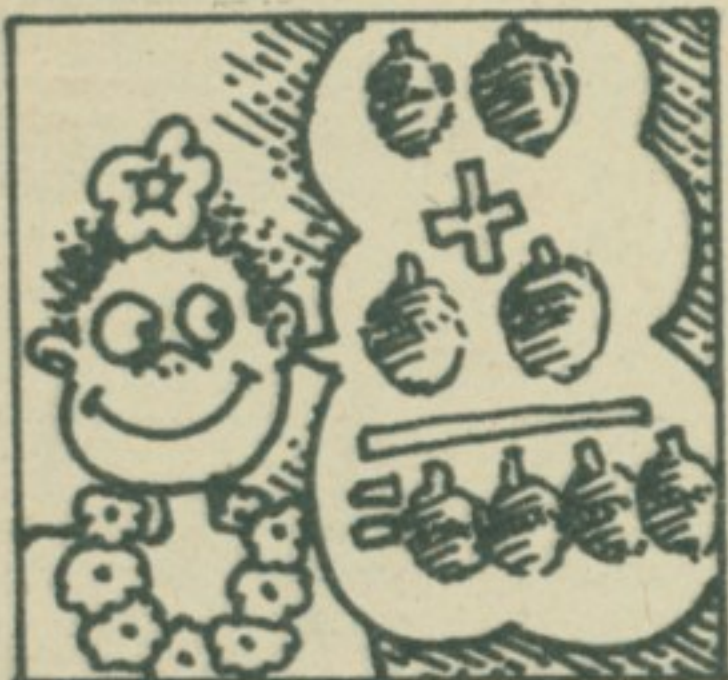
За та два века утврдило се да је наше морско дно веома богато алгама – има их око 660, црвених, смеђих, зелених, модрозелених. Али сва истраживања код нас сводила су се на утврђивање вредности тих алги, док ће се могућностима њиховог коришћења у пољопривреди и индустрији неко позабавити једног лепог дана, можда.

М. Крстуловић

ШКОЛА БЕЗ СЛОВА

Недалеко од главног града Тахитија, Папете, налази се школа која у

свом називу нема ни једног јединог слова. Школа се зове „2+2=4“, а наведено име добила је у прошлом веку на изричит захтев француског плантажера који је заједници завештао земљиште, на коме је изграђена. Добротвор је свој захтев у погледу имена школе образложио у тестаменту: ма шта друго ученици пропустили да науче, сигурно је бар да из школских клупа неће изаћи, а да не науче да је 2+2=4. ■

УЛОГ ОД ПОЛА ЛИТРА КРВИ

Добијање возачке дозволе у Саудијској Арабији није нарочито компликовано, само што је прилично скупо (око девет милиона старих динара) и по једном питању незгодно. Као и у већини земаља, и тамо се полаже возачки испит с тим што, и уколико га успешно положи, возач седа за волан тек пошто „добровољно“ да и пола литра сопствене крви. Мера предострожности, што би се рекло. ■

ПОКЛОНИТЕ НАМ ВАШЕ ЋУБРЕ

Недалеко од Пизе готово читав век постојало је градско ђубриште. Право царство за мишеве који су овде и дану и ноћу коло водили. Недавно, међутим, општинске власти решиле су да коначно униште и прљавштину и смрад – подигнута је супермодерна фабрика за прераду отпадака. Гомила ђубрета је нестала а становници околине одахнули. Али, радост је потрајала кратко. ■

Пацови који су остали без стана и хране бацили су се у освајање нових територија. – Дакле право на Пизу. Отров ништа није могао против прекаљених „ђубретара“. Довољно је било да угине само неколико репатних живуљки, па да остале науче да непогрешиво препознају хемикалију. Требало је нешто хитно предузети. И, решење је нађено, истина нешто мало необично. ■

Из суседног градића Луке почело је сваког дана на бивше ђубриште Пизе да стиже четрдесетак тона отпадака. Фабрика сада ради у три смене, мишеви су се вратили у своје домове, а и грађани Луке су врло задовољни: из њиховог градића смеће се одвози – бесплатно! ■

ВЕПАР НА ТЕРЕНУ ЗА КРИКЕТ

Нису сви пензионерски дани мирни? Бежећи пред ловцем, један дивљи вепар улетео је на пензионерско игралиште за крикет у Окајама у централном Јапану, рано четворицу играча, а онда једва извукао живу главу испод палица осталих разјарених играча. ■

У полицијском извештају каже се да је вепар на крају долијао. Убио га је ловац који је коначно успео да га сустигне на крају терена. Од седамнаесторице присутних играча који су сложено ушли у окршај са заљуталим вепром ни један није имао испод шездесет година. ■

ЖАБО, НИКАД ТЕ НЕЋЕМО ЗАБОРАВИТИ

У свету постоје многи споменици подигнути у част животиња. Око 99 одсто посвећено је псима. Али, има и другачијих. ■

На Париском универзитету, рецимо, откривен је споменик жаби. ■

На острву Родосу изграђене су бронзане статуе два јелена који су некад давно спасли једно дете разневши копитама клупко отровних змија. ■

У Великој Британији постоји споменик голубу – ова птица је 1942. године спасла енглеску подморницу доневши у базу поруку да јој се мотор покварио. ■

У САД су дигли споменик делфину, а у центру данског града Орхуса уздиже се гранитно-постоље на коме је бронзана свиња са десет прасића, симбол главне извозне робе ове земље. ■

У прошлом веку Аустралију је преплавио кактус који је увезен из Америке. Сва средства у борби с њим показала су се безуспешна. Спас је донео бразилски кактусни мољац коме су Аустралијанци у ту част подигли споменик. ■

Недавно се овим фаунским споменицима придружио и један флорни: у румунском градићу Георге-ни, заправо усред једног поља крај овог места, подигнут је споменик – кромпиру. „Коломпир“ је, наиме, главна пољопривредна култура Трансилваније, а споменик је подигнут новој сорти која, кажу, треба да спасе Румунију увоза ове важне намирнице. ■

МНОГО МИЛИЈАРДЕРА ПО ГЛАВИ СТАНОВНИКА

Америчка савезна држава Ајдахо има највећи број милијардера по глави становника. Већина је те милијарде зарадила продајом земљишта. Оно је, додуше, претежно брловито и степско, али се испод њега налазе наслагае злата, сребра, шинка, бакра и кобалта... ■

ШТА СУ ПРОРЕКЛИ АЛЕКСИС

Главна „отровница“ серије Династија Алексис, коју игра британска глумица Џоан Колинс, не престаје да узбуђује милионско гледалиште. Њу, као и мачке, људи или воле или мрзе. Нико није равнодушан. Пре тридесетак година Џоан је, међутим, била само једна од десетине студената Краљевске драмске академије у Лондону. Један радознали новинар успео је ових дана да завири у њен досије где је уз име Колинс на првој години један професор забележио „црну прогнозу“. ■

„Џоан има личност и њено присуство на сцени не може да се не примети. Али, ако нешто не учини са својим гласом завршиће као филмска или телевизијска глумица што ће стварно бити штета“. ■

СКОРО СИГУРНО

Једна студенткиња Мичигенског техничког факултета, који је познат и по томе што је изразито мушки, дошла је једног дана на предавања на бициклу, и у мајници на којој је крупним флуоресцентним словима писало: ЈА САМ БУДУЋИ ИНЖЕЊЕР. Кад је предвече с паркинга узимала бицикл, могла је на табли коју су за седиште прикачиле добронамерне колеге да прочита: А ЈА САМ БУДУЋИ МЕРЦЕДЕС. ■

БИТКА

ВЕЛИКА
БОЈИШТА

ЗА

ТАРАВУ

АДМИРАЛ ШИБАСАКИ
БИО ЈЕ ДО ТЕ
МЕРЕ СИГУРАН
У СВОЈЕ ОДБРАМБЕНЕ
МЕРЕ
ДА ЈЕ ИЗЈАВИО: „МИЛИОН
ВОЈНИКА НЕ БИ
МОГЛО ДА ОСВОЈИ
ТАРАВУ НИ ЗА СТО ГОДИНА
АМЕРИКАНЦИ СУ НАМЕРАВАЛИ
ДА ЈЕ ОСВОЈЕ ЗА ДВА ДАНА.

„Нећемо неутрализовати, нећемо уништити,
ми ћемо збрисати
одбрану Бејшија“, самоуверено је
пре почетка операције изјавио
контраадмирал Хауард Кингмен.

Нешто није у реду – помислио је ратни дописник „Тајма“ Роберт Шерод. До сада је већ требало да се налази на острву и скупља материјал за извештај. Уместо тога, ево га како, до грла у води, стоји укопан на шездесетак метара од обале док око њега фијучу непријатељски меци.

Није био сам, али га то ни најмање није тешило, и ови маринци око њега требало је да су већ одавно на сувом. Где год погледа, видео их је како покушавају да се докопају плаже. Многи су, погођени, падали у воду.

Било је нешто после 9 ујутру, 21. новембра 1943. године. Почела је битка за Тараву.

Погрешна процена Вашингтона

Војничким жаргоном речено, ужас усред кога се Роберт Шерод обрео звао се „први десантни талас“ на Бејшио. То је острвце у атолу Тарава у саставу Гилбертових острва у средишњем Пацифику.

На мапи операције која је у том тренутку висила негде у Пентагону јасно се видео и корални гребен који са свих страна опасава острво. Стратези из Вашингтона рачунали су на тешкоће које ће гребен задати десантним јединицама, али је оно што се заиста догодило далеко надмашило њихова предвиђања. Маринци који су се тог новембарског јутра пробијали ка Бејшију крваво ће платити ту погрешну процену.

Иако највеће у атолу Тарава, острво Бејшио дугачко је свега три и по километра, а ширина му ни на једном месту не прелази осамсто метара. Због чега је онда та корална „стена“ усред Пацифика била тако значајна? На њој се налазила авионска pista дугачка 12 километара коју је америчка морнарица хтела за себе по сваку цену. У рукама Јапанаца, аеродром је представљао претњу за поморске везе између САД и Аустралије. Домогну ли га се, Американци би имали одскочну даску за даље напредовање према Јапану.

Адмирал Нимиц је за напад на Тараву окупио највећу снагу у дотадашњој поморској историји САД. У операцији је учествовала 5. америчка флота под заповедништвом адмирала Рејмонда Спруенса, 5. амфибијски корпус генерала Холленда Смита, авијација ратне морнарице и два корпуса морнаричке пашадије.

На папиру, план је био једноставан. Маринци ће се искрцати на северној страни острва на којој се налази лагуна, на три међусобно повезане плаже с обе стране дугачког природног мола који премошћује корални гребен; пошто се домогну обале, пробиће се до средишта ос-

трва где се налази аеродром, заузети га и продором до супротне, јужне стране, разбити јапанску одбрану; овим ће највећи део јапанских снага сатерати на источни, ужи крај Бејшија где ће сутрадан без много муке бити збрисани.

План јесте био једноставан, али је његов успех зависио од једног важног услова: да на дан напада плима буде довољно јака да омогући прелазак десантних бродова преко гребена.

Најутврђенија „стена“ на Пацифику

Новембарске плиме на Бејшију су непредвидљиве. Пошто је проучио противречне извештаје које је добио од војне метеоролошке службе и некадашњих британских и аустралијских становника атола, адмирал Тарнер, један од планера читаве операције, проценио је да су шансе од 1:2 да плима 21. новембра буде повољна, вероватно највише чему маринци могу да се надају.

Заповедник јапанских снага на Тарави контраадмирал Шибасаки није намеравао да ишта препусти случају. Радећи даноноћно његових 4.836 војника претворило је Бејшио у неосвојиву тврђаву.

Прва препрека за евентуалне нападаче постављена је још у води: бетонске пирамиде и мине које би непријатеља сатерале на нишан јапанске артиљерије. Уколико би нападачи и имали среће да се провуку кроз ту прву замку и дођу до обале, тамо би их зауставио зид од ко-

косових дебала висок од 91 центиметар до метар и по. Зид је, истина, нападачима могао да послужи као привремени заклон, али је то уједно за њих био и једини заклон на читавом острву. Било у ком правцу да крену: назад или напред у јуриш, нашли би се на удару читавог низа брижљиво распоређених митраљеских гнезда и тешке артиљерије.

Шибасаки је своја митраљеска гнезда и топове стратешки распоредио по читавом острву тако да ни на једном месту не буду више од 300 метара удаљени од плаже; евентуални нападачи морали су да се нађу на домету већине тог наоружања. Сва митраљеска гнезда и топови укупани су у утврђења шестоугаоног облика од два реда кокосових дебала повезаних великим клиновима какви се употребљавају за учвршћивање железничких прагова. Између балвана насуто је песак, а свако утврђење имало је и кров од челика дебљине једног центиметра преко кога је насут метар песка.

Између утврђења налазили су се бетонски бункери са метар и по дебелим зидовима. Читав овај систем утврђених митраљеских гнезда, топова и бункера, био је повезан мрежом ровова и могао је да буде угрожен само директним погоцима бомби највеће разорне снаге. Америчке снаге које би успеле да се пробију преко бедема од кокосових дебала, морале би да освајају једно по једно утврђење и то на најтежи могући начин: борбом прса у прса.

Један амерички историчар написао је касније како је педантни адмирал Шибасаки „створио

најсавршенији систем одбране који се у то време дао замислити“. И сам Шибасаки био је до те мере сигуран у своје одбрамбене мере да је изјавио: „Милион војника не би могло да освоји Тараву ни за сто година“.

Амерички стратежи намеравали су да је освоје за два дана.

Теже од планине, лакше од пера...

У 2:50 ујутро с бродова у прочељу америчке флоте угледали су у даљини Бејшио. Сат касније из прва три десантна таласа почели су у тишини да се спуштају низ мреже за терет у амфибије.

У јапанском табору војници су се опасавали ритуалним „семина баријима“, платненим појасевима са извезеним мотом јапанских самураја: „Част је тежа од планине, смрт лакша од пера“.

У 5:10 с бојног брода „Мериленд“ узлетео је извиђачки авион. Мислећи да је то знак за почетак битке, Јапанци су отворили ватру. Трен касније, са америчких бродова одговорено им је противпаљбом.

Американци су накратко прекинули паљбу како би омогућили својој авијацији да крене у напад, а затим је наставили. У следећа два и по часа на Бејшио је изручено 2 хиљаде тона експлозива: десет тона на сваких 40 ари острвца. Било је то најтеже бомбардовање у историји морнарице које је икада извршено пре почетка неке инвазије. Када је завршено, било је тешко поверовати да би на острву још могло да буде живе душе.

Бомбардовање је прекинуто у 8:58. Док су

се, у тишини која је завладала, амфибије приближавале острву, цеви свих оружја на Бејшију лагано су се окретале ка северној страни острва.

Команда над прва три десантна таласа поверена је пуковнику Дејвиду Шоупу. Његов први задатак после искрцавања био је да уништи унакрсну ватру непријатеља под којом се налазио природни мол који води преко коралног гребена. Шоуп је задатак поверио извиђачком воду снајпериста који су се искрцали пет минута пре осталих. Непосредно иза њих обали су се приближавале деведесет и три амфибије са готово 2 хиљаде војника из прва три десантна таласа.

Пуковнику Шоупу није требало много да схвати како је америчка команда изгубила битку са плимом: једва двадесетак центиметара воде прекривало је корални гребен. Амфибије са његовим људима успеће да преброде пливач, али не и десантни бродови из наредних таласа са људством и тежим наоружањем.

Они који су се надали да је у бомбардовању уништена јапанска одбрана брзо су се уверили у супротно. Приближавајући се обали брзином од четири чвора, први талас амфибија засут је тешком артиљеријском паљбом још на удаљености од 3 километра. На удаљености од 2 километра артиљерији су се прикључили и митраљесци. У тренутку када су, на 700 метара од обале, амфибије прелазиле корални гребен, на њих се пуцало из свих пушака, митраљеза и минобацача на Бејшију. Мирна лагуна претворена је у крвави пакао.

Раштркане групе маринаца ипак су се лагано пробијале ка беду од кокосових дебала. И сам рањен, пуковник Шоуп поставио је свој штаб на два метра од великог јапанског бункера. Покушао је да упуту позив за појачање, али су сви његови радио-апарати уништени у води.

Док помоћ не стигне, мораће да се ослање на војнике из следећа два таласа. Неволја је била у томе што су они били изложени још тежој паљби и горем паклу од оног кроз који се Шоупова група некако провукла.

Страх од противнапада

Како су десантни бродови у следећим таласима били превелики да би могли да пређу преко гребена, маринци које су превозили морали су последњих 600 метара до обале да гацају кроз воду. Потпуно незаштићени, представљали су лаке мете за јапанске митраљесце и минобацаче. Хиљаде уинутих риба и стотине мртвих и рањених маринаца плутало је по површини лагуна, али избора није било. Ко је хтео да извуче живу главу, морао је да се пробије до плаже.

Ни они који су се докопали обале нису били много безбеднији. Већина их је сатерана на једва шест метара песка иза кокосовог бедема. У случају јапанског противнапада, одатле би их лако одбацили назад у море. Јапанске гранате погађале су њихове положаје све прецизније, а снајперисти „скидали“ сваку главу која се помоли изнад бедема.

На неколико места направљени су мањи пробоји, али без појачања у људству и наоружању Шоуп непријатељу није могао да нанесе озбиљнији ударац. Око 10:30 коначно је нађен радио-апарат који је функционисао и успостављена веза са адмиралом Хилом. Али, и појачање које је овај послао плима је зауставила код гребена, па су и ти војници били принуђени да растојање до обале прегазе. Заклона бедема докопали су се измрцварени и десетковани.

Више није било сумње: са људством којим је располагао Шоуп је како је знао и умео морао да задржи положај све док плима не буде довољно јака за десантне бродове са тешком артиљеријом и опремом.

Искрцавање се наставило читаво слепоподне. Предвече се у несигурном заклону бедема налазило око пет хиљада исцрпљених маринаца. Са наступањем ноћи, ђутке су ишчекивали неминовни јапански противнапад.

Али, до противнапада није дошло. Због прекинутих веза Шивасаки није био у стању да усклади дејство својих трупа и изврши једновремени напад. Да је то учинио, маринци би највероватније били одбачени са плаже, а битка

окончана. Овако је јапанском команданту преостало да сачека зору.

Губици тешки, број погинулих непознат

Ново јутро није донело побољшање ситуације америчким трупам. Појачања која су се искрцавала десеткована су још у води, а они на плажи знали су да ту неће моћи да остану још дуго, јер се јапанска паљба настављала несмањеном жестином. Преостајало им је само да крену у пробој, а једини пут водио је преко кокосовог бедема. Ко успе да се пребаци преко њега, биће потпуно изложен јапанској ватри и принуђен да напредује метар по метар под унакрсном ватром снајпера и митраљеза.

Па ипак, ту и тамо, мање групе почеле су да се пребацију преко бедема и пробијају ка непријатељу. У прва двадесет и четири часа битке за Бејшио многе јединице изгубиле су више људи него за шест месеци борби за Гвадалканал. Тај стравични биланс повећавао се из трена у трен.

Упркос свему, појас који су Американци држали лагано се померао ка унутрашњости острва. Око поднева срећа се коначно осмехнула маринцима: почела је плима и ускоро је изнад гребена било довољно воде да преко њега пређу и већи десантни бродови са преко потребним појачањима, храном, водом, муницијом и артиљеријом.

Оснажена новим људима, једна јединица пробила се кроз средиште острва пресекавши јапанску одбрану на два дела, док је друга почела да прочешљава југозападни део бојишта. Иако су се свуда унаоколо још водиле жестоке борбе, касно после подне пуковник Шоуп послао је следећу поруку адмиралу Смити: „Тешки губици; број погинулих непознат; побеђујемо.“

Док су се у првим сатима између 22. и 23. маринци укопавали за ноћ, адмирал Шибасаки послао је радио-поруку у јапански главни штаб: „Наше наоружање је уништено... крећемо у последњи јуриш... Нека живи Јапан још 10 хиљада година!“

Маринци, ви умрети!

Следећег јутра, док су са америчких разарача тукли непријатељске положаје на источном крају Бејшија, маринци су кренули у операцију чишћења преосталих јапанских снага. Користећи TNT, ручне гранате и бацаче пламена, уништавали су бункере и гнезда које тенкови нису успели да разруше. На све стране булдожери су насипали земљу у ровове јапанских војника.

У 9 часова и 30 минута почео је напад на огромни бункер у којем се налазио главни штаб адмирала Шибасакија. Огорчена битка окончана је тек пошто су булдожери блокирали улазе у бункер песком. Кроз вентилационе отворе сипан је бензин, а затим убачене гранате. За неколико минута, „неосвојива тврђава“ адмирала Шибасакија постала је гробница за њега и две стотине његових војника.

Уништењем главног штаба битка је практично окончана. Схвативши да су поражени, преостали јапански војници масовно су извршавали самоубиство.

Последњи, очајнички покушај одбране дошао је у ноћи 23. новембра. Четири стотине преживелих јапанских војника кренуло је у јуриш кличући: „Маринци, ви умрети!“ Уследила је крвава битка прса у прса, у једном тренутку чинило се чак како ће Јапанци успети да пробију америчку одбрану, али је напад на крају одбачен. Следећег јутра на попришту последњег окршаја на Бејшију лежало је 325 јапанских војника.

Коначно, у подне 24. новембра, на оштећену писту дојучерашњег јапанског аеродрома на Бејшију слетео је први амерички авион. У један и дванаест минута и званично је објављено да је Бејшио освојен. Пут за Маршалска острва био је отворен.

Цена победе огромна. У три дана борби, од 12 хиљада нападача рањено је 2461, убијено 1056 војника. Идентификација погинулих била је могућа само у 565 случајева. Од 4836 јапанских војника десант на Бејшио преживело је њих седамнаест.

Мина Илић

ЗИМА ЈЕ ЖАЛ

Дубоко испод планине Етне на Сицилији богови су затворили цинове бунтовнике који су бљували ватру и угрожавали бесмртнике са Олимпа. Цинови су покушавали да се ослободе и од њихових силовитих покрета потресала се цела Земља, па се Плутон, владар Подземља, силно уплашио.

„Могу да разбију стене и отворе царство мртвих да га обасјају Сунчеви зраци“, помислио је са ужасом и, мада је мрзео да излази на светлост дана, бацио се у златне двоколице да својим очима види какву су штету починила циновска чудовишта.

Афродита, богиња лепоте и љубави, седела је на сунчаном обронку Етне и играла се са својим сином Еросом чије стреле господаре људским срцима. Када је видела увек намргођеног Плутона како бесно управља коњима црним као ноћ, рекла је Еросу:

— Сине, ево једног који се не боји ни моје ни твоје моћи. Брзо узми стреле и пошаљи једну право у груди овог туробног бога. Нека и он, као и сви други, осети сладак бол љубави. Зашто би га он, једини међу боговима и људима, избегао?

Ерос је на мајчине речи скочио, узео из тоболца најоштрију стрелу, одапео је и погодио Плутона право у срце.

Мрачни Хад (то је било право Плутоново име, али се оно није смело гласно изговарати), који је видео много девојака у свом тужном царству мртвих, али му никада ни за једном није уздрхтало срце, од једном је осетио како му се необична топлина разлива телом. Његове увек строге очи овлажиле су се

НАЈЛЕПШЕ ЛЕГЕНДЕ

**ЕРОС ЈЕ ИЗ ТОБОЛЦА УЗЕО
НАЈОШТРИЈУ СТРЕЛУ,
ОДАПЕО ЈЕ И ПОГОДИО
МРАЧНОГ ВЛАДАРА
ПОДЗЕМНОГ СВЕТА ПРАВО У
СРЦЕ. КРАЉ МРТВИХ ЈЕ
ОСЕТИО НЕОБИЧНУ ТОПЛИНУ...**

ЗА ПЕРСЕФОНОМ

од нежности. Погледао је око себе као да се пренуо из сна.

Пред њим се пружала цветна ливада а на њеном рубу дивна девојка која је брала цвеће. Плутон се у њу заљубио на први поглед и не знајући да је жртва Еросове стреле.

Девојка је била Кора, ћерка Деметре, богиње

плодности и свега што расте на земљи. Берући цвеће Кора се удаљила од мајке и својих другарица Океанових кћери.

Онај кога Еросова стрела погоди право у срце не одљубљује се нити бира средства. Плутон је у трку зграбио Кору, подигао је на двоколице, још јаче ошинуо коње и одјездио.

— Мајко! — вриштала је Кора док јој је цвеће испало из кецеље — Мајко!

Узалуд је дозивала мајку и другарице. Плутон је возио муњевито. Кора се дивље отимала и у тој борби спао јој је појас, али ју је владар мртвих држао чврсто као најдрагоценији плен.

Када су стигли до реке Кијане, Плутон је у обалу снажно зарио свој трозубац, земља се отворила и вечни мрак прогутао је и њега, и коње, и двоколицу, и Кору која се гушила у сузама.

Деметрина освета

Деметра је узалуд тражила ћерку по целом свету тумарајући у очајању од једног до другог краја Земље. Нико није знао, или није смео, да јој каже где је нестала њена Кора. Бог Сунца Хелије видео је отмицу, али је ћутао. Видела ју је и речна нимфа, али није смела да проговори. Ипак се сажалила и, док је Деметра седела крај реке кроз чију се обалу Плутон с Кором спустио у Подземље, узела је појас који је Кора изгубила и наредила таласима да га однесу до Деметриних ногу.

Богињи је тада било јасно да јој је ћерка отишла заувек али није посумњала у Плутона већ је кривицу бацила на нејужну земљу.

— Незахвална земљо! — узвикнула је гневно — ја сам те учинила плодном, ја те оденула у траву и цвеће и хранљиво зрнелу, а ти ми овако узвраћаш. Одсад ти ускраћујем своју милост!

И та година била је најстрашнија од свих које је човечанство доживело. Било је сувише сунца и сувише кише, ништа није родило, умирале су и животиње и људи. Изгледало је да ће људског рода нестати заувек.

— Овако више не иде — рекао је на божанском скупу свемоћни Зевс, владар свих богова — видим да морам да се умешам. Позовите Деметру на Олимп!

Али, Деметра је била неумољива. Одбила је да се придружи боговима на Олимпу непрекидно понављајући:

— Док не видим ћерку, земља неће рађати!

Зевс је, разуме се, знао где се налази Кора, али није имао срца да свог старијег брата Плутона лиши једине среће његовог живота. Тек када је увидео да ће човечанство пропасти, морао је да ражалости Плутона. Позвао је свог сина и личног гласника Хермеса и рекао му:

— Сиђи у подземно царство, сине, и замоли Плутона да пусти своју жену. Уколико није ништа окусила у царству мртвих, моћи ће заувек да остане с мајком на земљи.

Три зрна нара

Хермес се, у својим крилатим сандалама, брзо спустио у Подземље и ушао у суморни Плутонов

дворац. Ту је, на престолу крај Плутона, седела бледа и тужна Кора.

Она се више, као краљица Подземља, није звала Кора већ Персефона. Плутон јој је поклатио врт црних топола и обасуо је благом којег је имао у изобиљу као господар свега што крије утроба Земље. Али, ни најскупоценији драгуљи које је даровао заљубљени муж нису могли Персефони да измаме осмех. „Овде нема цвећа“, говорила му је, „драгуљи не миришу и не желим их.“

Када је угледала Хермеса и чула Зевсову поруку, срце јој је задрхтало од среће, образе облило руменило а очи засијале. Знала је да Плутон не сме да се оглуши о Зевсову заповест. Скочила је с престола спремна да пође.

Али, није могла заувек да напусти Подземље јер је појела три зрна мирисног нара која јој је Плутон дао кад ју је довео и тако је вечно везао за себе.

Тешка срца наредио је Плутон да се у златне двоколице упрягну коњи црни као ноћ. Помогао је Персефони да се попне и, док је Хермес узимао узде, рекао јој је дрхтавим гласом:

— Драга жено, молим те мисли на мене с љубављу. Волим те више од свега и бићу усамљен и несрећан девет месеци док ми поново не дођеш. Ако мислиш да је мој дворац суморно место где нико не жели да борави, сети се, бар, да је твој муж велики и моћан међу бесмртним боговима. До виђења и наживај се цвећа које ти је толико недостајало!

Хермес је одвезао Плутонове кочије право у Елеузину где се, у свом храму, налазила Деметра. Богиња је издалека чула тутњаву двоколица и појурила ћерки у сусрет. Кора (Персефона) пала је мајци на груди и није било краја њиховој срећи.

Ово се догодило у давним митским временима и тако је и данас. Четвртину сваке године Персефона је краљица Подземља и борави код Плутона — по један месец за свако зрно нара које је појела. За то време природа замире, лишће пада с дрвећа и земља не доноси плодове. У пролеће Персефона се, под именом Кора, враћа мајци и с њом долази цвеће, у лето се дрвеће повија под тежином плодова, а с јесени је богата жетва.

А онда Персефона опет иде мужу који је према њој толико добар да га је она, упркос мрачном месту где с њим живи три месеца годишње, ипак заволела.

Б. Дожић

Илустровао: Босиљка Кићевац

ПРОЖДРЉИВА ВОДА

ЖИВОТ ЈЕ ПРИЧА, ПРИЧА ЈЕ ЖИВОТ

У Мелбурну је 14. јануара 1981. био најтоплији дан те године. Био је школски распуст и Џоселин Хопкинс је мислила да ће попутети. Њена два сина, тринаестогодишњи Ли и годину дана млађи Данијел нису престајали да се жале на неподношљиву жегу и на то што су сви сем њих на летовању. Када је коначно врућина мало попустила, ушли су у кућу и укључили телевизор, управо у тренутку кад је емитер на вестима коментарисао несносну врућину. На екрану се видела велика фонтана у центру Мелбурна у којој су се бркали пролазници. Џоселин је у тренутку одлучила да Лија, Данијела и њиховог најбољег друга Карла тамо поведе.

Зови полицију и ватрогасце

Сат касније стајали су испред четвртасог базена у који се сливала вода што је с бронзане фигуре, подићуће у част истраживача Аустралије, у каскадама падала преко гранитних степеника високих преко четири метра. Док су Ли и Данијел заобишци степениште тражећи лакши прилаз базену, Карл је пречицом скакао са степеника на степеник и, срећан што је први, звао другове да му се придруже. Ли се у једном тренутку окренуо према њему и следио се: стигао је само да види како Карл нестаје у води, као да га је нискала огромна риба. Без размишљања Ли је скочио у базен, али ништа није могао да види јер је свуда око њега вода пенила. Ипак, успео је да примети рупу пречника приближно метар – био је то улаз у бунар којим је отицала вода из фонтане. Не мислећи на опасност, Ли је с рукама испруженим напред заронио према отвору. Следећег тренутка осетио је под руком лице. Карл! Успео је да га ухвати за косу, али јака струја воде отргла му је другу из руку.

На дубини од четири метра, Ли се одбио од дна и јаким трзајем башио се према површини. При том је посекао табане јер је базен био пун стакла, конзерви и других отпадака.

Неколико метара испод њега јадни Карл обртао се као у машини за прање веша. Није знао да га је снажна струја „дускала“ право у отвор на дну базена који води у хоризонтални тунел. Мислио је само једно: „Бујница ме носи према реци. Умрећу. Сигурно ћу умрети...“

За то време Ли је већ трчао према мајци.

Карл је потонуо! Иди у полицију, по ватрогасце, брзо!

Три минута касније екипа од шесторо људи коју су предводили Гари Кронин и Џон Род била је спремна за акцију.

Кронин није баш сасвим поверовао у Лијеву причу, али пошто је дечак упорно понављао да је јасно видео друга како нестаје у рупи, ушао је у воду заједно са Родом. Водио их је Ли. Ускоро су под ногама напипали отвор на дну базена. Да не би губили време скупљајући рониоце, одлучили су да искористе

КАРЛ ЈЕ ОДЈЕДНОМ НЕСТАО КАО ДА ГА ЈЕ ЗГРАБИЛА ОГРОМНА РИБА И ПОВУКЛА У ДУБИНУ ФОНТАНЕ

те апарат с кисеоником, маску повезану са две боче с компримованим ваздухом које ватрогасци иначе користе кад улазе у запаљене и заимљене зграде.

Један „гутљај“ ваздуха

У међувремену, полиција је успела да нађе чувара који је затворио вентил тако да вода више није струјала између фонтане и базена. Одмах затим, везан конопцем дугачким 30 метара, Кронин се башио у базен. Покушао је да додирне дно, али су га боче с ваздухом избациле на површину. Неколико секунди касније ипак је успео пошто му се Род попео на рамена. Почео је насумице да испитује унутрашњост базена и пут којим вода кружи. Коначно је пронашао улаз у тунел. Тамо је владао тако густ мрак да је било опасно да настави сам. Вратио се на површину.

Полицијаци су им саветовали да прекину са трагањем, дечак је потонуо пре један сат, мора да је мртав.

Па ипак, Карл је још био жив. Борећи се с бујицом која га је незадрживо носила, док су плућа хте-ла да му прену, дечак је покушавао да се задржи хватајући се за зид базена. Узалуд – бетон је био сувише гладак. Одједном је ударио у препреку. Нешто што је личило на велику усправну цев. Дечак ју је зграбио обема рукама. Помажући се ногама почео

ЖИВОТ ЈЕ ПРИЧА, ПРИЧА ЈЕ ЖИВОТ

је да се вере уз цев у дубој надли. Онда је ударио главом. Плафон тунела! Више није могао да издржи, удахнуо је. Жељно удишући пунио је плућа срећан као никад догад. Спустио је главу и нос му се нашао у води. Још чвршће је стегав цев и чврсто одлучио да је не испушта, неће га више носити вртоглава бујница. Али, вода је била хладна и Карл је почео да цвокоће свестан ужасне истине да је смрт тако близу.

Није могао да зна да је она иста бесна бујница која га замало није удавила у исто време заслужна што је још жив – мехурићи кисеоника које је стварала обнављали су ваздух у овом цеву. Сад се вода смирила, мехурића више није било, удисао је ваздух засићен угљен-моноксидом. Већ је прошло сат и десет минута откако је ушао у ову ипак спасоносну клоп-ку.

Он је жив!

Само је један човек веровао да још постоје шансе и да је дечак жив. Био је то Џон Род. Нагнут над отвор бунара, заједно са Крониним, пратио је ниво воде који се смањивао захваљујући јакој пумпи с пропусном моћи од двадесет тона. Довучена је на брзину из оближње касарне. Ова справа је тог дана, само два часа пре несреће, враћена из радионице где је читаву недељу била на поправци!

Вода се повлачила нагло. Два човека спустила су се у бунар, овог пута лествицама. Чекали су да се вода спусти бар 4-5 центиметара испод таванице да би могли да наставе трагање, пливаће на дећима да би им лице било изнад воде.

Шта радиш овде?

Држећи јаку батеријску лампу што су могли више, Род и Кронин су запливали „натрашке“ у дубину тунела. Колико су пута одрали образе и носеве о блатнаве зидове хоризонталног бунара док нису стигли до једног удубљења. Опрезно, Род се окренуо и у снопу светлости своје лампе угледао, ту одмах поред себе, Карлово лице, бледо као смрт.

– Шта ти радиш овде – упитао га је машинално. Избезумљен, преплашен, полумртав од недостатка кисеоника, дечак је цвокотао, а онда је заурлао:

Извучите ме одавде! Мама! Хоћу маму! – Али, остао је тамо где су га затекли, као залепљен за цев. Два ватрогасца су га узалуд наговарала да је пусти, одбио је. Морали су силом да му одвајају прст по прст да би га однели до лествица.

Било је 20 часова и 53 минута. Његова драма трајала је више од сат и по.

У болници лекари нису имали другог посла око Карла осим да му алкохолотом очисте огреботине по рукама и ногама. У суседној соби, Ли, кога су довели да му превију посекотине на табанима, чувши Карлов глас, довикнуо му је: „Шта кажеш, то се зове срећа“.

В. М.

КАПЕТАН
КОРМОРАН:

Издајник

ДЕО

ЦРТА: ПОЛ ГИЛОН (PAUL GILLON)
ПИСМЕ: ЖАН ОЛИВИЕР (JEAN OLLIVIER)

ДА БИ ДОКАЗАО НЕВИНОСТ ЛУИСА СКОТА КОГА ЈЕ САВЕТ КАПЕТАНА ТОРТУГЕ ОПТУЖИО ЗА ИЗДАЈУ И ОСУДИО НА СМРТ, КАПЕТАН КОРМОРАН ОКУПЉА ПОСАДУ И ПОД БРИТАНСКОМ ЗАСТАВОМ, КАО КАПЕТАН ВИНСОН, ПОСТ ЈЕ ГУВЕРНЕРА ЈАМАЈКЕ. ЈЕДАН ОД ЧЛАНОВА КОРМОРАНОВЕ ПОСАДЕ ИЗАЗВАО ЈЕ НЕРЕД И...

СРЕДОМ, НИКО НИЈЕ СЛУТИО ПРАВИ РАЗЛОГ СУКОБА...

ПОРУЧНИКЕ ХОЛВЕЈ, ОДВЕДИТЕ ПОРУЧНИКА ПОКИТА СМЕСТА У ЗАТВОР!

РАЗУМЕМ, КАПЕТАНЕ!

ГОСПОДИНЕ ГУВЕРНЕРУ... ОПРОСТИТЕ, МОЛИМ ВАС...

ХЕ, ХЕ... ОВО ЈЕ ЛИЧИЛО НА ПРИЗОР ИЗ НЕКЕ КРИМЕ!

БАД СЕ НАСТАВИО АЛИ СЕ ЕНГЛЕСКИ КАПЕТАН НЕГДЕ ИЗГУБИО, А ГУВЕРНЕР ЈЕ ПОДОЗРИВО ПРАТИО КОРМОРАНА...

УСКОРО ЈЕ И ГУВЕРНЕР НЕСТАО...

НЕКОЛИКО ОФИЦИРА ТАКОЈЕ СЕ ИСКРАЛО...

ТРЕНУТАК КАСНИЈЕ У ДВОРАНИ ЈЕ УПАЛА ГРУПА ВОЈНИКА ИСУКАНИХ МАЧЕВА...

ГУВЕРНЕР ЈЕ ПРИШАО
КОРМОРАНУ...

КАПЕТАНЕ, НА РУЦИ ВА-
ШЕГ ПОРУЧНИКА ПОКИТА
НАЂЕНА ЈЕ МРТВАЧ-
КА ГЛАВА, ЗНАК
ДА ЈЕ ФЛИБУСТИР!

ШАЛИТЕ СЕ, ГОСПОДИ-
НЕ! ПОКАЗАЋУ
ВАМ ПИСМО
ИЗ АДМИРА-
ЛИТЕТА...

ПРЕДАЈТЕ МИ
СВОЈ МАЧ!

МОРАЈЕТЕ ДА ГА УЗМЕ-
ТЕ САМИ, ГУВЕРНЕРУ!

У САЛИ ЈЕ НАСТАО
МЕТЕЖ...

НИКАД
НЕ БИХ
ПОМИСЛИЛА
ДА ФЛИБУС-
ТИР МОЖЕ
ДА БУДЕ
ТАКО
ЗГОДАН...

ПАЗИТЕ
ДА ВАС
НЕ ЧУЈЕ
СЕР
ЧАРЛС!

ЈЕДНИМ ПОТЕЗОМ КОРМО-
РАН ЈЕ ОБОРИО СТРАЖАРА...

КАКВИ
СУ ВАМ ТО
БОРЦИ,
ГУВЕРНЕРУ?!

ХАЈДЕ, НАВАЛИТЕ, „ЈУ-
НАЦИ“ ДВАДЕСЕТ НА
ЈЕДНОГ! ДОВИТЕ
ВИ СВОЈЕ!

АКО СЕ НЕ БОЈИТЕ, КРЕНИ-
ТЕ НА ТОРТУГУ, ГУВЕР-
НЕРУ!
МИ СЕ
НЕ БОЈИ-
МО!

НАРАВНО ДА СЕ НЕ БО-
ЈИТЕ КАД ЈЕ ШАВАС
НАШ
ШПИЈУН!

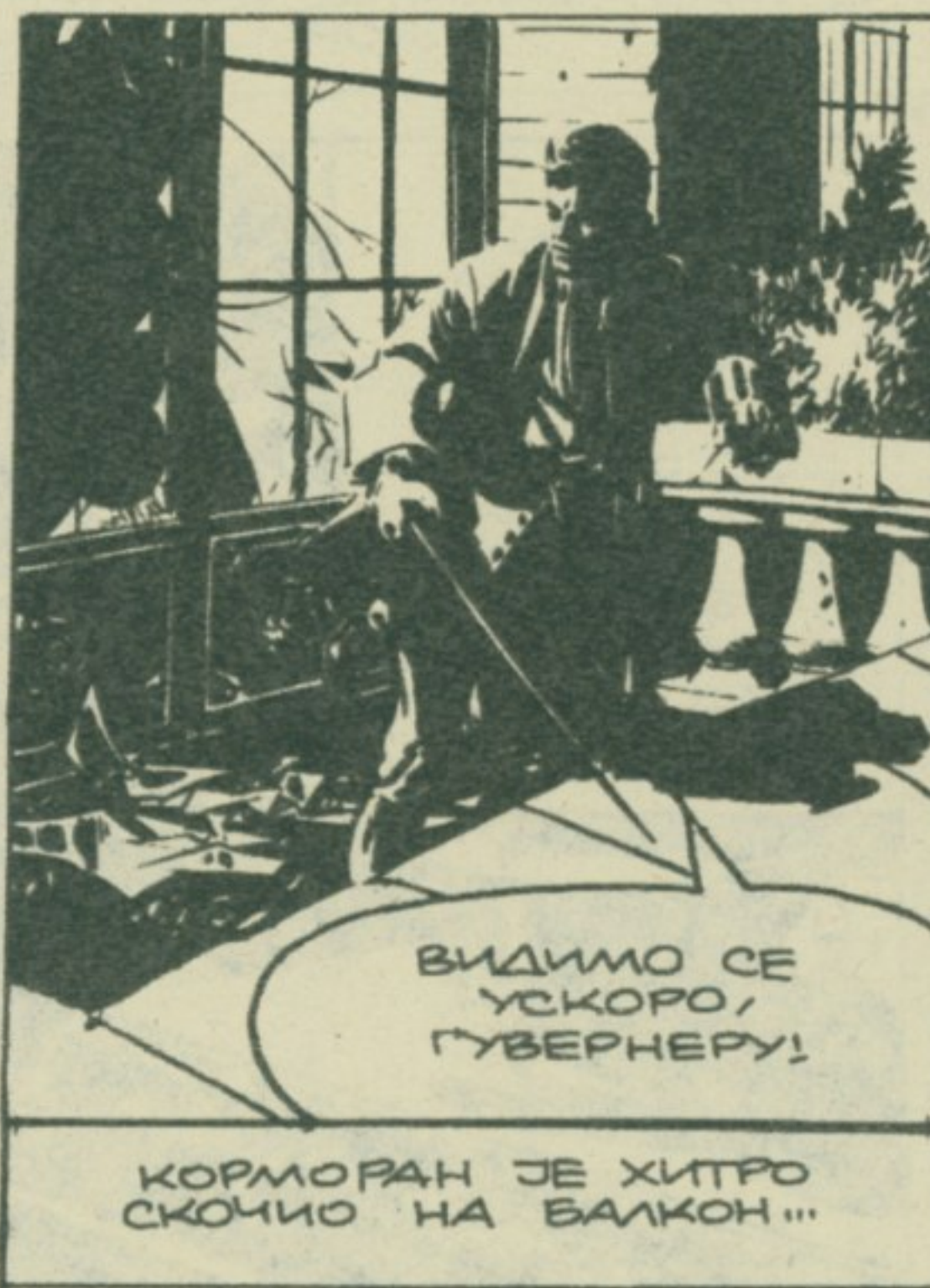

САМО САМ ТО ХТЕО
ДА ЧУЈЕМ, ГУВЕРНЕРУ!

АЛИ ТО НЕБЕТЕ МОЖИ
ДА КАЖЕТЕ СВОМ САВЕ-
ТУ, КАПЕТАНЕ...
ПОШТО БЕМО
ВАС
ОБЕСИТИ!

ДРЖИМ ВАС ЗА РЕЧ,
ГУВЕРНЕРУ!

ДОК СУ
ПАТРОЛЕ
ТРАЖИЛЕ
КАПЕТАНА
СА ТОРТУГЕ,
"ХАРОУ"
ЈЕ НЕСТАО
ПРЕ НЕГО
ШТО ЈЕ
ИЗДАТО
НАРЕЂЕЊЕ
ДА СЕ НА
ЊЕГА
ОТВОРИ
ВАТРА...

КОРМОРАН СЕ ВРАТИО
У ДВОРАЦ...

У ГУВЕРНЕРОВОМ КАБИ-
НЕТУ ПАЖЉИВО ЈЕ ПО-
ГЛЕДАО ПОВЕРЉИВА ДО-
КУМЕНТА...

ИЗГЛЕДА ДА
ИМАМ СРЕБЕ...
ОВАКО НЕШТО САМ
И ОЧЕКИВАО! САД БАР
ИМАМ ДОКАЗ...

БИЛА ЈЕ
ТО КОПИЈА
ИЗВЕШТАЈА
КОЈИ ГОВО-
РИ ДА
ЈЕ ЈЕДАН
ФЛИБУСТИР
СА ТОРТУГЕ
ЗА СТО
ГВИНЕЈА
ДАО ОБАВЕШ-
ТЕЊА...

ИМАМ ДОВОЉНО
ДОКАЗА ДА СПАСЕМ
СКОТА! САМО ЈОШ НЕКАКО
ДА СЕ ВРАТИМ НА ТОРТУГУ...

ЗА ТО ВРЕМЕ СУ НА КОРМОРАНОВОМ БРОДУ "ХАРОУ" ПОКИТ
И ОСТАЛИ ПРАВИЛИ ПЛАН КАКО ДА СПАСУ СВОГ КАПЕ-
ТАНА...

КОРМОРАН ЈЕ ЈЕДВА
УСПЕО ДА СЕ САКРИЈЕ
ИЗА СТОЛА, КАД ЈЕ ГУВЕР-
НЕР НАГЛО УЏАО У СВОЈ
КАБИНЕТ...

БИО ЈЕ ЗАБРИНУТ И
СМРКНУТ...

АЛИ, ОДЈЕДНОМ...

ИЗВИНИТЕ ШТО САМ
ВАМ ИСПРЕТУРАО АРХИ-
ВУ, СЕР ЧАРЛС...

СЕДИТЕ, ХТЕО БИХ
НЕШТО ДА ВАС ПИТАМ
У ВЕЗИ СА НАПАДОМ
НА ТОРТУГУ...

ИМАМ ПРИЈАТЕЉА
ПО ИМЕНУ ЛУИС СКОТ...
ОСУЂЕН ЈЕ НА СМРТ
ЗБОГ ЛАЖНОГ СВЕДО-
ЧЕЊА!

НА ТЕ РЕЧИ, ГУВЕРНЕР ЈЕ
ПРЕБЛЕДЕО...

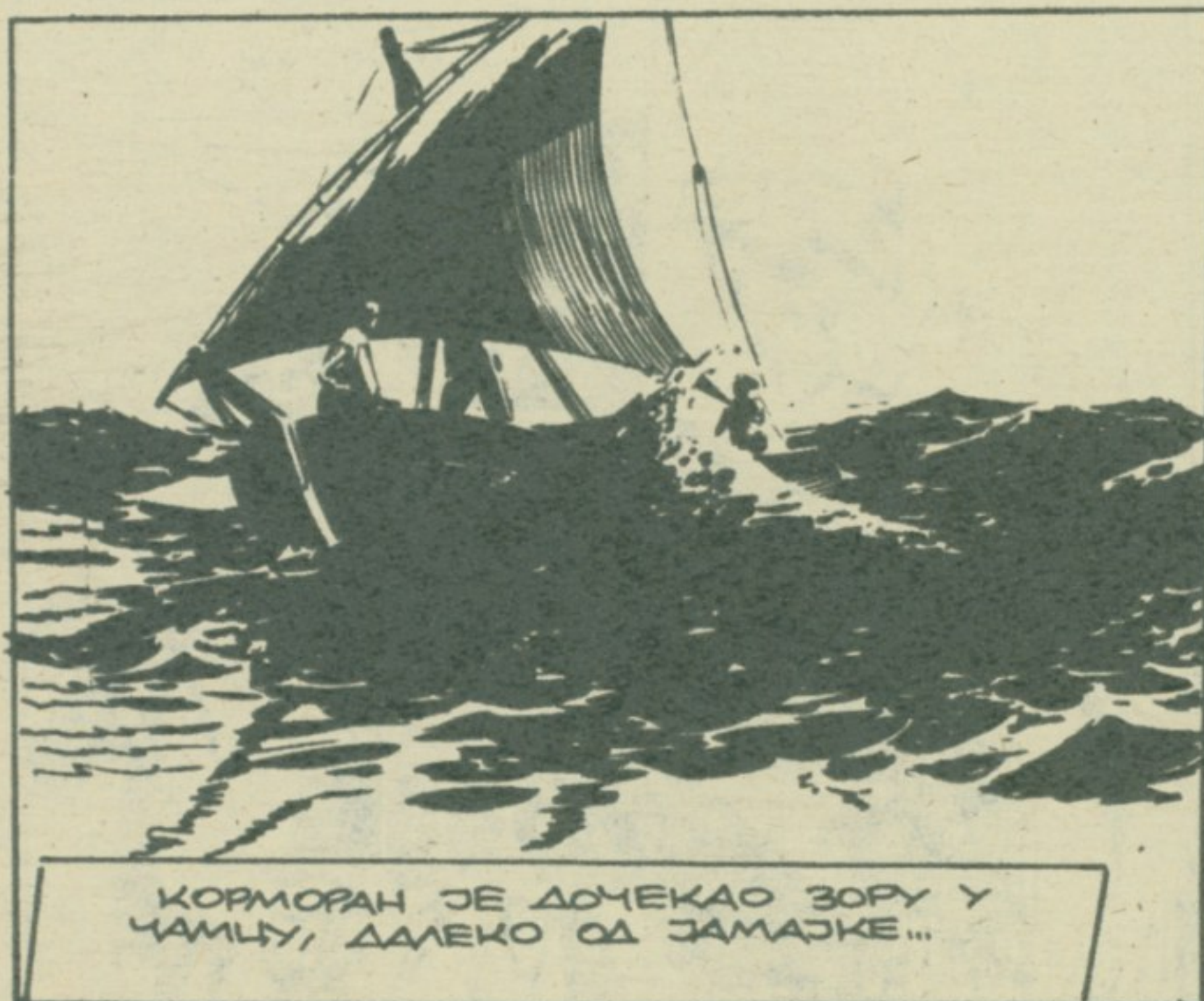

ВИ ГА ПОЗНАЈЕТЕ?

ТО ЈЕ МОЈ МЛАЂИ БРАТ...
НАПУСТИО ЈЕ БОГАТСТВО
И ЧАСТ ЗБОГ АВАН-
ТУРЕ...

ЛУИС ЈЕ САД НА СУПРОТ-
НОЈ СТРАНИ, АЛИ БРАТ
МИ ЈЕ... НЕ МОГУ ТО ЗА-
БОРАВИТИ... СПАСИТЕ ГА... ДА-
БУ ВАМ ПОТВРДУ ДА ЈЕ НЕ-
ВИН И ЧАМАЦ ЗА ТОРТУГУ...

КОРМОРАН ЈЕ ДОЧЕКАО ЗОРУ У
ЧАМЦУ, ДАЛЕКО ОД ЈАМАЈКЕ...

ЗА ТО ВРЕМЕ
ЊЕГОВА ФРЕГАТА
"ХАРОУ" СТИГЛА ЈЕ
У ТОРТУГУ...

ШАВАС ЈЕ ОДМАХ ПО ПРИ-
СПЕКУ ФРЕГАТЕ САЗВАО
САВЕТ...

ПОЖУРИО ЈЕ ДА КОРМОРА-
НА ПРОГЛАСИ МРТВИМ...

НИСМО КРИВИ... КОРМОРАН
ЈЕ НАСТРАДАО ЗБОГ СВОЈЕ
ГЛУПОСТИ! А ШТО СЕ ТИЧЕ
ИЗДАЈНИКА...

ВЕГИНА КАПЕТАНА БИЛА
ЈЕ ДА СЕ ПРЕСУДА ИЗВРШИ
ШТО ПРЕ...

ЛУИС СКОТ ЈЕ И ДАЉЕ
БИО УТОРАН...

ЈЕДНОГ
ДАНА
БЕТЕ
ДОЗНАТИ
ДА САМ
НЕВИН!

ПОСЛЕДЊА ЖЕЉА
МИ ЈЕ ДА МЕ ОБЕСИ
НЕКО ДРУГИ! А НЕ ШАВАС!
ГАДЕ МИ СЕ ЊЕГОВЕ
ПРЉАВЕ, ИЗДАЈНИЧКЕ
РУКЕ!

ЗА ТО ВРЕМЕ КОРМОРАН
ЈЕ ЖУРИО ПРЕМА ЗАТВОРУ...

У ЗАТВОРУ...

ПОЖУРИТЕ, КАПЕТАНЕ,
АКО МИСЛИТЕ ДА СПА-
СЕТЕ ТОГ НЕСРЕЉНОГ
МОМКА!

СВЕ ЈЕ БИЛО СПРЕМНО ЗА ИЗВРШЕЊЕ КАЗНЕ...

СТАНИТЕ!
СКОТ ЈЕ НЕВИН!

АЛИ, ШАВАС ЈЕ
БРЗО ГУРНУО
ПАЊ...

ОНДА ЈЕ НАЈСТАРИЈИ КА-
ПЕТАН НАРЕДИО...

БРЗО ГА
СКИНИТЕ!

КОРМОРАН
ЈЕ ПРЕСЕКАО
КОНОПАЦ
И ПРИ-
ХВАТИО
СКОТА...

ШАВАС ЈЕ ИСУКАО
НОЖ...

ПРОЧИТАЈ,
СТАРЧЕ,
КАПЕТАНИ-
МА ДО-
КУМЕНТ
КОЈИ
САМ
ДОНЕО!

РЕЦИ, ШАВАСЕ,
ГДЕ СИ СТАВИО ГВИ-
НЕЈЕ КОЈЕ СИ ДОБИО
ОД ГУВЕРНЕРА?

КОРМОРАН ЈЕ ЗГРАБИО ИЗ-
ДАЈНИКОВУ РУКУ... ШАВАС
ЈЕ КРИКУО...

ХТЕО СИ ДА ОБЕСИШ
НЕВИНОГ! СПРЕМИ СЕ
ДА УМРЕШ, ШАВАС!

ДВА ПРИЈАТЕЉА СУ
СЕ УДАЉИЛА...

НЕ ЗНАМ КАКО ДА
ТИ СЕ ЗАХВАЛИМ
ШТО СИ ВЕРОВАО У МОЈУ
НЕВИНОСТ!

КРАЈ

ФЛАШ ГОРДОН: УВЛАСТИ РОБОТА

ЦРТА МАК РЕБОУ
И ПИШЕ: (МАС РАВОУ)

© 1959, King Features Syndicate, Inc.
World rights reserved.

8

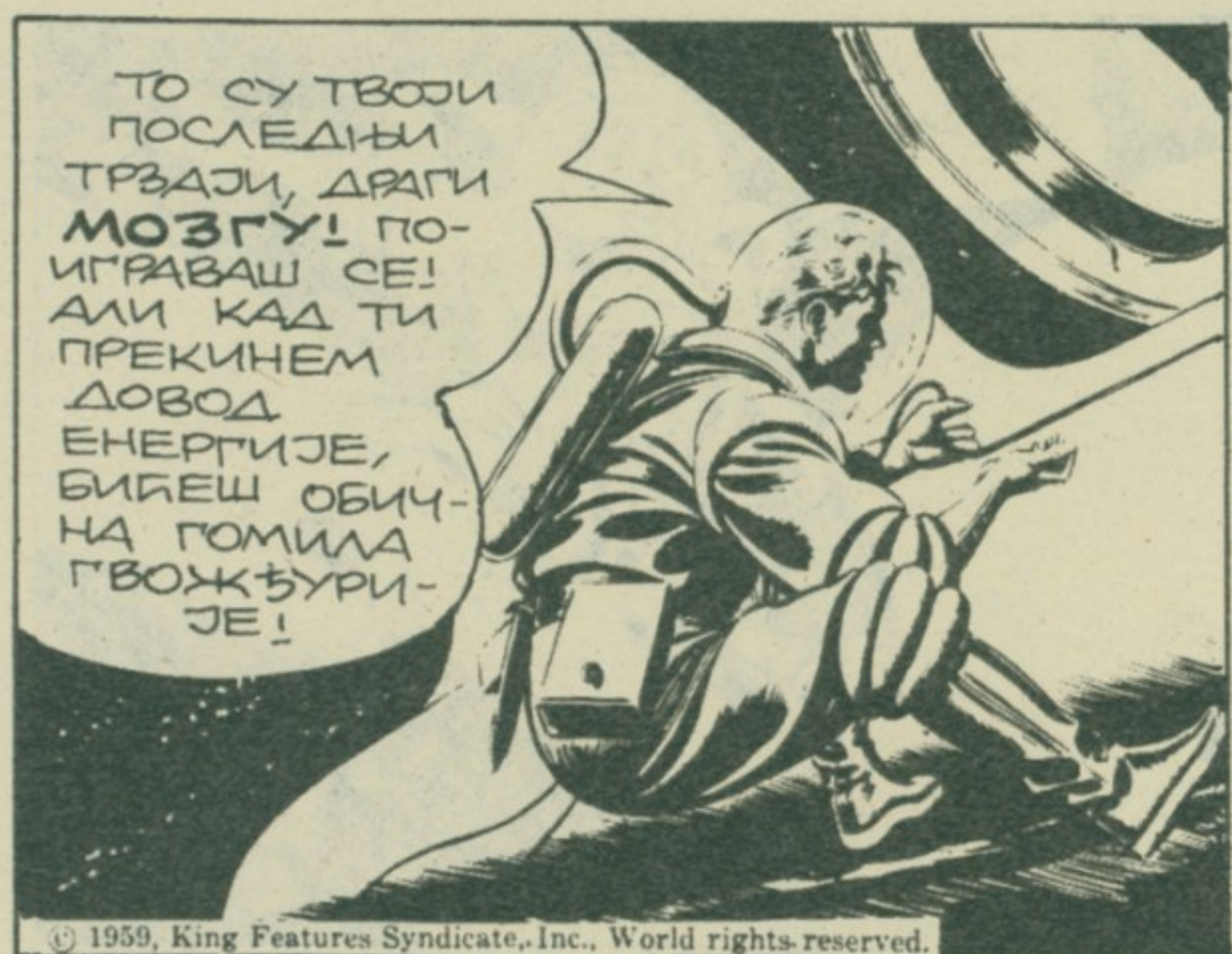

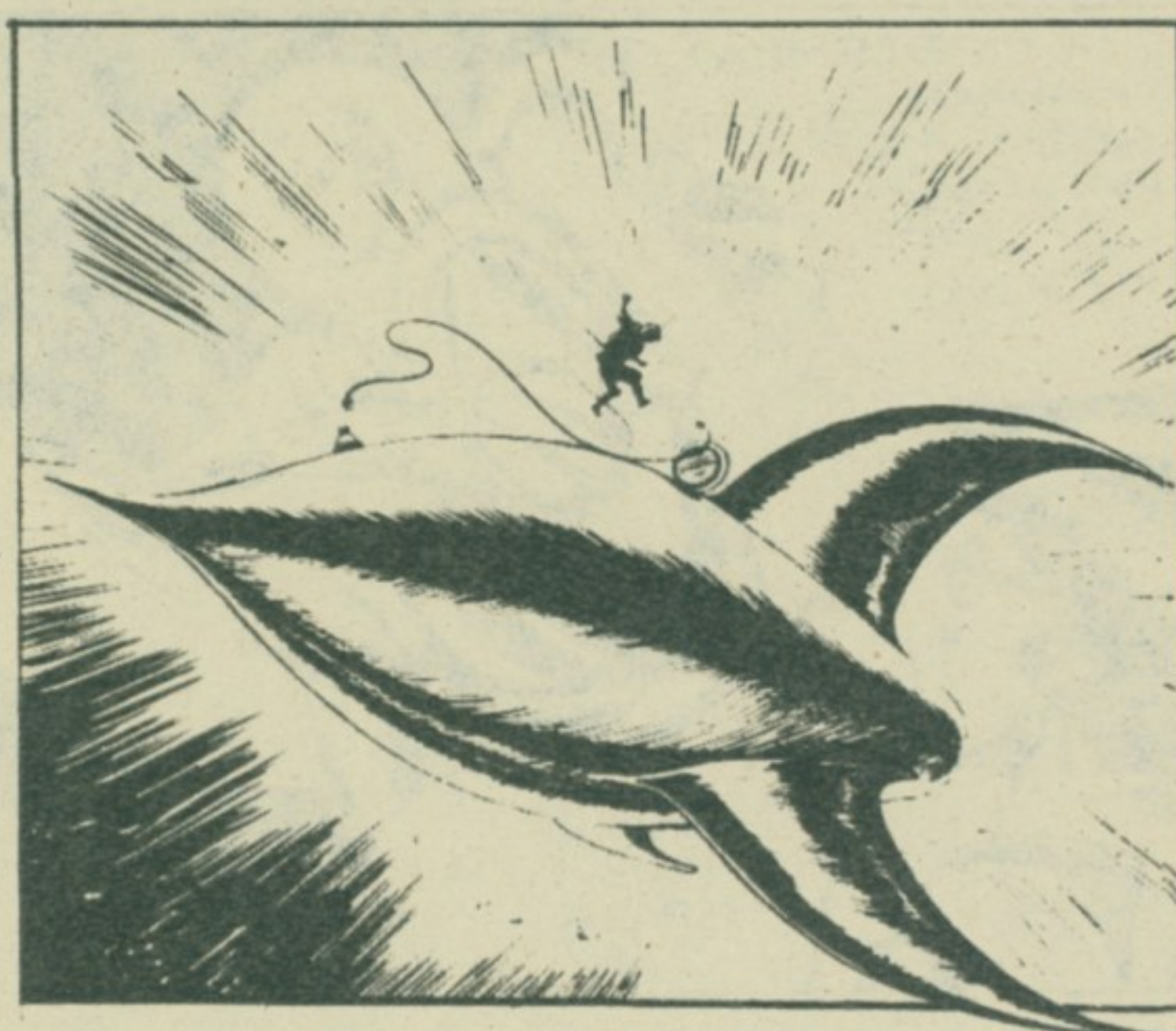
ФЛАШ
СЕ ГРЧЕ-
ВИТО
БОРИО ДА
ДОЂЕ ДО
БОЏЕ СА
КИСЕОНИ-
КОМ... УСПЕО
ЈЕ ДА СЕ
ДОВУМЕ
ДО ПРЕ-
ПРАТКА
СА СКА-
ФАНДЕРИ-
МА И НА-
ВУМЕ
КАЦИГУ...

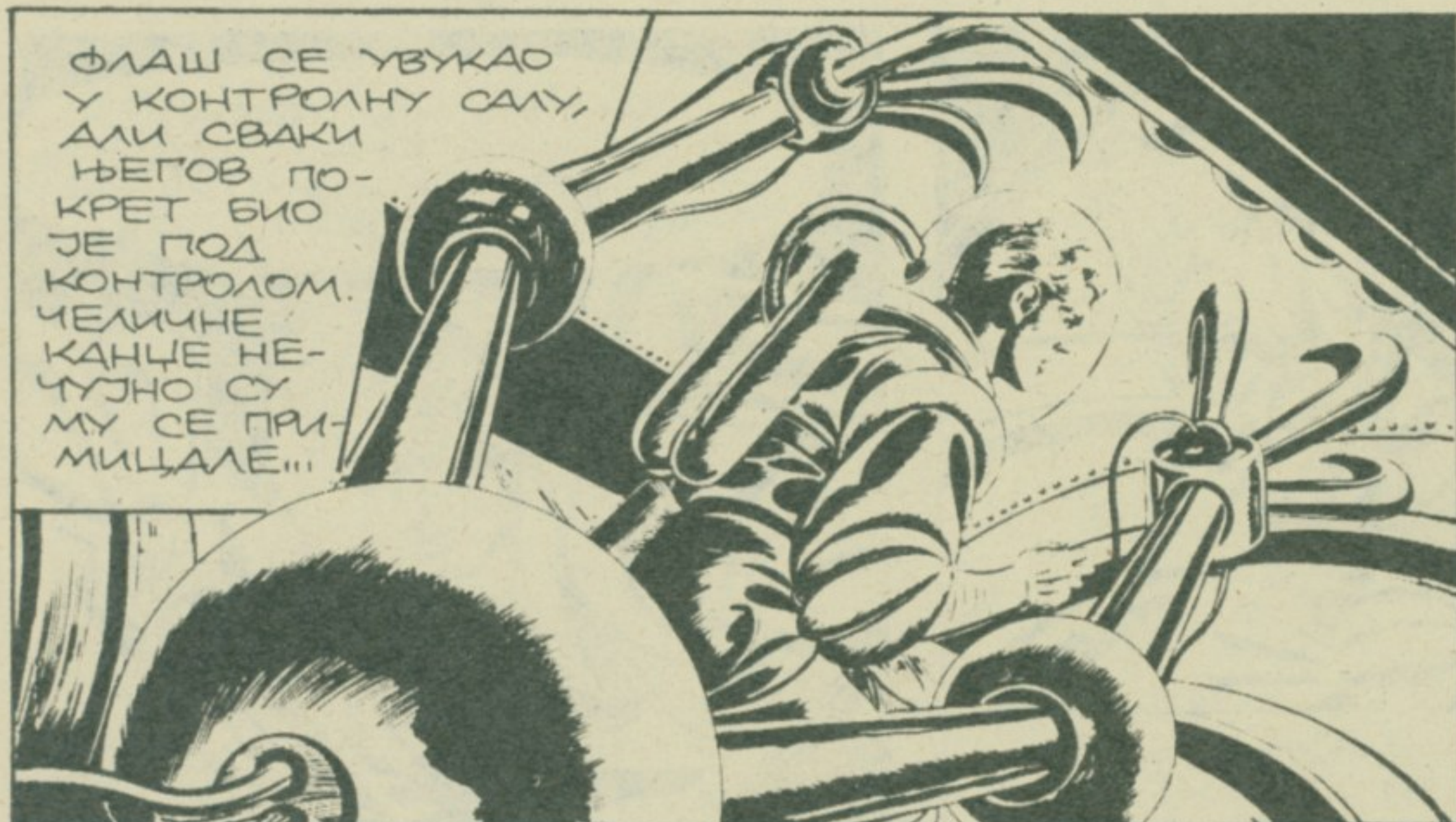

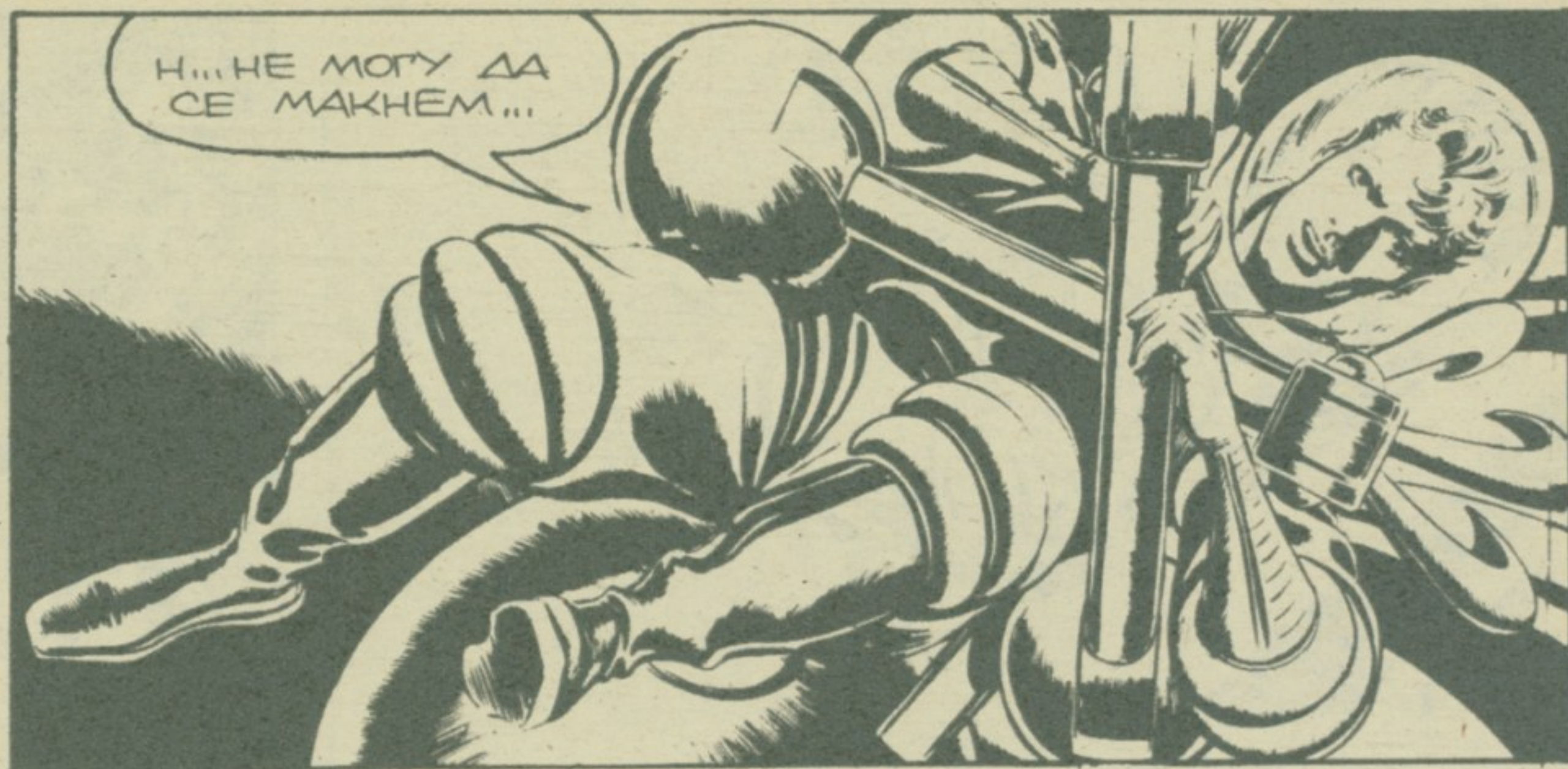

ПОПУТ
МЕХАНИЧКОГ
ОКА, ПЛАСТИЧ-
НА НАВИГАЦИ-
ОНА КУПОЛА
ПРАТИЛА ЈЕ
ФЛАШОВО
КРЕТАЊЕ...
ОНДА ЈЕ АНТЕ-
НА ПОЧЕЛА
ДА ПУКЕТА...
ФЛАШ ЈЕ ОДСКО-
ЧИО, А МИЛИО-
НИ СМРТНОС-
НИХ ВАРНИЦА
РАСПРШИЛО
СЕ СВЕМИРОМ...

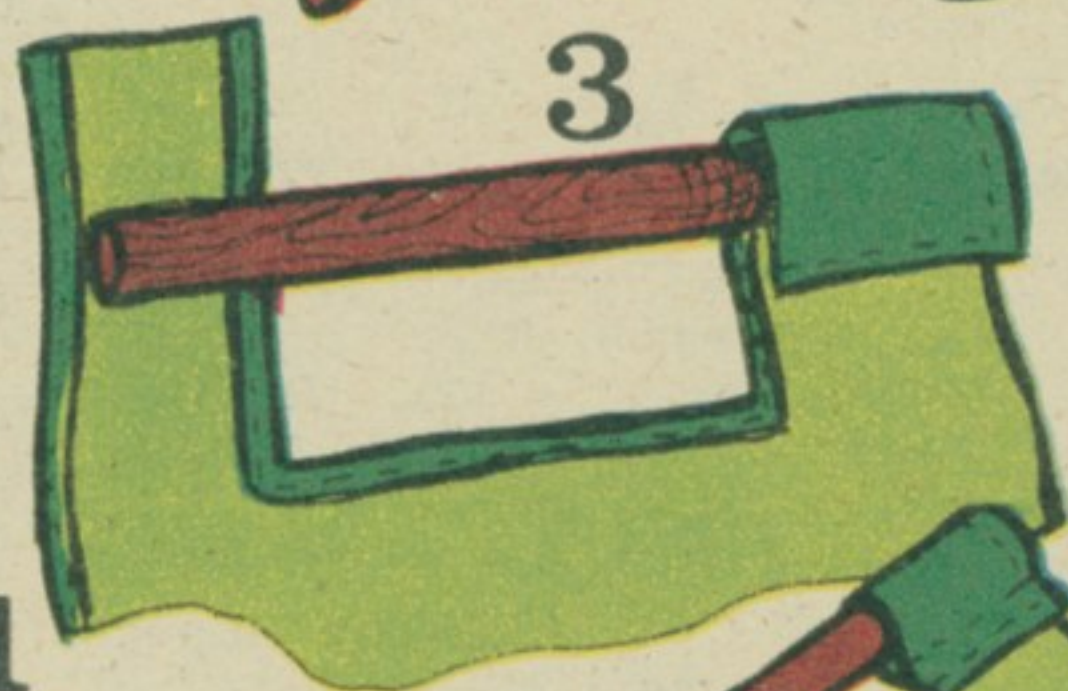
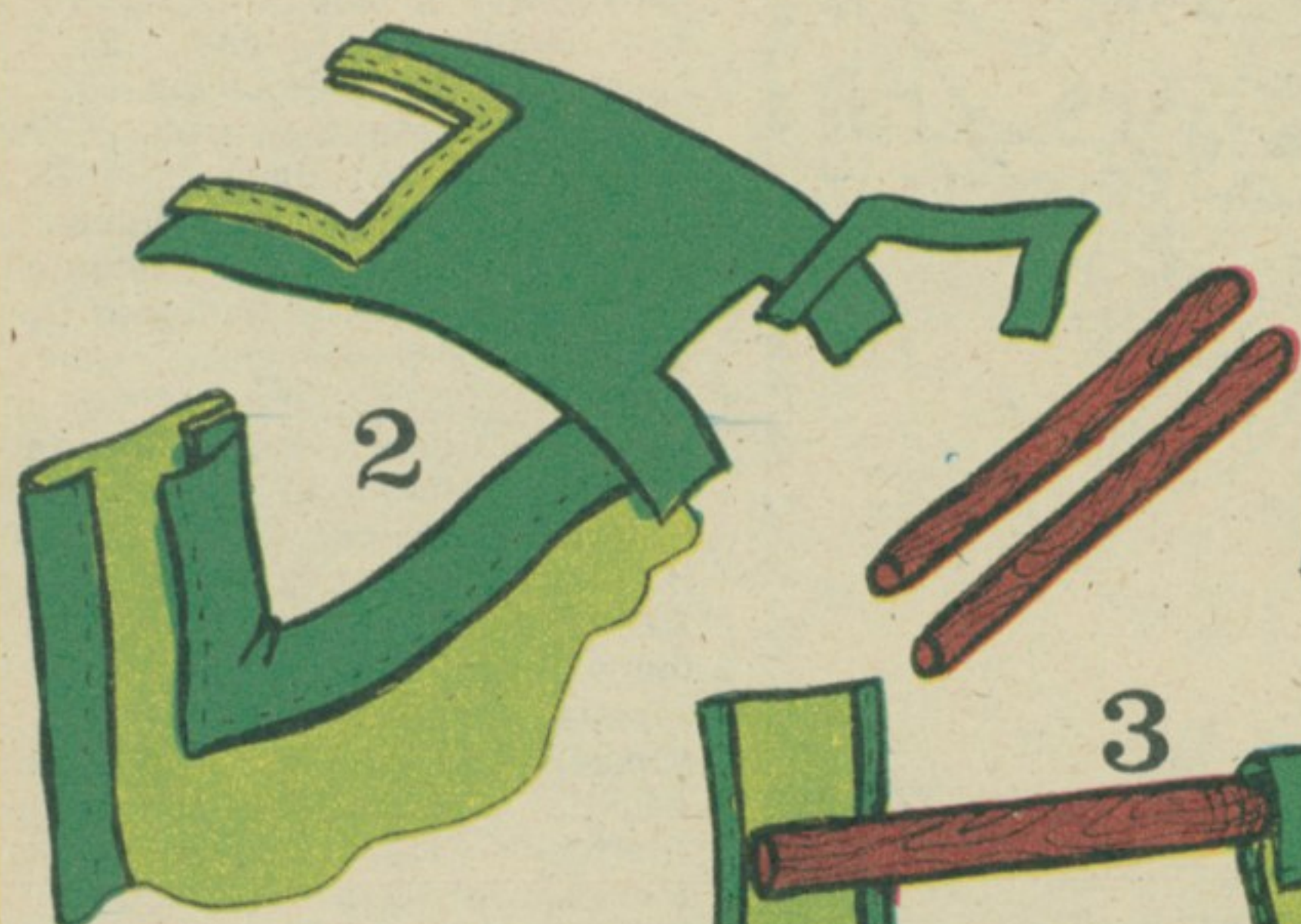

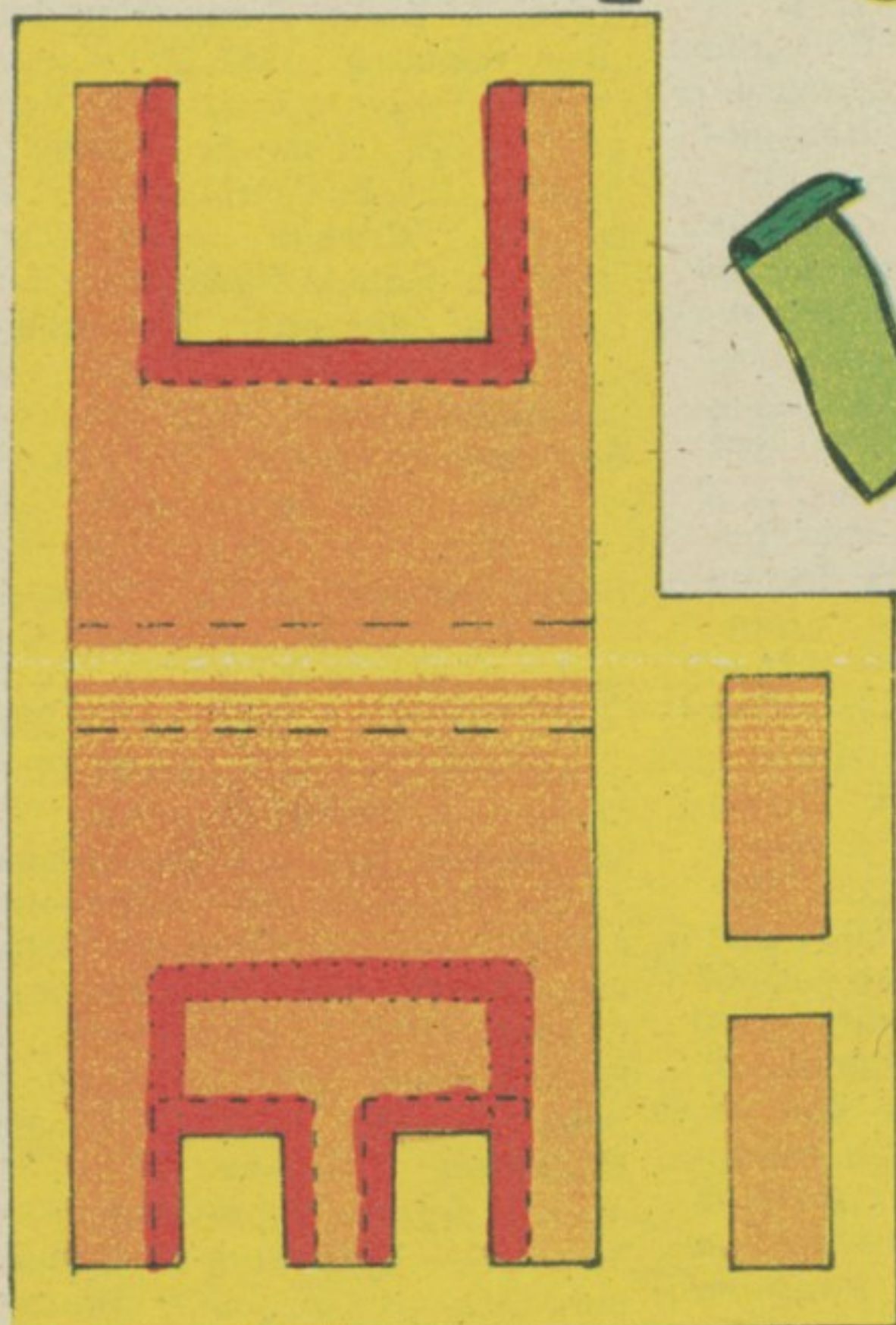
Торба од платна

Ова торба може да послужи за пијацу, плажу, али и да се носи као ташна. Шема торбе је на црт. 1. Дате су две варијанте: са две траке за дршке и са три. горе је нацртана прва варијанта, доле друга. На другој је исцртана тачкицама и прва варијанта, што значи да треба симетрично да кројите, зависно од тога коју сте варијанту одабрали. На црт. 1 нацртани су и делови торбе који се пришивају са стране. Димензије торбе одредите сами као и то да ли ће бити дубока или плитка. За торбу су вам потребне и две дрвене лајсне кружног пресека (то могу бити чврсте пластичне лај-

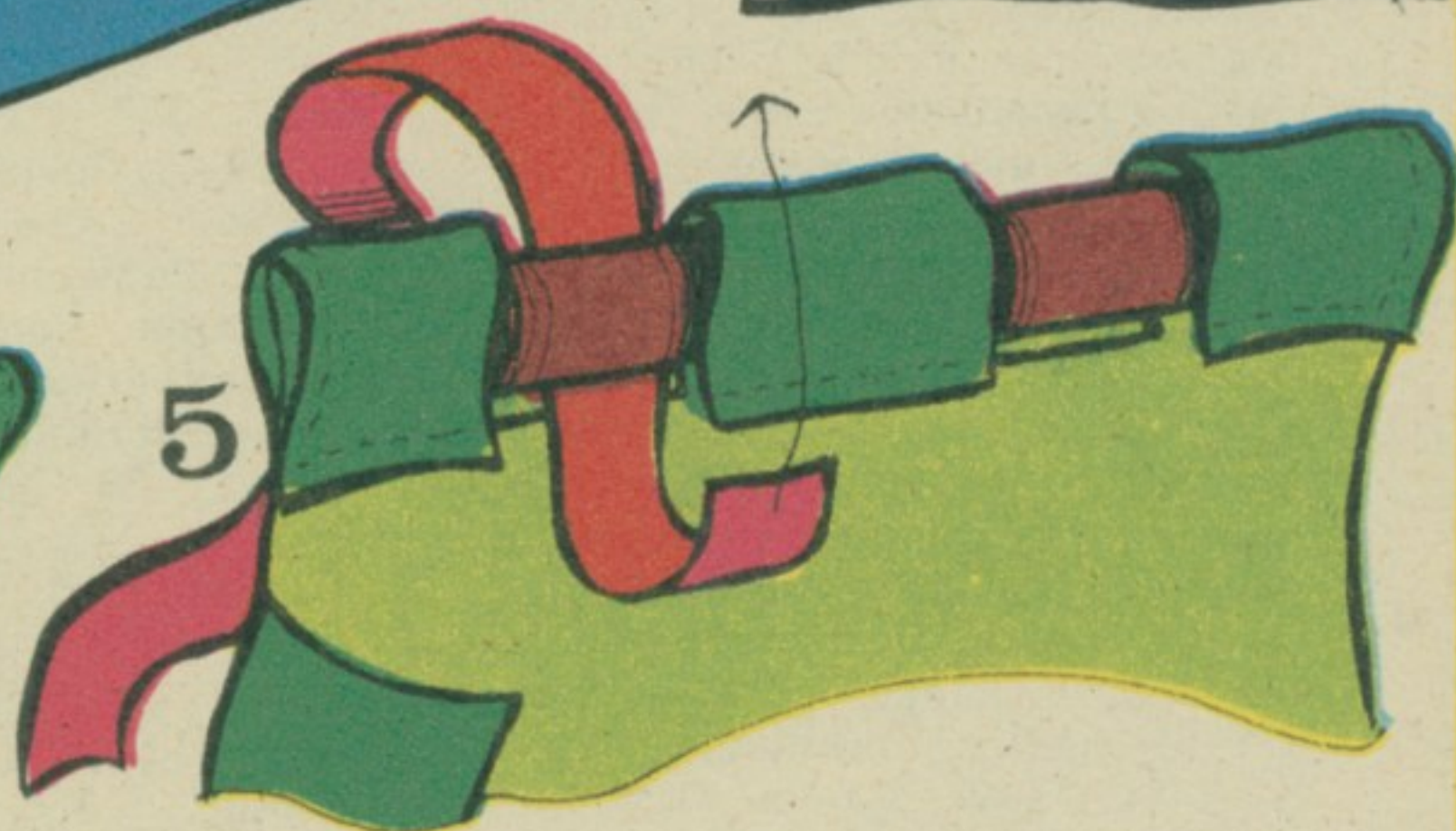

Blueberry Co.

1

4

5

6

сне). На црт. 1 цртицама су означени делови које треба посебно искројити и који служе за обрубљивање ивица торбе – приказани су додатни делови за обрубљивање за оба кроја. Торбу порубите по ивицама и обрубите искројеном траком, тако што ћете је прво нашити с лица па преврнути на наличје и зашити (црт. 2). Затим убаците дрвене држаче као на црт. 3, пресавијте искројене и обрубљене траке и прошијте по месту означеном цртицама на црт. 3. Када обе дршке причврстите и проверите да не испадају, зашијте делове са стране ташне (црт. 4). Обратите пажњу да ти делови не буду предугачки, јер се добија узан отвор када се торба отвара. Ако правите торбу са три траке за дршку, потребне су вам још две дугачке траке које се провуку и зашију на црт. 5. Оваква торба носи се преко рамена. Готове торбе су на црт. 6.

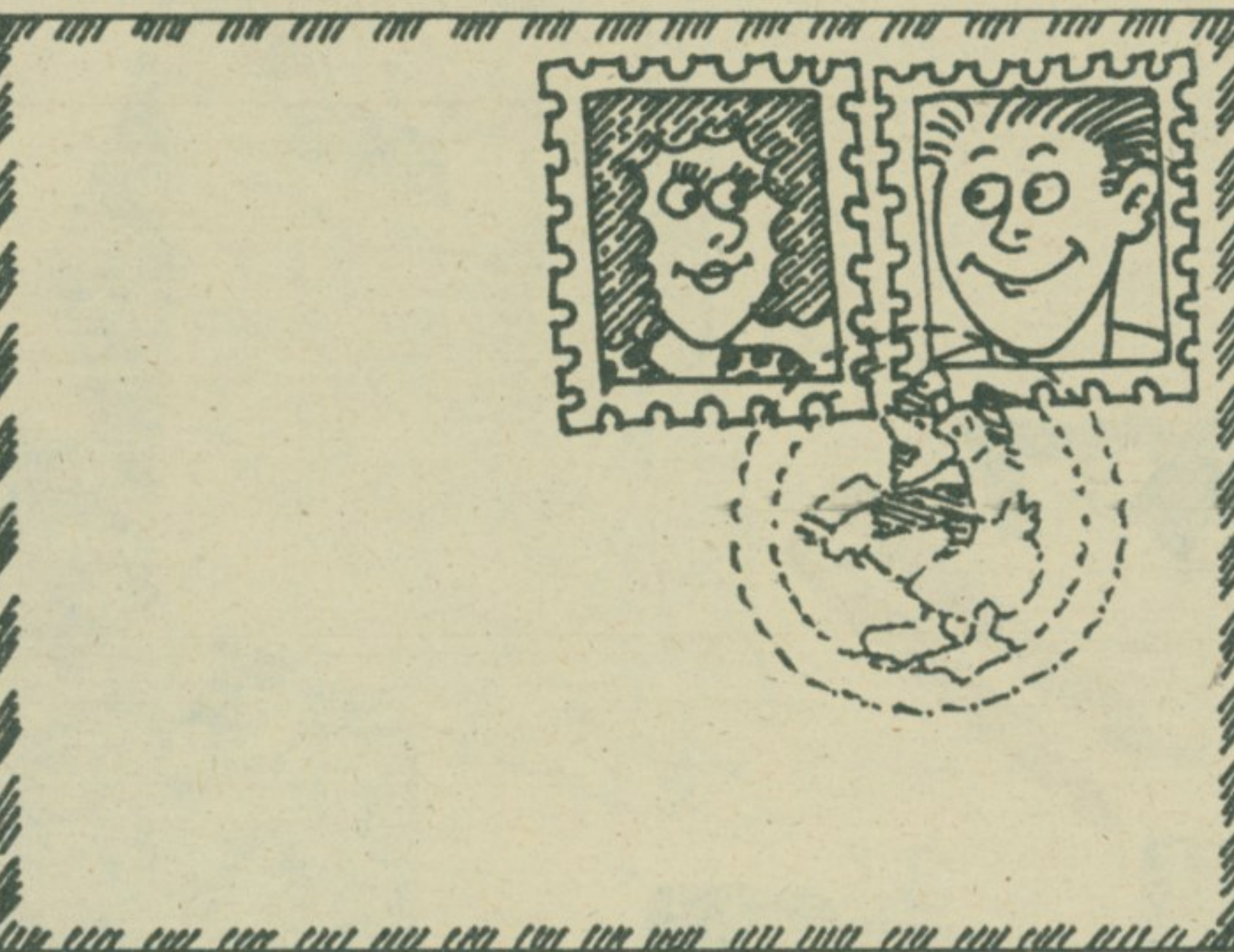
РЕЗУЛТАТИ ЛИКОВНОГ КОНКУРСА

МОЈА МАРКА НА ТВОМ ПИСМУ

У овом броју завршавамо са објављивањем имена награђених читалаца на конкурс „Моја марка на твојем писму“

200 „ЧЕТВЕРАЦА“ МАРАКА ДОБИЛИ СУ:

Олгица Милошевић, 11000 Београд; Плевник Франци, Равне на Корошкел, Стари трг, Ползела, 62380 Словен Градец; Милан Ђурђевић, 15316 Бања Ковиљача; Нада Урошевић, 11070 Нови Београд; Сања Бакаловић, 75000 Тузла; Бојан Бајагић, 25230 Кула; Дамир Залар, 25230 Кула; Тибор Гурман, 24000 Суботица; Сања Здравковић, 17530 Сурдулица; Марија Исаковић, 23300 Кикинда; Марко Халиловић, 61000 Љубљана; Владимир Славковић, 11060 Београд; Биљана Батањски, 2373 Милошево; Марко Колар, 69231 Белтинци; Катарина Томић, 15220 Коцељева; Катарина Начић, 14220 Лазаревац; Бранка Милутиновић, 11060 Београд; Лазић Новица, 31241 Титово Ужице; Миломирка Терзић, 31241 Титово Ужице; Урош Јотановић, 11000 Београд; Ђорђе Стефановић, 11000 Београд; Симиша Рајак, 25220 Црвенка; Данило Поповић, 34000 Крагујевац; Ивана Томас, 71000 Сарајево; Иван Герум, 11453 Рогача; Елизабета Белец, 19210 Бор; Дарја Претнар, 64281 Мојстрана; Драган Сич, 97500 Прилеп; Дијана Филиповић, 11080 Земун; Роко Радовниковић, 21000 Нови Сад; Марија Холи, 23000 Зрењанин; Александар Малехица, 25220 Црвенка; Горан Орловић, О.Ш. „Вук Караџић“, 25220 Црвенка; Игор Лазаревић, О.Ш. „Вук Караџић“, 25220 Црвенка; Игор Јовановић, 25220 Црвенка; Татјана Маравић, О.Ш. „Вук Караџић“, 25220 Црвенка; Драгана Којић, 25220 Црвенка; Далибор Матић, 25220 Црвенка; Драгана Пауновић, 25220 Црвенка; Зорица Михаиловић, О.Ш. „Вук Караџић“, 25220 Црвенка; Петар Рајић, 25220 Црвенка; Драгана Степа-

Илустровао Зоран Јоановић

новић, 19000 Зајечар; Дејан Живковић, 11132 Жарково; Дејан Фемић, 31300 Пријеполје; Александар Ракић, 21000 Нови Сад; Александра Рацковић, 81000 Титовград; Тања Богдановић, 18000 Ниш; Валентина Калинић, 19250 Мајданпек; Ненад Бојат и Луси Кесић, 26000 Панчево; Далибор Рајнингер, 11090 Београд; Далибор Мимица, 58310 Омиш; Саша Ристић, 11060 Сланци; Зорана Томић, 11500 Обреновац; Јелена Јанковић, 16000 Лесковац; Биљана Лазић, 11250 Железник; Влахов Долорес, 51211 Матуљи; Олгица Рис, 23000 Зрењанин; Александар Кункин, 24000 Суботица; Atila Jeges, 24000 Суботица; Szilverti Zita, 24000 Суботица; Стеван Тасић, 23000 Зрењанин; Жарко Живанов, 23000 Зрењанин; Дивна Стевановић, 11000 Београд; Ивана Јовановић, 11000 Београд; Дарко Ђорђевић, 19300 Неготин; Срђан Станчић, 26000 Панчево; Милица Теофановић, 26000 Панчево; Марко Вранић, 11000 Београд; Радмила Тодоровић, 34000 Крагујевац; Гордана Влаовић, 21203 Ветерник; Драга Мрвош, 19300 Неготин; Осман Синановић, 75270 Живинице; Дарио Павичић, 51216 Вишково; Дејан Јовановић, 11420 Смедеревска Паланка; Јово Гарић, 75245 Шибошница, 71000 Сарајево; Даниела Кузман,

88000 Мостар; Елма Кекетовић, 71000 Сарајево; Горан Горданић, 15307 Лешница; Горан Пурић, О.Ш. „Петар Тасић“, 15307 Лешница; Милинко Јаковљевић, 15307 Лешница; Валерија Јосиповић, 15307 Лешница; Владимир Петровић, 15307 Лешница; Маја Симанић, 15307 Лешница; Игор Барбарић, 71420 Пале; Раде Божић, 31000 Титово Ужице; Јасмина Ковачевић, 15307 Лешница; Зорица Маријановић, О.Ш. „Петар Тасић“, 15307 Лешница; Златко Савић, 15307 Лешница; Саша Гундић, 15307 Лешница; Драгана Јанковић, 15307 Лешница; Сања Новаковић, 15307 Лешница; Горан Марковић, 15307 Лешница; Бранка Гачевић, О.Ш. „Вук Караџић“, 25220 Црвенка; Оливера Стојановић, 38000 Приштина; Александар Анић, 11050 Београд; Биљана Туфегџић, 21205 Сремски Карловци; Александар Ристановић, 21000 Н. Сад; Ната-

Адамов, 23000 Зрењанин; Даниела Чоловић, 11000 Београд; Спасенија Симанић, 15307 Лешница; Ацо Маравић, 25220 Црвенка; Иштван Деме, 25220 Црвенка; Ратомир Потих, 11000 Београд; Светлана Првуловић, 19000 Зајечар; Маја Рајковић, 11000 Београд; Ана Ђурић, 18400 Прокупље; Слободан Стековић, 41000 Загреб-Дубрава; Илија Пјановић, 31300 Пријеполје; Слађана Миолски, 23000 Зрењанин; Љиља Поповић, 25220 Црвенка; Драгана Цвејанов, 26300 Вршац; Александра Бороцки, О.Ш. „Петар Драпшин“, Бачка Паланка; Јелена Мишков, О.Ш. „Петар Драпшин“, Бачка Паланка; Агнеса Керепеш, 24000 Суботица; Марко Јакшић, 11000 Београд; Отилија Желић, О.Ш. „Кокаи Имре“ 21235 Темерин; Јован Роцанов, 11060 Београд; Мерсиа Будимлија, 75000 Тузла; Петрија Јовичић, О.Ш. „Сретен Лазаревић“, 32252 Прилики Кисељак, Прилике; Иван Субановић, 11070 Нови Београд; Вера Васовић, 11000 Београд; Иван Марјановић, 36000 Краљево; Борис Грм, 62380 Словен Градец; Катица Микић, О.Ш. „Владимир Назор“ – Толиса, 76274 Доња Махала; Наташа Ајкало, 25220 Црвенка; Снежана Бјелан, 25220 Црвенка; Станислав Склад, 25220 Црвенка; Слађана Драгић, 25220 Црвенка; Тања Шљукић, 25220 Црвенка; Софија Иванишевић, 25220 Црвенка; Бранко Станимиров, 25220 Црвенка; Миодраг Суботић, 25220 Црвенка; Сања Стојинић, 28220 Титова Митровица; Иван Девит, 11000 Београд; Садуша Реџић, 12240 Кучево; Александар Кесар, 11080 Земун; Иво Лазаревић, 91000 Скопје; Данко Радић, 11000 Београд; Љубиша Таталовић, 25220 Црвенка; Јелена Чвокић, 25220 Црвенка; Михаела Шкрбић, О.Ш. „Вук Караџић“, 25220 Црвенка; Сања Пантовић, 25220 Црвенка; Борис Михаиловић, О.Ш. „Вук Караџић“, 25220 Црвенка; Бранислав Јанушевић, О.Ш. „Вук Караџић“, 25220 Црвенка; Санела Карабеговић, Доњи Ружевић, 74270 Теслић; Јелена Кнежевић, 74270 Теслић; Ана Мандић, 25220 Црвенка; Сања Јовановић, О.Ш. „Вук Караџић“, 25220 Црвенка; Жељко Пикун, О.Ш. „Вук Караџић“, 25220 Црвенка; Ненад Грабеж, О.Ш. „Вук Караџић“, 25220 Црвенка; Славко Јокић, 25220 Црвенка; Бојана Павличић, 25220 Црвенка; Миодраг Филиповић, О.Ш. „Вук Караџић“, 25220 Црвенка; Дејан Срдић, 25220 Црвенка; Биљана Козомара, 25220 Црвенка; Маријана Хајдуковић, О.Ш. „Вук Караџић“, 25220 Црвенка; Ристо Вуловић, 23000 Зрењанин; Тони Сич, 23000 Зрењанин; Слађана Милошевић, 23000 Зрењанин; Гордана Анђелков, 23000 Зрењанин; Златица Палић, 23000 Зрењанин; Сергеј Логунов, 19250 Мајданпек; Душица Стефановић, 15307 Лешница; Ђина Ковачевић, 11000 Београд; Оливера Шљукић, 11000 Београд; Радослав Степић, 11000 Београд; Маријана Крижановић, 55000 Сл. Брод; Јелена Јањић, 23000 Зрењанин; Владимир Васиљев, 23000 Зрењанин; Драган Гурановић, 23000 Зрењанин; Ермелина Х. Селимовић, О.Ш. „Хусо Ходић“, Тешањ.

КАПЕТАН НА РТУ ВЕТРОВА

Уколико желите да проверите своје опште знање, покушајте да одговорите на ових тринаест питања. Па- зите! За свако питање дали смо по три одго- вора од којих је само један тачан. Ако пого- дите сва питања, чес- титамо. Одговоре, ипак, проверите у дну стране, можда ћете ту наћи нешто што нисте знали.

1. Албинизам је:
- а) обољење белих крвних зрнаца
 - б) недостатак мрког пигмента меланина
 - в) техника при пењању на планинске врхове

2. Најмекши минерал је:
- а) талк
 - б) лискун
 - в) со

3. Планета **Сунчевог** система која се најбрже врти око своје осе је:
- а) Меркур
 - б) Сатурн
 - в) Јупитер

4. Први електронски рачунар на свету, направљен 1946. године, звао се:
- а) ENIAC
 - б) MARK
 - в) UNIVAC

5. Пауци имају:
- а) 6 пари ногу
 - б) 8 пари ногу
 - в) 12 пари ногу

6. Музичар кога су чита-
оци нашег часописа
„Rock“ изабрали за
рокера 1985. зове се:
а) Мик Џегер
б) Брус Спрингстин
в) Боб Гелдоф

7. Земљин плашт, који се налази између Земљине коре и Земљиног језгра, зове се:
- а) пиросфера
 - б) барисфера
 - в) литосфера

8. Наш једини филм који је добио „Оскара“ је:
- а) „Скупљачи перја“
 - б) „Сурогат“
 - в) „Отац на службеном путу“

9. Мазга је плод укрштања:
- а) магарца и кобиле
 - б) пастува и магарице
 - в) пастува и муле

10. Први човек који је допловио до Рта добре наде и, пошто тада још није имао имена, назвао га Ртом ветрова је:
- а) Бартоломео Дијаш
 - б) Педро Алварес Кабрал
 - в) Васко да Гама

11. Титулу светских првака у (мушкој) кошарци освојиле су по двапут репрезентације:
- а) Бразила и Сједињених Америчких Држава
 - б) Бразила и Југославије
 - в) Југославије и Совјетског Савеза

12. Сваки свој говор у Сенату завршавао је речима: „Ја, уосталом, мислим да Картагину треба разорити“ (ceterum censeo Carthaginem esse delendam):

- а) Марко Порције Катон
б) Марко Тулије Цицерон
в) Јулије Цезар

ТАЧНИ ОДГОВОРИ

8. б) „Супорат“, цртани филм Душана Вукотића, 1961. године.
„Скупљаачи перја“ су номинисани за „Оскара“ 1968. а „Отац на службеном путу“ 1986. године и — нису га добили.
9 б) маага је младунче паства и марице.
10 а) португалски капетан Бартоломео Дијаш.
11 б) једини двоструки светски прваци у кошарци су Бразил (1959 и 1963), и Југославија (1970 и 1978).
Совјетски Савез је двоструки првак света (1967, 1974 и 1982)
12 а) Марко Попије Капон или Капон Старији, угледни римски сенатор, за време III пунског рата 149–146 године пре наше ере који се водио између Картагине и Рима. Римљани су, после друге опсаде, Картагину заиста разорили а њену земљу предворили у своју провинцију и дали јој име Африка.
13 б) место где су Амери-канци безусешно покушавали да сруше кулбанску револуцију и поново заведу стари режим.

13. Залив свиња ће у историји остати забележен као место:
- а) где су Јапанци извршили ваздушни напад на америчке ратне бродове
 - б) где су се искрцали Американци да би срушили младу револуционарну владу Фидела Кастра на Куби
 - в) где су савезници планирали десант против Немаца на европском западном фронту

1. б) недостатак мрког пигмента мелани на таква особа, или животinja, зове се албинос. Појава постоји и у Африци па је црнац албинос бeљи од бeлаца.
2. а) талик, који се састоји од малих љускица, а по хемијском саставу је сликнат магнетитума с водом. Мада га већина нас познаје само у праху, он се у природи налази у таквом стању. Најбоља врста је из Лигијемонта у Италији.
3. в) дупинтер. Време потапије у екваторијалном појасу му износи 9 сати, 50 минута и 30 секунди.
4. а) ENIAC (Electronic Numerical Integrator and Calculator) на Пен-сиванијском универзитету у Филаделфији.
5. б) осам парова ногу, за разлику од инсеката који их имају шест. Платици нису инсекти већ зглаваци.
6. в) Боб Лендоф, покретач акције Live Aid, односно помоћ уживи-во, у корист глaних гаришфера је, јерпо а литосфера Земљина кора.

БЛУДХУНД:

ТАКО КОРИСТАН, А ТАКО НЕОМИЉЕН

Средином маја 1983. у држави Конектикат изгубиле су се три десетогодишње девојчице. Позвана је полиција, спасилачке екипе су претраживале терен. Девојчицама ни трага. Родитељи су провели бесану ноћ. Коначно је, ка

последња могућност, упомоћ позван Ендрју Ребмен.

Дошао је с Клемом. А клемпоња Клем, пас расе

светог Хуберта или блудхунд, како се још назива, деловао је успавано, могло би се рећи и помало блентаво. Клатио се вукући своје тело прекривено намрешканом кожом која му је, као богата драперија, висила на све стране. Али, оног часа кад је Клем

од свог дресера Ребмена добио команду „Нађи их!“ спремно се бацио на посао. Њушкао је место на коме су девојчице виђене последњи пут.

Њушком која му се вукла по земљи осећао је само њему доступне мирисе изгубљене деце. На неким местима је вукао Ребмена који га је држао на каишу, тамо где се траг девојчицама губио, вртео се, оклевао.

После пет километара трагања, дубоко у шуми,

Клем је прво открио црвену беретку. Три километра даље довео је спасилачке екипе до мочваре. Родитељи су почели да дозивају децу. Девојчице су биле ту, шћућурене на неком острвцу.

Волеле су га две краљице

За пса светог Хуберта био је то рутински посао. Блудхунд се кроз векове „специјализовао“ за откривање трага несталих или изгубљених људи. Више подсећа на велику играчку него на „озбиљног“ пса, сигурно није најинтелигентнији, још мање је лак за дресуру. Лакше ће се немачки овчар обучити да открива, на пример, оружје, лабрадор или фокстеријер да нађу дрогу. Међутим, кад дође тренутак да се нађуши особа која се „намерно“ или случајно изгубила, ниједан пас није раван блудхунду.

Ловце и кинологе мање интересује ова његова особина. За њих је пас

ЗА ПСА
СВЕТОГ ХУБЕРТА
ЉУДИ УГЛАВНОМ
НЕМАЈУ
РАЗУМЕВАЊА
И РЕТКО ЋЕ ГА
ОДАБРАТИ
ЗА КУЋНОГ
ЉУБИМЦА.
МОЖДА ИХ
НЕРВИРА
ШТО ИХ ОН
НЕПОГРЕШИВО
НАЊУШИ.

ВИТЕЗ

КЛЕМПОЊА

светог Хуберта пре свега неопходан у лову на високу дивљач (срндаће, јелене). Кад се одстрели јелен, он не пада одмах. Онако рањен сигурно ће прећи још два-три километра. За собом ће, наравно, оставити крвав траг. Блудхунд односно крвоследник се баш и користи да по крвавом трагу дође до рањене дивљачи и да је, како се то стручно каже – олајава. Да лавежом да до знања ловцу да је јелена открио, али да се не помера док ловац не стигне до тог места.

Необично име овог пса остало је из легенде по којој је, наводно, још у 7. веку свети Хуберт ловио с њим у белгијским Арденима. Тако је у међународној кинолошкој подели пас и остао белгијског порекла. Блудхунд је у Енглеску стигао 1066. с Виљемом Освајачем. Ту је и откривено да је он пас који ће лакше од људи или ма ког другог пса ући у траг несталим особама.

Пас светог Хуберта помогао је људима да уђу у траг ловокрадицама, лоповима, крадљивцима стоке... Каже се да је чак учествовао у откривању једног одбеглог краља – Роберта I, краља Шкотске. Када је 1977. године из добро чуваног затвора у Те-

Илустровао Зоран Петковић Петко

несију побегао убица Мартина Лутера Кинга, млађег, Џејмс Ерл Реј, неколико крвоследника ушло му је у траг.

Без обзира на корист коју човек има од пса светог Хуберта и чињеницу да је био кућни, односно, дворски, љубимац двеју краљица (Елизабета I и Викторија) данас га ретко ко бира да би га чувао. Ако човек купи ирског сетера, сигуран је да ће имати пса коме ће се сви дивити због линије, лепе длаке, изгледа. Доберман ће, ако ништа друго, изазивати страхопоштовање. А шта је с блудхундом?

Сваки мирис електрични импулс

У САД је 1984. године регистровано само 1247 младунаца пса светог Хуберта из 329 легла. Тако је блудхунд у овој земљи био по популарности, на 64. месту од 128 забележених пасмина. Поређења ради, те исте године било је готово 60 хиљада нових псића немачког овчара.

Ако се потрудимо да занемаримо блудхундов не баш достојанствен изглед, тужне, често кожом прекривене очи, оно што људима који би га можда и купили највише смета је пљувачка коју овај пас непрекидно лучи. Неки дресери сматрају да му баш она помаже приликом откривања нечијег трага — пљувачка на неки начин „прикупља“ распршене мирисе.

А како то пас осећа мирисе?

За разлику од човека, који у носу, на мембрани, на око три квадратна центиметра, има распоређене мирисне рецепторе, код сваког пса ти рецептори су распоређени на знатно већој површини — око 150 квадратних центиметара. Сваки надражај, па тако и мирисни, шаље се у мозак као електрични импулс. Мозак тај импулс прими, рашчлањује и потом памти.

Разлика између чула мириса код човека и пса је битна. Док је човек током еволуције као најинтелигентније биће развио способност да се, после извесног времена, навикне на мирис, па да га више и не осећа, код пса у мозгу не постоји механизам који „пригушује“ мирисе. Код пса је то чуло најважније. Зато се не каже случајно да — пас види носем.

Американка Хилда Ондердонк бави се скоро две деценије дресуром паса светог Хуберта. И то искључиво да откривају нестале особе. Пошто је добар део живота посветила овом псу, сматра својом обавезом да га популарише, посебно међу децом. Зато често путује по читавој земљи и посећује школе.

Најчешће питање је — како то да блудхунд успе да уђе у траг човеку? Зар он за собом оставља мирис?

Код свих сисара, па и човека, кожа се састоји из два јасно одвојена слоја: спољног (покожице или епидерма) и унутрашњег (кутиса). Површински слој епидерма постепено изумире па мртве ћелије опадају а замењују их нове, из доњег слоја коже. Зато се човек не перута само по глави, него по читавом телу. Ако се томе дода и

обавезно знојење, онда је разумљиво шта је то што ће пас да нађуши на трагу човека који се изгубио.

А шта ако се рецимо, изгуби једна од близнакиња? Девојчице су из исте средине, што значи да се купају истим сапунима, носе на себи сличан „кућни“ мирис. После извесних теш-

коћа блудхунд ће и ту завршити посао. Јер, сваки човек има својствен мирис. Наравно, најситније нијансе нађушиће једино блудхунд.

Можда је то и најлогичније објашњење зашто пса светог Хуберта људи углавном не воле. Делује им некако застрашујуће. Осећа их боље него сами себе.

В. С.

Ко би рекао да овај, на изглед успавани, пас тано безазленог изгледа непогрешиво уђе у траг сваком човеку!

НЕПОЗНАТО

ЕКАТАРИНА ВЕЛИКА

СВОЈИМ ТРЕЋИМ АЛБУМОМ, „СА ВЕТРОМ УЗ ЛИЦЕ“, „ЕКАТАРИНА ВЕЛИКА“ СЕ ПОТВРДИЛА КАО ЈЕДНА ОД НАШИХ НАЈКВАЛИТЕТНИЈИХ ГРУПА. УПРКОС ТОМЕ ШТО СУ ЊИХОВЕ ДВЕ ПРЕТХОДНЕ ПЛОЧЕ БИЛЕ ВИСОКО НА СВИМ ЛИСТАМА КРИТИЧАРА, О ЊИМА СЕ НИЈЕ ПРЕВИШЕ ПИСАЛО. ОВО СУ НЕКИ ОД ДЕТАЉА КОЈИ СУ ЗАНИМЉИВИ А ГОТОВО НЕПОЗНАТИ

Група је основана под именом „Катарина II“ од музичара који су у разним периодима свирали у групи „Лимуново дрво“. Та група је постојала све до оснивања групе „Шарло акробата“ у којој су свирали Милан Младено-

вић, Ивица Видовић – Вид и Душан Којић – Која (сада вођа групе „Дисциплина кичме“). „Лимуново дрво“ је снимило један, никада објављени, сингл за дискографску кућу „Suzy“. Продуцент те плоче био је вођа „Парног ваљка“ – Хусеин Хасанефендић – Хус.

Прва постава „Катарине II“ оформљена је 1982. године и од музичара који су је чинили, остао је само Милан Младеновић. Остали чланови првобитне поставе били су: Душан Дејановић – бубњеви; Душан Радомировић – Шваба – бас гитара (сада члан „Електричног оргазма“) и Драгомир Михаиловић – Гаги – соло гитара.

По свом одласку из групе, у време објављивања албума „Катарина II“, Драгомир Михаиловић је заштитио име „Катарина II“, тако да је група морала да узме ново име – „Екатарина Велика“.

Група је до сада променила највише бубњара, укупно пет. Били су то: Душан Дејановић,

Ивица Видовић (свирао на албуму „Катарина II“), Предраг Јаковљевић, Иван Феце-Фирчи (свирао на албуму „Екатарина Велика“) и Иван Ранковић-Рака (свирао на албуму „Са ветром уз лице“).

Клавијатуристичка Маргита Стефановић-Мати је сестрана личност. Крајем седамдесетих и почетком осамдесетих година, приређивала је солистичке клавирске концерте широм Југославије, те у Трсту и Милану. Са београдским глумцем Светозаром Цветковићем реализовала је монодраму „И на крају... Б.Б.“, састављену од исечака из Брехтових текстова и сонгова које је свирала и певала, са Брехтовим текстовима, а на музику Курта Вајла (Kurt Weill). Са овом представом наступила је на фестивалу малих и експерименталних сцена „МЕС“ у Сарајеву и у више места у Србији. Учествовала је и у представи „Црна рука“ редитеља Љубише Ристића која је приказивана у београдском „Сава центру“. Прошле године је свирала на албуму групе „Парни ваљак“ – „Покрени се“, на албуму „Жена“ („Les Femmes“) групе „Karlowy Vary“ (на ком је написала текст за песму „Странац“ и први пут сама била аутор музике за једну композицију – „Девојка песма“), а свирала је и у две песме на албуму „Кантри“ („Country“) такође загребачке групе „Плава трава заборав“. Аутор је омота за плочу „Катарина II“ и „Са ветром уз лице“. Дипломирани је архитекта.

Милан Младеновић је једно време живео у Сарајеву: У основној школи је ишао у разред и чак седео у истој клупи са Марком Вуксановићем, вођом, басистом, певачем и текстописцем групе „Аутомобили“ из Нове Горице. Са њим је и основао своју прву групу.

Видео спот за песму „Очи боје меда“ са албума „Екатарина Велика“ у режији Миљенка Дерете, проглашен је у годишњем избору ТВ емисије „Хит месеца“ за најбољи спот у 1985. години.

Бубњар Иван Феце-Фирчи је једно време, осим са „Екатарином Великом“, паралелно наступао са још две групе: „Лабораторијом“ (из Новог Сада) и „Цакартом“ (из Београда). У време одржавања манифестације „... боље Вас нашла“ – поздравља београдских рок музичара Загребу, Фирчи је у Загребу снимао албум „Екатарина Велика“ и истовремено учествовао у снимању плоче „Солдатски бал“ „Плавог оркестра“. На „... боље Вас нашла“ је

наступао са „Екатарином Великом“ (којој је то било прво појављивање под новим именом) и са „Цакартом“ чији бубњар Предраг Јаковљевић (који је свирао у „Катариини II“) због болести није могао да допутује у Загреб. Тако је био једини музичар који је на тој манифестацији одсвирао комплетан наступ са две групе.

И садашњи бубњар Иван Ранковић је једна од највећих београдских птица селица међу музичарима. Свирао је у десетак група од којих су најпознатије биле „Бицикл“, „Седми круг“ и „Тврдо срце и велике уши“. С њима је снимно и један албум.

Сва три досадашња албума групе продуцирали су различити људи. На првом и трећем албуму тај посао су обавили људи који су уједно били и сниматељи: албум „Катарина II“ продуцирао је Ђорђе Петровић, „Са ветром уз лице“ је продуцирао Драган Чачиновић-Чач. Продуцију албума „Екатарина Велика“ урадили су Владимир Смолећ и „Екатарина Велика“. Први LP је снимљен у београдској студији „Аквариус“ а други и трећи у загребачком „Смолећ Ин Дер Милен“ („Smolec In Der Mühlen“) студију.

Једина песма на све три плоче у којој не пева Милан Младеновић је „Кад кренем ка“ са првог албума коју пева Маргита Стефановић.

Група је 22. марта прошле године одржала свој први (и за сада једини) наступ у иностранству, у италијанском граду Торину. Пред највећим бројем гледалаца у Југославији су свирали на концерту „Yu Rock misije“ у мају прошле године на стадиону Црвене звезде у Београду, пред око тридесет хиљада посетилаца и то је, уједно, био и први наступ групе који је директно преношен преко телевизије.

На албумима „Екатарине...“ појавила су се десеторица музичара као гости. Ниједан од њих није свирао на две плоче.

Милан Младеновић је прошле године свирао гитару и певао у неколико песама које су снимљене за још увек необјављени албум новосадског музичара Рекс Илузивнија (Rex Iluzivniji), а био је и продуцент такође необјављеног албума пулске групе „Густав и његови добри духови“ („Gustaph i njegovi dobri duhovi“).

Песма „Сарајево“ са албума „Са ветром уз лице“, осим назива нема ништа заједничко са песмом „Сарајево“ Драгомира Михаиловића коју је група свирала пре изласка прве плоче.

И најзад, после оволико непознатих ствари, да утврдимо једну која би требало да је позната. „Екатарина Велика“ тренутно делује у постави: Милан Младеновић – гитара и глас, Бојан Печар – бас гитара и пратећи вокал, Маргита Стефановић – клавијатуре и пратећи вокал и Иван Ранковић – бубњеви. Концерти „Екатарине...“ спадају у сам врх најквалитетнијих „живих“ наступа домаћих група.

ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ

МИЛИОНИ ТРЧЕ КА ЊЕМУ

Клиф Ричард (Cliff Richard) је један од најуспешнијих британских солиста. Недавно је неколико недеља био на првом месту британске топ листе са новом верзијом своје старе песме „Жива лутка“ („Living Doll“). Овог пута, плоча се продала у више од шест хиљада примерака и тако постала његов шести најпродаванији сингл. Првих пет су: „Млади“ („The Young Ones“) – 1962. год.; „Бекрија“/„Следећи пут“ („Bachelor Boy“/„The Next Time“) – 1962. г.; „Не разговарамо више“ („We Don't Talk Anymore“) – 1979. г.; „Жива лутка“ („Living Doll“) – оригинална верзија из 1959. године и „Летњи распуст“ („Summer Holiday“) – 1963. г.

Клифов најпродаванији сингл у СР Немачкој је плоча са песмом „Срећне усне“ која је десет недеља била на првом месту тамошње топ листе током 1962. године.

У САД најбоље је прошао сингл „Ђаволска жена“ („Devil Woman“) који је током 1976. године продат у преко милион примерака. То је, када се све сабере, његов убедљиво најпродаванији сингл.

Аустралијски купци били су једини који су Ричардову песму „Када је девојка у твојим рукама девојка у твојем срцу“ („When The Girl In Your Arms Is The Girl In Your Heart“) довели на прво место своје топ листе и то је његова плоча број 1 на том континенту.

Занимљиви подаци, но како се Клиф Ричард упркос помалким годинама добро држи, вероватно ћемо кроз коју годину бити у прилици да чујемо нове велике успехе и објавимо нове податке.

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

СЕСТРЕ НОЋ

Сестро ноћи
Расплети косу
Лези доље
У постељу о т граве.
Сестро ноћи
Долази ли драги
Хајде спреми се
Свјетлијке унаш.

Где тај ме како јуриш
На састанак с тобом
У једном кораку
Пет корака правим.
У чизмама о т седам миља
Прескачем даљине
Погледај ме само
Од ово с висине.

Драга сестро ноћи
Где да наслоним главу
Ако не на твојом рамену
У твојом загрљају.
Имам стотину питања
На која људи остају нијеми
Али ти знаш све
Ти ми одговори.

Тко те је учинио тако лијепој сестро ноћи
Тко је ставио звијезде у твоје тамне очи
Памтиш ли му лице, да ли си га знала
Молим те покажи ми га да му кажем
Хвала.

Текст: Јурислав Стублић; изводи група „Филм“

РЕКОРДИ

КО БИ РЕК'О?!

Највећи догађаји у историји рок музике везују се за „Битлсе“ и „Ролингстоунсе“. Појава сваког њиховог албума изазивала је еуфорију код публике и повећану продају и осталих њихових плоча. Стога, чак и већина стручњака мисли да је највише албума истовремено на америчкој топ листи имала једна од ове две групе.

То није тачно. Рекордери су „Лед Цебелин“ („Led Zeppelin“). Непосредно по објављивању албума „Унутра кроз излазна врата“ („In through The Out Door“), 1979. године, на листу најпродаванијих албума у САД доспеле су све њихове раније плоче – укупно девет албума.

ИЗЈАВА

Једино што ме током овог филма одржало будним било је крчање црева моје жене.

НЕДЕЉЕ

Боб Гелдоф (после премијере филма „Апсолутни почетници“ („Absolute Beginners“))

НАЈМРАЧНИЈЕ

НОБИ

АФРИКЕ

Имајући у виду да је професор Нонвеје провео пуних 13 година у

Камеруну као стручњак Организације за исхрану и пољопривреду. Уједињених нација и да се отуда вратио сасвим здрав, занимљива је његова прича о свим могућим природ-

ним замкама које у овом подручју вребају највише Европљане.

— Ми, дошљаци, били смо у Камеруну у незавидном положају јер његови становници просто имају увежбан вид и змије, рецимо, обично примећују мно-

гих је било и око наше куће у Нколбисону који се налази недалеко од Јаундеа, главног града, Камеруна. Првих неколико година сретали смо их бар једном недељно у башти, на веранди, али и у собама. Налазили смо их чак и под креветом. Ослободили смо их се неочекивано, захваљујући једном петлу...

Петао против змија

Код локалног становништва влада обичај да се госту, на растанку, нешто поклони: јаје, банана, кокошка. Тако сам једном, када сам застао у неком селу да се распитам за пут, од човека коме сам се обратио добио на поклон ма-

само његово присуство било је довољно да се у нашој близини не појави више ниједна змија. У знак захвалности избацили смо из главе идеју о лонцу.

И ето тако, једне опасности смо се углавном лако ослободили, али нам ништа мања није претила од инсеката, преносилаца врло тешких болести.

У екваторијалној Африци човек не сме ни да помисли да на излету легне на траву. Јер, за тили час прекрију га мрави различитих величина и врста и окруже комарци. Они не само да човеку загорчавају живот већ могу да му пренесу маларију, жуту грозницу, спаваћу болест, елефантијазис (слоновску болест), слепило...

Краткодлаке овце

Опасност вреба не само у трави већ и стајаћој води. У њој се врло лако заради билариоза. За развој овог паразита неопходна су два домаћина: један је одређена врста пужа који живи искључиво у стајаћој води и паразит га напушта кад одрасте да би, пливајући, пронашао нову жртву. То је, најчешће, човек коме се прикачи за ногу, пробије кожу и продре у крв.

Пошто сам три месеца провео испитујући пиринчана поља, најпре сам размишљао о чизмама али сам од њих одустао: човек заглави ногу у блато и док је извади — вода уђе у њу. Сасвим довољно да се паразит „закачи“. Међутим, важно је знати да овај паразит и не покушава да пробије кожу док је мокра, то чини тек кад се осуши. Зато сам увек имао спреман пешкир: чим завршим ходање кроз воду, добро обришем ноге и тако се спасем напасти.

А локално становништво, питаћете се како се оно брани од свих могућих паразита?

Становници Африке имају у организму комплетну збирку паразита крви и црева и живе с њом у релативном миру. Међутим, ако промене место боравка, климу, или им се смањи отпорност организма, могу да рачунају бар с нападом маларије.

Опасних инсеката има и у песку на обали океана:

Први сусрет са Камеруном професор Пољопривредног факултета у Земуну др Гвидо Нонвеје доживео је као изненађење. Огромно. Упркос томе што је две године провео у Тунису, такође афричкој земљи. Овде, у области екватора, све је било друкчије од онога што је раније познавао. Чак и инсекти због којих је дошао у Камерун. Оном ко тек дође у екваторијалну Африку изгледа као да су заступљени у занемарљивом броју. Па ипак, богатство инсеката је неизмерно, али се до тог закључка долази тек дуготрајним радом на њиховом сакупљању и проучавању. Тако је професор Нонвеје само на пољопривредним културама утврдио 1300 штеточина и њихових непријатеља. Из породице мутилида сакупио је, уз помоћ сарадника Ентомолошке лабораторије коју је основао, 120.000 примерака којим је заступљено преко 400 врста, од чега 260 за науку потпуно нових. Део те колекције може да се види на изложби „Збирке инсеката екваторијалне Африке“ у Музеју уметности у Београду

Већина, па чак и главни друмови у Камеруну су од ваљане земље. Зато и није чудо што после обилних киша изгледају као и овај на нашој слици. Да би се сперчило то раздвајање, на излазу односно улазу у свако место преко друма се постављају препреке које се закључавају. Уклањају се шест сати пошто киша престане јер је толико времена потребно да се сва вода оцеди. Ни друмови зарасли у траву нису реткост. Довољно је да неким до њих само седам дана не прође возило па да нарасте трава довољно висока да покрије кров аутомобила.

други у колони. А зашто? Зато што први у колони обично уплаши змију и она се, уколико не побегне, устремљује увек на човека иза њега, значи оног другог. Мада сам се овог првила држао кад год је то било могуће, одмах по доласку у Камерун купио сам коктел-серум противотрова трију најопаснијих врста. Срећом, нисам имао прилику да га употребим упркос томе што ме опасност од змија није вребала само на истраживачким подухватима.

лог, шареног и прилично кочоперног петла. Донео сам га кући с намером да од њега направимо ручак. И, у међувремену, док је чекао да се нађе у лонцу, везао сам га канапом за дрво у башти како не би кључао по комшијском травњаку. Дању је шетао онолико колико му је то канап дозвољавао а ноћу сам га стављао у кокошињац. После три дана одвезао сам канап, али наш петлић није показао намеру да пређе невидљиву границу баште. Међутим,

ма како привлачан ми се чинио, нисам се усуђивао да газим бос по њему. У истраживања нисам кре-тао у шорцу и кошуљи кратких рукава. Правило број један за колико-толико безбедан живот гласи: увек закопчан до грла како би што мања површина тела била изложена уједима инсеката.

Велике невоље и тешка обољења може да изазове врста обада који у организам човека уноси ситна глиста. Оне се брзо множе и изазивају разна и врло тешка изобличења удова и других делова тела.

Амеба има у води за пиће. За свих 13 година колико сам провео у Камеруну никада нисам попио ни кап воде која није била прокувана. Ова предострожност је довољна да се избегну амебе али не и колера. У случају да епидемија избије, воду је неопходно и филтрирати.

Камерун је стварно земља изненађења и у њему је све много друкчије него у овом нашем, европском поднебљу. Не само клима. Пределу којима сам пролазио сасвим су друкчији од свих које сам до тада видео. Исто тако и изглед и боја земљишта, реке и потоци којима тече црна вода, не због прљавштине већ танина који потиче од приобалног дрвећа. Друкчија је и светлост дана и дужина ноћи, па и мрак који је некако мрачнији од нашег, такав да се у њему ни прст пред оком не види. Чак су и домаће животиње друкчије. Козе су кратконоге, патуљасте, а овце — прекривене длаком.

Листа изненађења тиме се не завршава: многа, чак и научна сазнања, овде једноставно не вреде. Код нас и деца знају да је за добру жетву неопходно дубоко орање. Међутим, у екваторијалној Африци од ње не би било ништа уколико би се земља дубоко орала — слој плодне земље је необично танак и испод њега лежи јалово тло на којем ни коров не расте.

Још једно изненађење. Сиромаштво боја и облика, не само у животињском већ и биљном свету. Тако су орхидеје, које се иначе сматрају краљицама у царству биља, у екваторијалној Африци ситне и неугледне. Цветови само-никлих биљака уопште не миришу. Звучи готово као виц да је цвеће, украсно дрвеће и шибље по баштама и парковима Камеруна увезено са других континента!

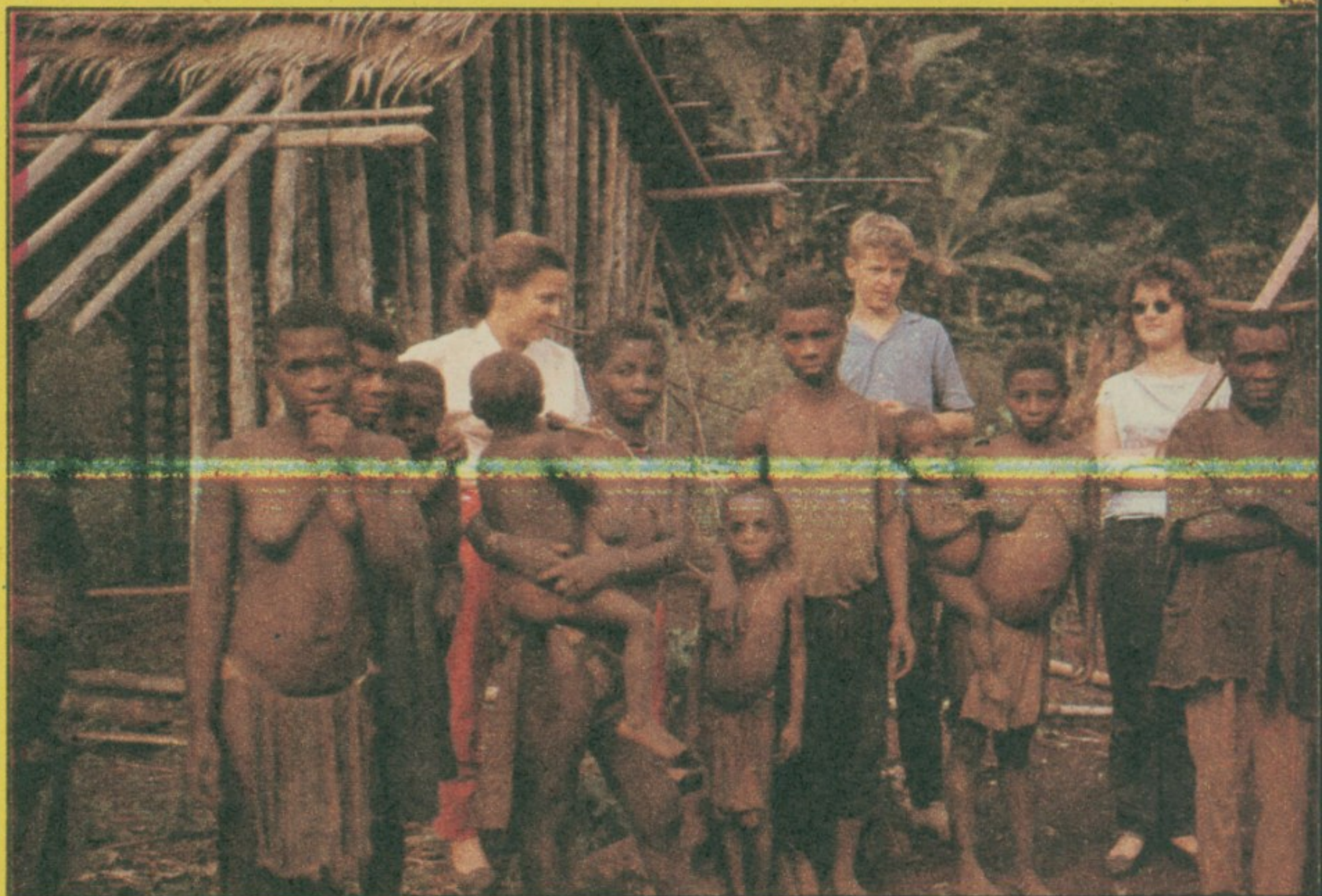
Сваке вечери, у сваком селу, мештани се окупљају под оним што бисмо ми назвали Домом културе а они зову Каз д палебра што се преводи као Кућа разговора. Под кровом Куће разговора могуће је седети најдуже две године: толико времена, напиме, треба термитима да поједу кров. Онда се гради нов.

У екваторијалној Африци албиноси нису нека велика реткост. Занимљиво је да они своје поднебље подносе много теже него странци: врло су осетљиви на сунце па стално носе шешире како би заштитили лице од опекотина. Очи су им црвене и лоше се сналазе по дану. Много им је лакше ноћу.

Пигмеји су номадска племена која изванредно познају природу која их окружује. Живе у кућицама направљеним од лишћа и хране се углавном плодовима па није чудо што познају око 80 врста јестивог биља а за сваку биљку и дрво имају свој назив.

Забележила
Олга Вукадиновић

Снимио:
др. Гвидо Нонвеје

фантастика

Теодор Стратон

ПОШТО ЈЕ
ЋАКЕ ИСТЕРАО
НАПОЉЕ, ГОСПОДИН СТОТ
СЕ СКЉОКАО НА СТОЛИЦУ.
ПРИМЕТНО ЈЕ ДА ЈЕ НЕОБИЧАН СВРАБ
НЕСТАО ЧИМ ЈЕ ЛЕЊПРОМ У ДАРИО О КАТЕДРУ...

Илустровао Михаило Ђоковић Тикало

Лирт је или у другој космичкој равни, или у некој другој острвској галаксији. А можда су ова два појма иста. Чињеница је да је Лирт планета са три месеца и једним сунцем које је за њега важно као и наше за нас. Лирт је насељен гвиговима: као доминантном расом, и другим, мање развијеним врстама. Њих у овој причи можемо да занемаримо. Наравно, све осим харкла. Харкл је омиљена домаћа животиња гвигова, мада је ово љубимче умилљате природе своје мекано срце поклањало свима и није патило од претеране олажности према једном господару. Харкл је имао доста оригиналну грађу, решимо као шкорпија. Предње и задње ноге биле су му круте и праве, као ноге столице. Средњи пар ногу имао је по два пара колена, од којих се једно савијало напред, а друго уназад. Најлепши харкови били су невероватно плаве боје.

Дакле, у престоници Лирта због се веома непријатан догађај који се нас и не тиче, па је гвик по имену Хвов, кога одмах можете заборавити, подигао у ваздух зграду чија нам важност није разумљива. У општој пометњи и узбуђењу гвигова који су напустили своје куће и радна места и полетели у центар града, врата једне лабораторије остала су отворена.

У ову лабораторију, која је остала откључана из већ описаних разлога, залутало је младунче харкл. Било је веома задовољно што се нашло овде, но, харкл је уопште срећна животињца. Неустрашиво је цуњао по занимљивој просторији. Усред лабораторије, и заузимајући готово четвртину простора, налазила се огром-

на чудна машина, сплет каблова, мерних инструмената, терминала и уређаја на малим постољима – скуп техничких достигнућа читавих галаксија. Младунче је знатижељно загледало машину емитујући таласе, што је у случају харкла значило задовољство и срећу. Трчкарајући лево-десно, случајно је нагазило на прекидач. Одмах се зачуло брујање и поједини делови машине почели су да се загревају. Харкл је одушевљено зурio у ово чудо и високо горе, у мрежи каблова, угледао божанствени приказ – нешто као димни ковитлац, као одсјај црвених неонских светилки на мокрој асфалту. За чула срећног харкла ово ружичасто светлцање било је исто што и мирис цигернице за мачку или комад бифтека за теријера.

Животињца је почела живахно да се вере по машини, са трансформатора на кондензатор, све више и више, до ормарића из кога је допирало оно божанствено светлцање. Са предње стране ормарића је био отворен и ту је младунче, као зачарано, застало. Ђуљало се у неком ритму само њему чујне музике коју је само испевало у славу овог пламена без извора. Напред-назад, напред-назад, у раздраганом чулном ужитку. И једном, само једном, исувише напред. Уинат равнотежи. И упало је у ормарић и – у пламен.

Предивно плаво на прозору

Једног спарног јунског дана учитељ по имену Стот, који је разређу од четрнаест несташних дерана у једном малом граду, предавао седам

предмета жустро је писао на школској табли. Писао је реч Мадагаскар, а била је таква врућина да је осећао како му се поткошуља лепо и одваја од плећки са сваки округло написаним словом а.

Иза леђа је зачуо комешање презнојених тринаестогодишњака а затим праву провалу младалачког живота. Његових четрдесет питомаца увијало се и мигољило на заиста необичан начин испуштајући јединствене звуке, нешто налик на скичање или кикот, што је чак и за ђаве било необично понашање. Један је просто драпао врат, други је задигао кошуљу и обема рукама чешао стомак, трећи је ноктима гребао главу. Стот је строгим погледом покушао да умири ову гужву, па је и сам осетио неподношљив свраб. Не, никако не сме да се почеше пред овим деранима, мора некако да се уздржи! „Час је зав...“ почео је и застао.

На отвореном прозору учioniце било је нешто. Затрептао је и поново погледао. Било је провидно, као плавичасте облачић који је био – готово ништа. Мање него што би нешто требало да буде, а ипак више него ништа. Када би мало пустио машти на вољу, можда би видео обресе некаког створа вијугавог тела са много ногу. Но, наравно, та идеја је била чиста глупост.

Брзо је скренуо поглед са прозора поново на свој разред. Имао је с њима већ два непријатна искуства са смрдљивим бомбицама, а сетио се да је у излогу неке радње недавно видео нешто што се зове „прашак за свраб“. Да није то? Из искуства је знао да је исувише рано да оптужи

неког појединца. Поново је почео „Час је...“ и загризео се. Свраб је постао неиздржљив. Приметно је да су главе почеле да се окрећу ка прозору. Схватио је: ако разред постане исувише незаинтересован за оно што је он мислио да је видео на прозору, избиће права паника. Лењпром је два пута претерано оштро ударио по катедри и, срећом, скренуо им пажњу. А створење на прозору постало је још јасније.

Било је плаво, заиста предивно плаво. Имало је малу округлу главу и готово исту такву куглицу на другом крају тела. Имало је четири праве, круте ноге, дуго вијугаво тело и две централне ноге које су изгледале као од гуме. На једној страни главе имао је четири пара очију разних величина. Ђуљушкало се на прозору још десетак секунди, па затим нестало. Колена господина Стога почела су да клецкају, а горња усна му се оросила знојем. Стезао је шакама катедру када се, на његову срећу и олакшање, огласило школско звоно.

Пошто је истерао ђаке напоље, господин Стот се скљокао у столицу, приметивши да је одвратан свраб престао. У ствари, свраб је престао од оног момента кад је треснуо лењпром. Стот је био методичан човек који се трудио да своје ђаке научи да користе своју моћ опажања и компликовану машинерију логики. Сада је био моменат да их и сам примени. Пошто је десетак пута претресао у мислима догађај, концентрисао се на две чињенице.

Прво, животиња коју је видео, или је мислио да је видео, имала је шест

ногу. Даље, све животиње са шест ногу биле су инсекти. Друго, са овим фантастичним бићем мора он сам да се обрачуна и то одмах. Замислио је какав би ефекат имала појава овог монструма у учионици пуној пубертетлија и стресао се.

Пришао је прозору и пажљиво погледао. Ништа. Напољу такође ништа. Дубоко је размишљао чупкајући доњу усну, па је затим сишао у приземље и од настојника позајмио два килограма ди-ди-ти прашка и електрични вентилатор. Онда је сео и почео да чека, за случај да се плави монструм поново појави.

Овде је све наопако

Када је младунче харкл пало у пламен, спремило се на ударац о под ормарића. Зато је био запрепашћен што се ништа није догодило. Погледао је око себе јечећи од страха, док му је рефлекс за невидљивост радио пуном паром. Харкл је у страху постајао невидљив. Ормарић је нестао. Пламен је нестао. Лабораторија, машина – све је нестало.

Харкл се нашао на отвореном простору, некој врсти пољане. Са бојама нешто није било у реду. Све је изгледало магличасто, полуосветљено, ван фокуса. Разни атмосферски гасови, облаци бледих и променљивих боја, скривали су и откривали околину. Древе је било ту, различито од оног на Лирту, веће и много више гола. Створење се сабрало и покушало да се покрене. Онда је уследио други шок. Одскочило је у ваздух и то три пута више и даље него што је икада скочило у животу. Престрашено је село на нестварну траву загледајући околину. Угледало је своју сенку и тај га је приказ још више престрашио. Када би се на Лирту уплашио, није било сенке јер је од страха постајао невидљив. Све је овде било погрешно и наопако. Од страха је постајао видљивији, ноге су му другачије радиле, није могао добро да види. Са крајњом опрезношћу покушао је поново да се покрене. Овог пута било је боље. Онда је опет поскочио, тек да проба, и одлетео читавих пет метара увис. Пао је у мекано жбуње.

Млади харкл се одушевно осећајем слободног лета. Устао и сав раздраган поново поскочио, уживајући у новооткривеној слободи. Харкл је, као што је већ речено, једна срећна животињца. Поскакивао је и пловио, претвртао се у ваздуху и вијугао, да би коначно, у својој несмотреној раздраганости, ударио у неку препреку. Повукао се и намргођено посматрао зид. Неких два метра изнад своје главе угледао је нешто што му је личило на отвор у зиду. Осећајући се као прави авантуриста, снажно је поскочио и нашао се на сисму прозора – подвиг због кога је био веома поносан. Загледао се мало и погледао унутра.

Угледао је заиста весело призор. Читав чопор смешно ружних животиња мумлао је и климао главама. На удаљеном крају просторије стајало је једно веће, мршавије чудовиште. Младом харклу ово је било неописив

во занимљиво. Почео је да зрачи оним што би се на Лирту сматрало радошћу. Оне животиње су почеле да му одговарају најчуднијим покретима, увијањем, извијањем, трљањем својих кожа канџама. Ово се харклу још више свидело. Обожавао је да буде примећен, па је удвостручио своје зрачење. Одговор животиња био је још веселији. Онда се висока животиња окренула, узела неки штап и њиме страшно ударила. Изненадни прасак избезумио је харкла, па пошто је овде све било наопаке, постао је сасвим видљив. Окренуо се, скочио са прозора и сакрио се у густом шипрагу.

Међутим, неуништива весела природа повратила му је добро расположење. Лежао је угодно све док му није постало досадно да посматра лелујање лишћа на благом поветарцу. Поново је усмерио своју пажњу ка прозору размишљајући шта ли оне животиње сада раде. Учинио му се веома тихо горе. Харкл је одважно изашао из свог склоништа и поново скочио на прозор.

Чудо, није више било малих животиња. Она велика се шћућурила иза неке полице. Млади харкл и животиња дуго су зурили једно у друго. Животиња се сагла и ставила нешто у зид. Зачуло се механичко зујање и нешто на столу близу прозора почело је да се окреће. Затим се харкл нашао у облаци мирисљаве прашине.

Двеста здравих младунаца

Загринуо се и постао онолико видљив колико и уплашен и за тренутак непокретан. Постепено, постајао је свестан нежног, па затим све продорнијег осећаја миља. Плавно га је талас за таласом ужитка, па је почео од радости да поиграва и бриљантно зрачи. Ова животиња у соби се бесно чештала. Харкл се осетио чудно и дивно преображен. Окренуо се и скочио у меко зеленило.

Поскакивао је кроз дуге сенке и изгубио се у густом шипрагу. Поспано је ископао плитку јаму и уморно се спустио у своје скровиште. Мирно лежећи мислио је чудне мисли, певао чудну музику обрван чудним осећањима. Затим се сасвим умирио и лежао укриван и непокретан.

Скоро две недеље. Онда је некадашње младунче харкл, а сада зрела јединка, донело на свет двеста здравих, лепих младунаца. Можда због ди-ди-ти прашка, а можда и због нове врсте зрачења којој је харкл био изложен под земаљским небом, све потомство биле су партеногене женке које се размножавају без оплођења – баш као ти и ја.

О, како смо се размножавале. И како смо биле срећне!

А људи? Људи су имали свраб, неугодан и неиздржив, који се шетао по целом телу и кожа их је пекла, и жацкала, и боцкала као да је постала домаћин стотинама мравињака. И ништа нису могли да ураде против тога.

Тако су отишли одавде.

Зар ово није дивно место?

М. Г.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ТРИ МАЂАРСКА КОМПОЗИТОРА

У овој укрштеници нису уцртана црна поља, то треба да урадите сами док решавате укрштеницу. На крају описа дат је број црних поља у сваком реду; распоређена су несиметрично, а има их укупно 21.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												
13												

ВОДОРАВНО: 1) име и презиме мађарског композитора оперета. Имре – „Књегиња чардаша“. „Грофица Марица“ – (види слику 1). – (0). 2) место у Белгији, познато по Наполеоновом поразу (18. јуна 1815. године) – забава (1). 3) грчки филозоф („Метафизика“) – иницијали нашег књижевника („Ивокова слава“). (1). 4) згранути се, саблажњавати се – аутомобилска ознака за Египат (2). 5) репати водоземци – аутомобилска ознака за Италију – десна притока Саве (2). 6) навише, у висину – име из миља за сестру – француски певач и филмски глумац (Монтан). (2). 7) јединица за количину података који се могу уписати у рачунар – један континент (1). 8) име наше скијашице Завадлав – велики дародавац (грч.) – знак за кило (2). 9) аутомобилска ознака за Тетово – становник Британије (2). 10) нула – врста коњског хода – скраћеница за East (исток) – лична заменица (5). 11) име и презиме мађарског композитора (1882–1967) великог ствараоца 20. века. Компонувао је опере, хорове, кантате, оркестарске свите – „Хари Јанош“, „Игре из Галанге“ – (види слику 2). (1). 12) француска краљевска династија (1328–1589) – полукружна испупчења на бази стубова (архит.) (1). 13) име и презиме мађарског композитора, пијанисте и диригента (1811–1886). Светску славу стекао као пијаниста. Створио симфонијску поему, компоновао дела за клавир – „Године ходочашћа“, „Легенде“ – симфоније и симфонијске песме – „Мазепа“, „Тасо“ – (види слику 3) – 22. и 28. слово ћирилице (1).

УСПРАВНО: 1) име глумице Рас – музичка ознака за темпо (отето, одузето) – 3. и 25. слово ћирилице (2). 2) кретање у маршу, – вео, копрена (1). 3) држава у Африци – превозно средство (1). 4) изрецкан, нарецкан – бокаст суд (1). 5) река у Сибиру, притока Оби – место у Србији код Лучана (2). 6) дезинфиковати воду хлорним кречом – прво слово азбуке – скраћеница за литар (2). 7) Висинска тачка на земљишту – особе које шаљу изасланике (1). 8) скраћеница за алт – налепница – птица певачица (2). 9) страно женско име – име совјетског шахисте Нимцовича – јединични вектор (2). 10) милиграм (скр.) – хемијски знак за уран – римска богиња срибе – аутомобилска ознака за Дубровник (5). 11) јак отров – скуп цветова у облику грозда, метлице (1). 12) продужетак – руски револуционар и државник Лењин (Уљанов) Владимир (1).

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 1) КОРИНТСКИ СТИЛ, 13) аматер, 14) ротори, 15) носач, 16) Кусадак, 17) артритис, 19) тона, 20) Ливија, 21) одуран, 23) Иконија, 25) отац, 26) сара, 27) Инари, п. а. и, 30) Стокс, 31) кер, 33) ТК, 35) гриф, 36) Квака, 38) исход, 40) Елиот, в. 42) ерл, 43) клиснути, 45) Ена, 46) „Орест“, 47) Нил, 48) ЈОНСКИ СТИЛ, 51) ха, 52) анатом, 53) Аладин.

У СЕНЦИ ВИСОКИХ ПЛАТА

У свакој реченици по једна реч има два слова више или мање.

1. Ходник испред редакције пун је старих новинара и других ствари које је давно требало бацити.

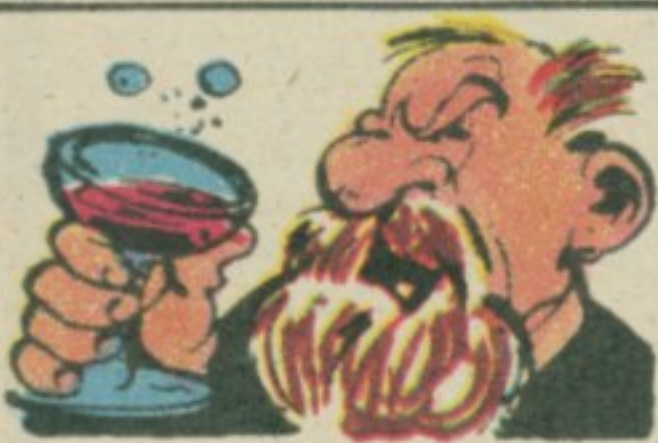

2. У управној згради влада пријатна хладовина у сенци високих плата.

3. Лекар ми је препоручио што више крекетања.

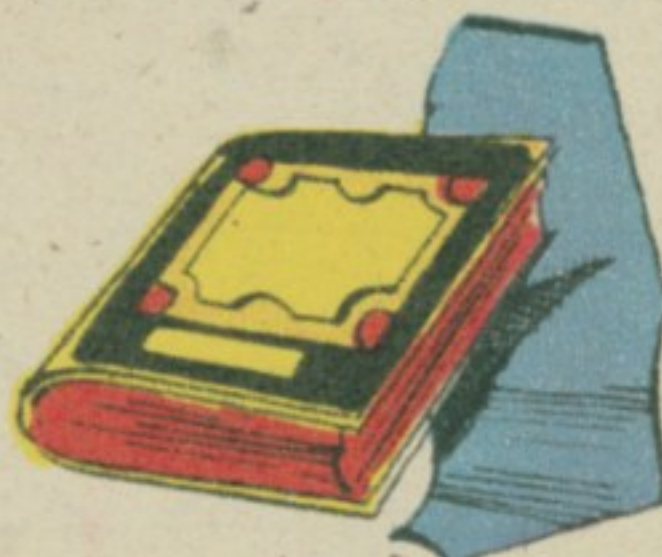
4. Да би се избегли ломови костију, старије особе треба убедити да не ходају по полици.

5. И старијој особи слободно дајте чашицу вина, да се мало разгалами.

6. Сваког јутра доктор обиђе собу и каже неколико умирућих речи болесницима.

7. Већина наших закона заснива се на очајном праву.

8. У оквиру предузећа ради и једна правница која има много занимљивих ствари за мушкарце.

9. У излогу је иста она ругоба коју је ово предузеће излагало на сајму у Милану.

10. Питамо славног писца да ли је задовољан начином како је пређен у Југославији.

РЕШЕЊА:

1. новина, 2. палата, 3. креветаци, 4. полицајци, 5. хитна помоћ, 6. изгласавају, 7. хићуљки, 8. монџени, 9. провајдери, 10. невољери.

АНГКОР – уснули град у џунгли

ПРОБИЈАЈУЋИ СЕ КРОЗ СПЛЕТ ЛИЈАНА, ФРАНЦУСКИ ПРИРОДЊАК ЈЕ НЕОЧЕКИВАНО НАИШАО НА ВЕЛИЧАНСТВЕНУ ГРАЂЕВИНУ

Јануара 1858. француски природњак Анри Муху у пратњи неколико носача домородаца крчио је пут кроз камбоџанску џунглу. Изненада, избио је на чистину и застао као укопан: пред њим се налазила огромна грађевина од камена која је задњим крајем тонула у густо растиње.

Прекрасне терасе, завођене галерије и пет кула у облику лотосовог цвета деловали су готово нестварно у смирај сунца.

Природњаку се чинило да грађевина има облик планине и да је величанственија од свега што су у архитектури оставили за собом стари Грци и Римљани. Касније ће се испоставити да је био у праву, бар што се облика здања тиче.

Чим се повратио, од изненађења, Муху се улогорио и предао обиласку зграде. Брзо је закључио да се ради о изванредно очуваном храму. Био је сигуран да нигде у свету не постоји већи. Али, то није било све: иза храма, утонуле у растиње, пружале су се и друге грађевине.

Нестали с лица Земље

Опчињен, Муху је записао у дневник: „Такво архитектонско дело нити има, нити је имало премца на читавој земаљској кугли“.

По ономе што су екипе научника касније утврдиле, француски природњак није био далеко од истине, мада у његовој оцени има претеривања.

Муху је открио само мали део циновског комплекса палата и храмова грађених између 880. и 1260. године на површини облика квадрата и величине 80

квадратних километара! Сва та здања чинила су престоницу Кмера, старог азијског народа који је живео у области данашње Кампуџије, јужног Лаоса, југозападнoг Вијетнама и источног Тајланда.

Ако и није необично да до открића француског природњака свет није знао за тај бисер људске цивилизације, запрепашћујуће је да ни самим Камбоџанцима није било познато шта се крије у џунгли у њиховој земљи. Јер они су потомци Кмера. Штавише, Камбоџанци се и данас називају Кмерима, мада су они стари нестали са лица Земље.

Био је то народ блиставе цивилизације и велике моћи. Пуних шест стотина година изазивали су дивљење и служили за узор у целој Азији. Кинески трговци и индијски духовници долазили су да се диве величанственим грађевинама Ангкора, па су тако Кмери узели од хиндуизма и будизма оно што им се највише свидело и уградиле у своју цивилизацију. Њихова империја Камбуја или Камбоџа трајала је све до 15. века.

А онда се Кмерима губи траг. Ишчезли су као да никада нису постојали! Научници се двоуме у објашњењу. Највише је оних који тврде да су их збрисали Сијамци и да се само мали број повукао у џунглу те да од њих воде порекло данашњи становници Кампуџије и делимично суседних земаља. Постоји и могућност да су Кмерима дошли главе – робови! Зна се да су они живели у благостању захваљујући мноштву робова који су их служили и између осталог подигли и Ангкор. Један кинески путописац забележио је да на сваког Кмера дођу по три роба. Није, дакле, искључено да су робови дигли устанак и побили господаре! У сваком случају, права истина се не зна и вероватно се никада неће сазнати.

Бацил у камену

Кмери су живели углавном од пиринча. Да би у години добили неколико жетви, изградили су мамутске резервоаре за воду. У Ангкору су пронађена два, сваки запремине 100 милиона хектолитара!

Владар Кмера био је бог-краљ, а храмови неприступачни народу. Ту се краљ венчавао сваке ноћи, разуме се у оквиру религиозног обреда, с духом деветоглаве змије у облику жене. Пошто су се владари смењивали, сваки је себи подизао нови храм и зато их има толико.

Највећи храм Ангкор Ват уједно је и најраскошнији. Чини га комплекс грађевина. Главна је подигну-

ЦААНСКА ТАЈНА

та у облику планине и посвећена је богу Вишни. Кмери су је сматрали средиштем света. Ангкор Ват је опасан зидом дугачким километар и широким 800 метара. Украшава га пет кула. Ту је и шума ходника и тераса са безбројним скулптурама клесаним у камену. Народу је био дозвољен приступ само у најнижу галерију.

Ангкор Ват је изграђен између 1113. и 1146. годи-

не у време владавине Сарујавармона.

Десетак година касније краљ Цајаварман наредио је да се за њега сазида Ангкор Том у чијем саставу је храм Бајон посвећен Буди јер је владар био будиста. Цајаварманову моћ оличавају 52 четвороугаоне куле на чијем се врху налазе камене главе високе по 2,5 метра окренуте у правцу све четири стране света. Тих горостасних глава има

више од 200! Уопште, ниједан храм или јавна зграда у Ангкору није подизана без фигура клесаних у камену. Плитак рељефни украс био је минимум грађевинског украшавања!

Цео град Ангкор добро је очуван и многе појединости о њему сазнају се са великог броја натписа на зидовима и надвратницима. Међутим, када је град отргнут од плашта џунгле, разболео се камен угра-

ђен у његова блистава здања. Веровали или не, напао га је бацил!

Бацил из подземних вода ушанчио се у камењу и почео да га разједа. Чинило се да ће се непроцењива заоставштина Кмера претворити у прах. Срећом, умешала се француска влада, издвојила новац и започела је битка научника да се спасе Ангкор. Не треба заборавити да је то било пре тридесетак годи-

на, у време колонијалне присутности Француза у тој азијској области. Више од хиљаду радника свакодневно је бушило камен по камен и убризгавало – антибиотик! Некадашња престоница Кмера је спасена.

И на крају, Ангкор је око 1000. године био највећи град на свету. Имао је око милион становника.

М. Тодоровић

ДВОР У ИМЕНУ

Иако живим у Сарајеву, не знам како је мој град добио име. Молим те да то објасниш.

ОГЊЕН ЛЕМЕЗ
Олимпијска 14
71000 Сарајево

У многим турским документима од пре скоро пет стотина година твој град се назива Сарај-Босна, али и Сарај-оваси, што значи по-

ље око двора, односно „сарајевско поље“ или Сарај-касабаси – Сарај-варош. Данашњи назив Сарајево први пут се спомиње још давне 1507. године. Претпоставља се да су временом ови други делови имена отпали и да је на персијски корен „сарај“ додат наш наставак „ево“, слично називима Смедерево, Краљево, Попово, Трново и сл. Сама реч „сарај“ значи „намесников двор“. Ово здање налазило се све до 1853. године у сарајевском крају званом Беглук

(Бегово имање), односно на данашњем Тргу 6. априла. Све до владавине босанског санџак-бега Гази Хусреф-бега у првој половини 16. века, Сарајево се помиње као касаба – варошица. Међутим, кад је овај великодостојник подигао у граду на Миљацки мноштво и данас знаменитих грађевина изузетног значаја и лепоте, касаба постаде шехер-Сарајево, што значи „велики град Сарајево“. Многи га због његових особина и данас зову управо шехер-Сарајево.

КРИВИ СУ ГАЛИ ЈЕР СУ СЕ – ПРАЛИ!

Сваког дана мама ми ко зна колико пута каже: „Милане, пери руке сапуном! Милане, сапун!“ Тај мамин сапун ми је, признајем, већ наврх главе. Ко је измислио овај досадни, љигави предмет?

МИЛАН САВИЋ
26225 Делиблато

Можда, као и многа друга деца, мислиш да је сапун међу првим стварима које је човек открио. Али, сапун је на неки начин ипак млад: стар је само око две хиљаде година.

У далекој прошлости људи су да би се очистили, мазали тело маслиновим уљем. У исте сврхе

користили су сокове и пепео разних биљака. У доба чувеног староримског писца Плинија, који је

живео у 1. веку наше ере, већ се спомињу две врсте сапуна – тврда и мена. Плиније напомиње да је то „изум за давање сјаја коси“ и одаје признање Галима што су га измислили.

У рушевинама Помпеја пронађена је затрпана једна радионица за

BUŠIDO

Кодекс самураја

ПУТ РАТНИКА-КЊИГА
ЗАКОНА КОЈИ СУ СЕДАМ ВЕКОВА
УПРАВЉАЛИ ЖИВОТИМА
САМУРАЈА

2 ИЗДАЊЕ

Шта је покретало самураје на надљудске подвиге? Зашто је за ратника постојала само једна казна-харакири? Шта је навело камикадзе пилоте да добровољно одлете у смрт? Који су то принципи због којих се самурај никад не предаје? Зашто и како су баш у Јапану настале најсавршеније борилачке вештине? Који узрок лежи у основи муњевитог јапанског успона после II светског рата? Одговор вам даје **БУШИДО** – књига која открива свет самураја и осветљава извор јапанске традиције. Поглавља: Храброст, Част, Лојалност, Самоконтрола, Васпитање и обучавање самураја, Харакири и освета, Мач-душа самураја, потврдиће вам да је **БУШИДО** најстрожи кодекс животних принципа који је икад састављен! **Цена књиге 1600 дин. Попуните наруџбеницу и још данас је пошаљите на адресу: ИНТЕРМЕДИА, пошт. факс 20-104, 11030 Београд 8.** Шаљемо одмах – платићете поштару кад вам књига стигне.

НАРУЏБЕНИЦА

ком. књиге ЕГИПАТСКА РЕЛИГИЈА по цени од 2300 дин.

ком. књиге БУШИДО по цени од 1600 – поштом

Име и презиме

Улица и број

Поштански број и место

Поручујем

Поручујем

Поручујем

Наруџбенице шаљите на адресу:
ИНТЕРМЕДИА, пошт. факс 20-104,
11030 БЕОГРАД 8.

ПРВИ ПУТ У ЈУГОСЛАВИЈИ

Е. А. Волис Баџ ЕГИПАТСКА РЕЛИГИЈА

Египатске идеје о загробном животу

Књига једног од најчувенијих светских оријенталиста и археолога, директора одељења египатских и асирских старина Британског музеја. Руководио је ископавањима у Асуану, Гебел Баркалу, Ниниви и Деру. Прикупио и превео велики број таблица писаних клинастим писмом, египатских папируса и грчких коптских, сиријских и етиопских рукописа. **ЕГИПАТСКА РЕЛИГИЈА** је један од најзначајнијих његових радова и незаобилазно дело за разумевање идеја и веровања која су више од 5000 година одлучујуће утицала на верски и друштвени живот Египћана. Мит о стварању света, Египатски богови: Ра, Изиде, Маат, Шу, Анубис, Тот, Амен, Хатор, Нефтида, Птах, Хапи... Озирис-бог ускрснућа, Химне Рау и паклене муке најдрње таме. Последњи суд. Мерење покојниковог срца на Теразијама правде. Однос тела, душе, духа, срца и сенке. Путовање душе у загробни свет. Бесмртност и живот на Пољанама Вечности. Илустровано бројним цртежима са папируса. **Цена књиге 2300 дин.** Шаљемо одмах – плаћа се поштару приликом пријема књиге.

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Александар Бакочевић
В. Д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник“
Влада Булатовић Виб

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Виб

Заменик главног и одговорног уредника

Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Виб, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Божана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Милић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патригић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорница Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 150 динара

ПРЕПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 1.656,00 динара, полугодишња 3.312,00 динара, годишња 6.624,00 динара

ПРЕПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 3.312,00 динара, полугодишња 6.624,00 динара, годишња 13.248,00 динара

Преплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	\$ 42.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 93.-
ШВЕДСКА	Шкр. 299.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 285.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 79.-

Уплате из иностранства слаати на дебитни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

НАСЛОВНА СТРАНА:
НЕНАД МИЛИЋЕВИЋ

производњу сапуна који је, по особинама и изгледу, много лично на данашњи. Међутим, пре само стотинак година, готово сав сапун који се користио у САД био је производ кућне радиности.

Сапун се добија кувањем масти или уља са водом и неком од база. У великим фабрикама сапуна, масти и базе, односно лужине, најпре се кувају у великим казанима. Овај процес се назива „сапонификација“. Кад је кување при крају, додаје се со и тада сапун исплива на површину. Слана вода, односно раствор соли, који садржи глицерин, прљавштину и вишак базе, пада на дно и одлива се из казана. Поступак може да се понови пет-шест пута. Сваки пут се додаје вода и базна сода, све док се последњи делић масти не сапонификује, односно док се маст не претвори у сапун.

Следи поступак којим се сапун мешањем претвара у глатку масу, уз додавање разних састојака, као што су мириси, боје, омекшивачи воде и сл. Тада је врели, истопљени сапун спреман за обликовање.

ЊЕМУ ЈЕ СЛАСТ ДА ИМА ВЛАСТ

Да ли је проконзул представник неке земље или мајмун како пише у једној књизи?

ВЛАДИМИР ВУКИЧЕВИЋ
Владе Ђетковића 39
81000 Титоград

Проконзул није ни представник неке земље ни врста мајмуна, већ нешто сасвим треће. У старом Риму то је био назив за конзула којем је „истекао мандат“, после чега се обично постављао за управитеља неке провинције, са свим

цивилним, војним и судским овлашћењима. Од реформе императора Августа, у такозваним проконзуларним провинцијама којима

је управљао Сенат, проконзули су вршили само цивилну власт, а у великим провинцијама понекад и војну која је иначе припадала царским службеницима.

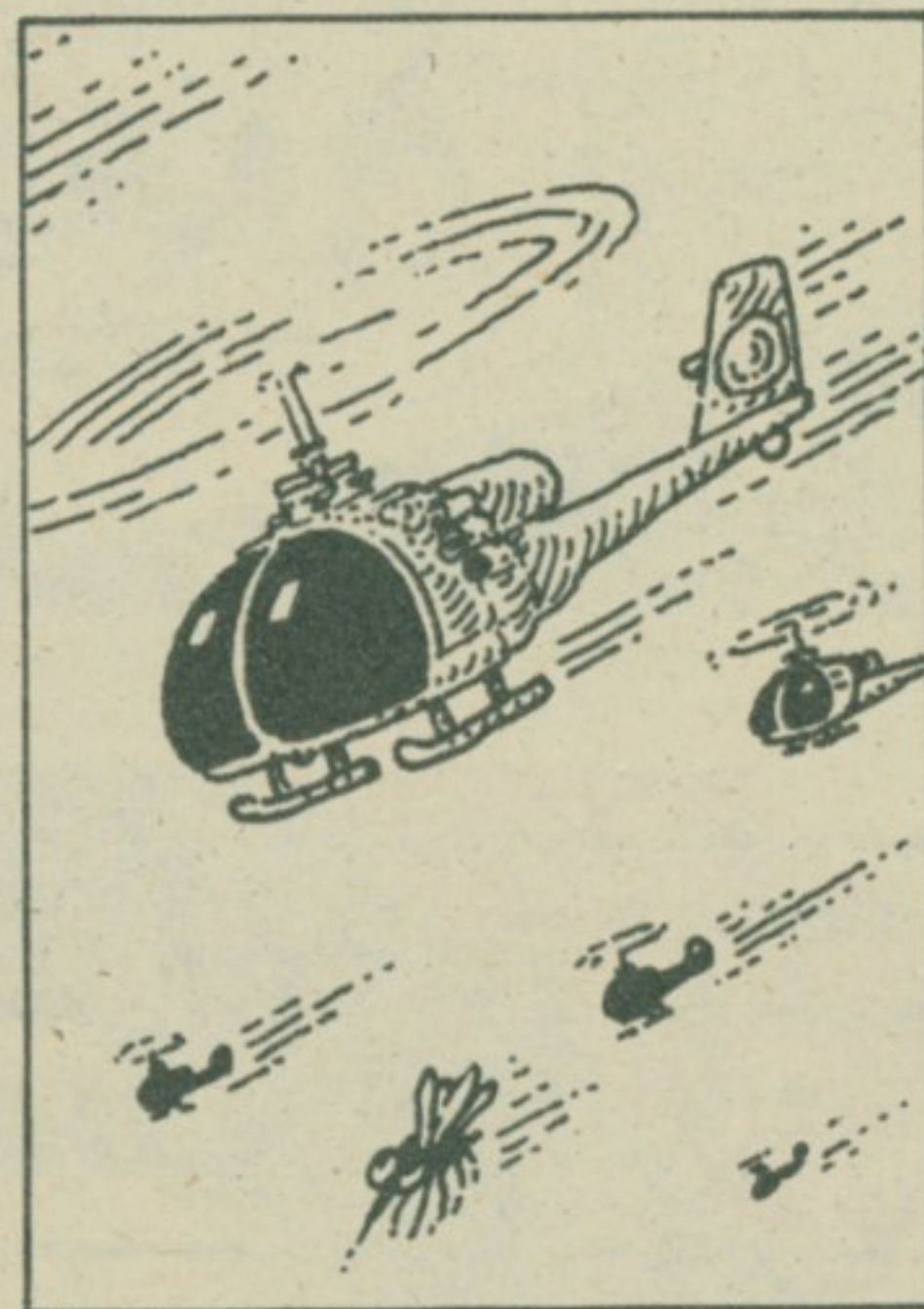
За време француске револуције од 1789. до 1794. године, проконзул је био владин цивилни комесар код неких војних јединица. У пренесеном значењу, проконзул је гувернер који строго и немилосрдно спроводи своју власт.

КИНЕСКА ЧИГРА ИГОРА СИКОРСКОГ

Ко је и када измислио хеликоптер?

РАДИВОЈЕ САВКОВИЋ
18307 Крупац

Људи су одувек маштали о летелици која би могла да се уздигне са земље право увис. Још је

славни Леонардо да Винчи око 1500. године направио цртеже огромног хеликоптера који је својим изгледом подсећао на завртањ. Леонардо никад није покушао да направи хеликоптер, јер није имао мотор којим би га покретао. У Француској је 1783, дакле пре два века, приказана једна играчка-хеликоптер, названа „кинеска чигра“, иако нико није знао одакле је та направа донета. Године 1796. Џорџ Кејли експериментисао је са сличним кинеским чиграма, а дао је нацрт и за парни хеликоптер.

У току следећих стотину година многи су покушавали да конструишу хеликоптер. Неки од тих пројеката били су фантастични, други готово практично изводљиви, али је полетало само неколико хеликоптера. Још није постојао снажан и истовремено лак мотор за покретање овакве летелице. Тек кад су, у току другог светског рата, израђени такви мотори, постало је могуће конструисати хеликоптере који су били у стању да понесу човека и да узлете.

Чувени руски конструктор Игор Сикорски направио је два хеликоптера 1909. и 1910. године. Кра-

јем 1917. два аустроугарска официра конструисала су хеликоптер намењен осматрању фронта умес-то дотадашњих балона. Тај хеликоптер успео је неколико пута да се дигне до већих висина, али све се ипак завршило само на покушајима.

Рад на изради разних врста хеликоптера наставио се затим у многим земљама, међутим, без успеха. Пре педесет година, 1936, објављена је вест из Немачке да је предузеће Фоке-Вулф успело да произведе добар и сасвим употребљив хеликоптер. Тај модел је следеће године успео да прелети велике раздаљине брзином од 110 километара на час и то на висини већој од 3300 метара!

Године 1940. опет се јавља Сикорски, приказавши свој први практично употребљиви хеликоптер, који је, у ствари, прототип разних савремених модела ових летелица.

КАД СИ СВОЈ?

Шаљем неку моју безвезарију, која и није песма него једно моје мало размишљање о младима. А ви објавите ако хоћете!

ОЛГА MARTINЧЕВИЋ
Еугена Кумичића 14
42240 Иванец

– Хоћемо.

Прво си још мали.
Кад одрастеш – већ си стар.
А кад си онда прави?

Ништа не смијеш.
У кут! Пацка по ручици!
Пази како прелазиш улицу.
Прво лијево гледај...
Што ће ти мотор – још си мали!
Поспреди кревет – већ си велики!
Как се то облачиш,
каква ти је коса,
как си се налицкала...

Не у кино, не у диско –
знаш каквих там има хулигана.
Дечко – ма какви –
знаш кај се све може догодити!
Пази синек да ми неке не направим,
как бум зишел пред људе?!

Људи су можда једини у свемиру,
а не смију ово, не смију оно,
кратко живе, ништа не ураде,
не проживе и доживе,
не радују се, не путују,
јер тих проклетих пара немају!

Све је у закон стављено:
морални, државни,
забране у промету, забрањен прелаз,
вози 60 на сат,
улаз забрањен за млађе од 18,
забрањено пушење, забрањено паркирање...

Ево синек, сад имаш свој крух в руке,
сад си свој!
А синек и ћеркица
не знају кај би,
имају све, а сами су остали,
никам нејду – јер су ПРЕСТАРИ.

играјте се **PEZ**® њишњаљкама
сладиште се **вољбонама**

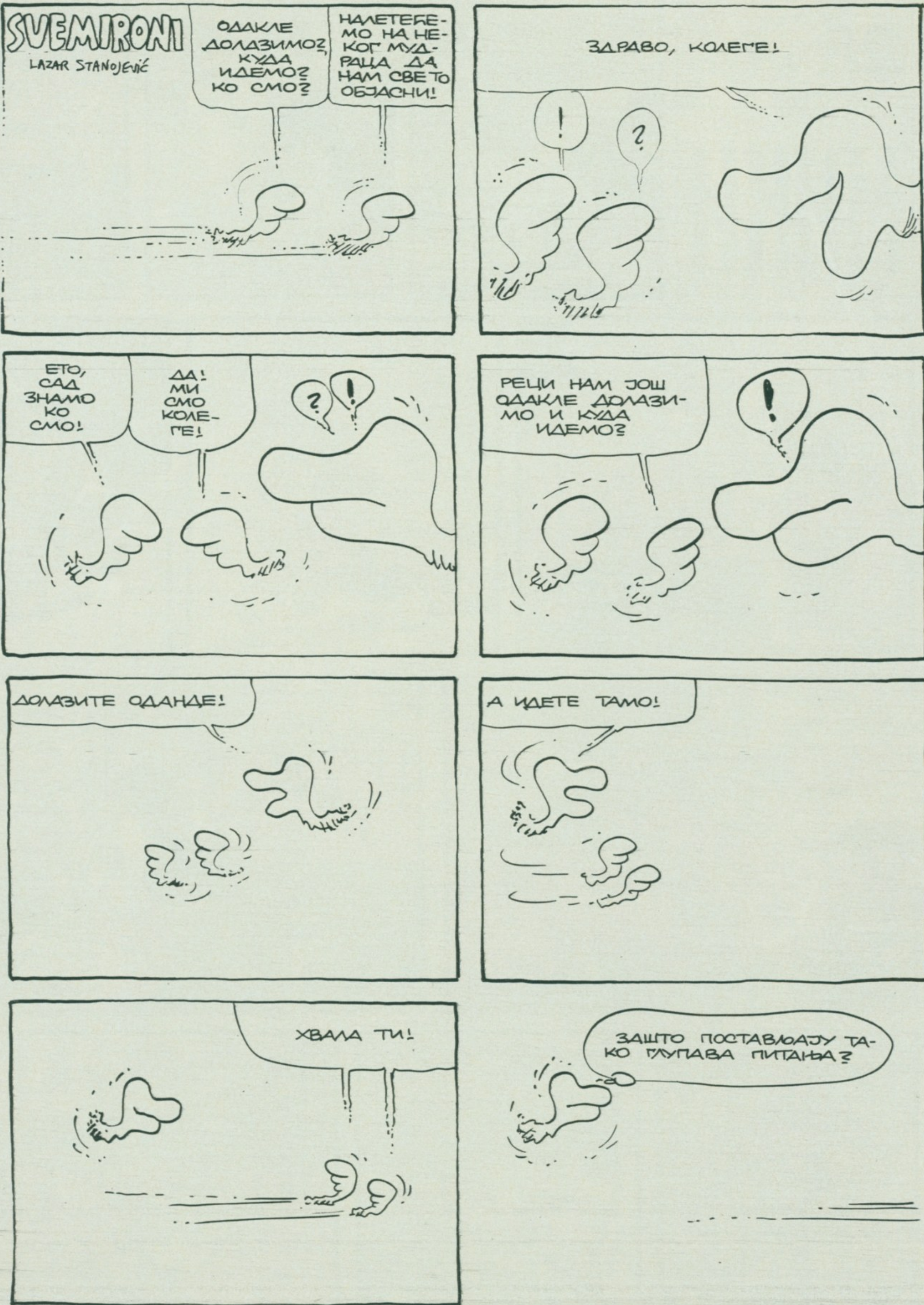
СУПЕР НАГРАДУ
ВИЦИП ВМХ је добио
бр 124493 ПОКЛЕДА ДАВИД
66320 ПОРТОРОЖ Петровића 16

064659 065271 065892 066491 067084 067706 068303 068885
076894 077291 077906 078517 079138 079737 080330 080952
086755 089339 089940 090537 091152 091783 092384 092983
103822 101419 102002 102596 103187 103784 104389 105010
112853 113446 114038 114636 115249 115853 116434 117031

068470 070071 070668 071263 071894 072515 073114 073707
081549 082132 082716 083317 083914 084529 085140 085761
083576 084198 084795 085379 085963 086564 087161 087776
105631 106230 106823 107445 108042 108625 109209 109810
117646 118257 118878 119477 120070 120692 121289 121872

074329 074926 075529 076083
086360 086953 087515 088172
078387 089008 089607 100200
110407 111022 111633 112254
122456 123057 123654 124259

избор: Зоран Ђукановић

